אלקטרו-שמריהו
קיבוצניק מוצר עבור
כיריים גז בישול הוער כפול
הנחה 10%
רח' הבנאי 22 ת.ד 1723
טל' 03-808869 חולון

דף ירוק

מוסף על המשמר בתנועה הקיבוצית מס' 219 16 ביוני 1987 י"ט בסיון תשמ"ז

„כדאי לי בסנאי לי"
מרכז הרשת
שפע חומרים וציוד למלאכות יד ואומנות חוגים והדרכה במקום
מכבדים המחאות של ארגוני תקניות
מבצע לקייטנות
סנאי לי בע"מ
דרך פ"ת 126 ת"א
טל. 250332 ,258710

■ החלטה שרירותית גרמה לפיטוריו של מנהל המשתלה „עופקור" חודש לאחר מינוי. ב„שער-הנגב" אושרה ההדחה בדיעבד. (עמ' 4)

■ מקרה „בית-אורן" הריץ ותיקים רבים בקיבוצים אל תקנון הקיבוץ הנשכח. סעיף 13 הפך פתאום רלוונטי. (עמ' 10)

■ עין-צבי, בן חמישים, הסיר את הכיפה הסרוגה מראשו, והרי לך קיבוץ ככל הקיבוצים, בהישגיו ובמצוקותיו. (עמ' 20)

הקו הירוק - קווים לדמותו

הקו הירוק מוביל מתלמידיו (עמוד שפרוהולגם 5)

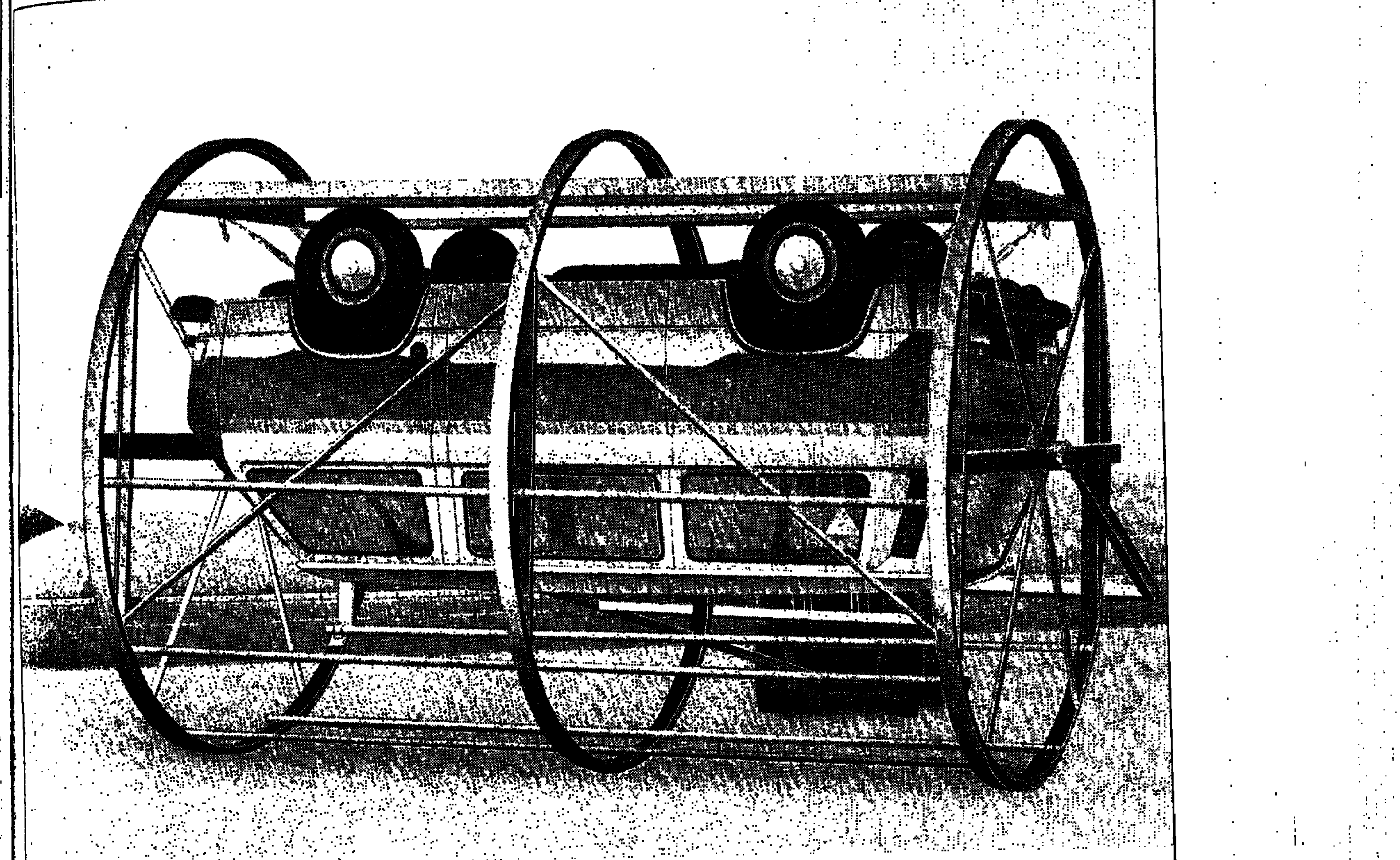

ל"מעשה", שיש גם יעמוד על הראש

איכות ובקרת-איכות - שתיים מהרבה סיבות שעשו את פולקסווגן למוביל 1 טון המוביל בעולם.

פולקסווגן יודע שאתה מסיע אנשים ולכן המובילים שלו אינן משאיות קטנות עם כסאות כי אם רכב שבני אדם יכולים לעבוד אתו במירב היעילות ולנסוע בו במקסימום של נוחות ובטחון □ מוביל כזה אפשר לבנות רק בעזרת בקרת-איכות עליונה. פולקסווגן בודק את עצמו כל הזמן ו"מעלה את הרף" יותר ויותר גבוה. קח למשל את המתקן שבתמונה: לוקחים מוביל, תולים אותו בתוך סחרחרת, מחברים טרקטור ויוצאים לטייל... ואבוי לבורג שיימצא רופף לאחר מאות גלגולים שכאלה □ הדרך לשלמות אינה קלה אבל מי שמוכן גם לעמוד על הראש למענה מגיע להיות מספר 1 בארץ, באירופה ובעולם כולו.

כאן אתה יודע מה אתה קונה

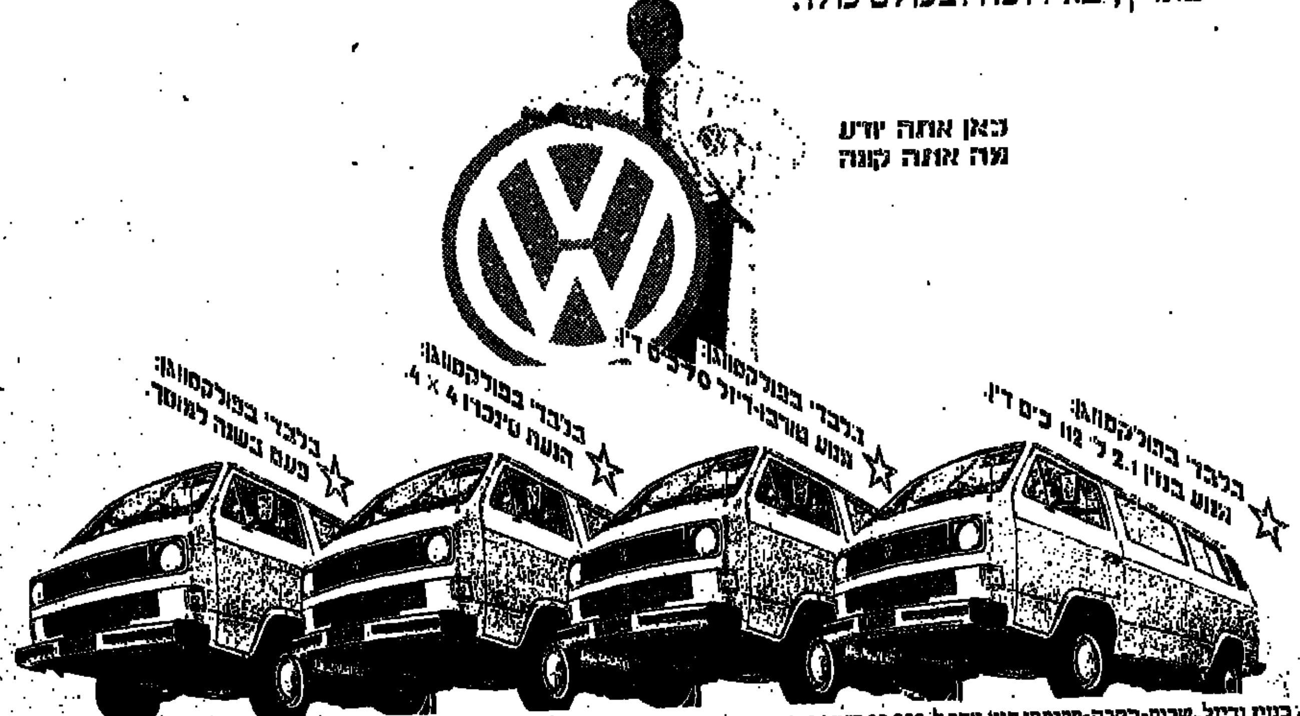

שירות בכל המובילים של פולקסווגן, בנזין ודיזל, שרות-בקרה-תקופתי הוא אחת ל-30,000 ק"מ או שנה - מה שבא קודם. מועדי החלפת שמנים עפ"י הנאמר בספר הרכב ● לכל מוביל שנה אחריות ללא הגבלת ק"מ, 3 שנים אחריות לצבע, 6 שנים אחריות נגד חלודה ואחריות כללית מורחבת עפ"י תנאי מפעלי פולקסווגן ● דגמים 6 דגמי קומבי (חלונות + מושבים) ● 4 דגמי משלוח סגור ● 5 דגמי קראוול (כולל סיור/תיור ומוניות) ● 6 דגמי כפול-קבינה ● חד-קבינה ● 2 דגמי טנדר גולף-קדי ● אפשרויות לאשראי. שקלי ל-3 שנים עד 60% מהמחיר לא כולל מע"מ או אשראי ספקים במט"ח, ל-5 שנים עד 30% מהמחיר לא כולל מע"מ ● מזוג-אויר חב' "אוטו-קור", פ"ת, סגולה, טל' 03-909825, מייבאת מזגנים מקוריים ומרכיבה אותם במובילים באישור ובפיקוח אגף השרות של צ'מפיון מוטורס ● צ'מפיון מוטורס (ישראל) בע"מ, יבואנים כלליים של פולקסווגן אודי. סוכנויות בכל הארץ ומוסכים מוסמכים מק' שמונה ועד אילת.

קראנו במכתבכם

לאחר הופעת הכתבה „רמים תמורת דמים" („הדף הירוק", 215), אני מרגיש צורך לכתוב לתמר רז, מכותבות הרשימה.

כשיחתנו, דיברתי איתך גלוי, לפי המידע שרכשתי בנרון זה במשך שנים רבות. ציינתי, בין היתר, שכספי „השילומים" לא גרמו בקיבוצי הקיבוץ הארצי לבעיות ותסבוכות חברתיות משמעותיות. את אמנם הזכרת את ההחלטות של מועצת הקבה"א בעין השופט ביולי 1985, אולם לא בא לביטוי ברור שחברי הקיבוצים של הקבה"א התנהגו למעשה בהתאם להחלטות הנ"ל. בקיבוץ הזורע וקיבוצים אחרים, העבירו החברים את כספי „השילומים" לידי קיבוצם כבר שנים לפני החלטות התנועה ב־1958, עובדה שמציין ד"ר דן גלעדי במחקרו (דף 47).

עד כמה שאפשר לאבחן בכתבה משותפת של שתי עתונאיות, הבליטה החברה שחקרה את הפרטים בקיבוצי התק"ם, את הבעיות החריגות, ללא כל פרופורציה והיא נפלה למלכודת „לגלות סקופים". היא הדגישה יתר על המידה מקרים כגון, נצר־סרני ואת סיפור העזיבות בקיבוץ החותרים, מבלי, למשל, לבדוק את המניעים המורכבים לאותן העזיבות, כפי שהשתדל לבחון ד"ר גלעדי במחקרו. תיאור מופשט כזה עלול לסלף את המציאות, שמאות ואלפים חברים בכל התנועות הקיבוציות, ובראשם חברי הקיבוץ הארצי, מסרו את כספי הפיצויים והשילומים לידי קיבוציהם. התיאור הלא־שקול ב„דף הירוק" פוגע קשה באותם החברים הרבים, שנהגו ועדיין נוהגים לפי כל כללי המוסר והשוויון הקיבוצי.

צר לי, שבאותה הכתבה הורגש השלילי יותר מהחיובי. לעומת זה חוקר שלא חבר בתנועה קיבוצית ושערך את מחקרו במשך זמן ממושך למדי, בא לידי סיכום חיובי על עמידת החברה הקיבוצית במבחן של קבלת כספי „השילומים".

באותם הקיבוצים הרבים, שמצאו, יחד עם החברים הנוגעים בדבר, פתרון חברתי הולם, גם לא נפגע עקרון השוויון כפי שצויין בכתבתכן. אלא ההסדר הקיבוצי אף חיזק את הקיבוץ מבחינה חברתית, שהרי כל חברי הקיבוץ נהנו מאותם הכספים ולא מקבלי הפיצויים בלבד.

אין ספק, כי השגת וקבלת כספי פיצויים מגרמניה היתה ונשארה נושא רגיש, אולם הרוב המכריע של החברים הזכאיים לפיצויים וקיבוציהם, עמדו במבחן בכבוד. לכן צר לי מאוד שנפגעו חברים רבים מכתבתכן, המבליטה במידה כזאת את המקרים החריגים. גם לא מגיע לחברים נאמנים ומסורים הערה כגון: "... גם בקיבוץ הארצי היו, מן הסתם, חברים אשר טיפלו בעצמם בפיצויים ולקחו את הכסף, אבל פחות כנראה מאשר בזרמים אחרים."

אין לי רצון להתווכח במסגרת זאת עם דעות שונות ומשונות שציטטתן כגון „הנקמה האחרונה של הנאצים"!

אינני מתכוון לטאטא את המקרים החריגים מתחת לשטיח, אבל גם אין זכות לאף אחד לעוות אירועים חיוביים מאוד, שהם לכבודם של חברי הקיבוצים ושל התנועות הקיבוציות בכלל. האם תמצאו דרך לתת ביטוי להסתייגותי הנ"ל?

אריה זמיר
הזורע

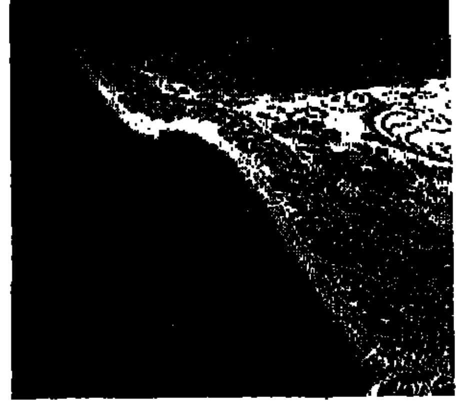

הערת המערכת:
מבלי להיכנס לוויכוח, אנחנו מבקשים להפנות את הכותב אל הפתיח שהופיע בראש הכתבה על השילומים. נאמר שם באותיות קידוש לבנה: „את המבחן שהועמדה בו, עברה התנועה הקיבוצית בכבוד".

בעקבות השיחה עם יורם בוטניק („הדף הירוק" 217):

א. אי־אפשר לטעון מצד אחד שהקיבוץ „צריך להיות אמצעי ולא מטרה" ומצד שני לומר: „השאלה המכריעה בעיני היא, איזו שיטה ומה יתרום לקיומה ולשגשוגה של הקהילה". יש כאן סתירה לוגית. כאשר האמצעים הננקטים על־מנת להבטיח את המשך קיומה של הקהילה סותרים את מטרות קיומה, הופך המשך קיומה של הקהילה לחסר־תועלת.

ב. יורם וחבריו קוראים לנו לראות את המציאות בעיניים פקוחות וללמוד להסתגל אליה. אני מסכים עם החלק הראשון ומתנגד לחלק השני. אילו עסקה האנושות בחצי מיליון השנים האחרונות רק בהסתגלות למציאות ולא בנסיונות עקשניים לשנותה, היינו עדיין כולנו גרים על העצים.

יזהר בן־נחום
בית־קמה

יפה מצדכם שהקדשתם רשימה לאורי אשכולי.

גם אני, כמו רבים אחרים, מלא התפעלות משיקומו של אורי, שהפך לבן־אדם רציני, הממלא תפקידים מרכזיים במשק והוא אורח רצוי בכל שמחה ומסיבה.

אולם מכאן ועד השמצת חבריו במשק, המרחק רב! (ראה מסגרת בתוך הכתבה, תחת הכותרת „לחשושים").

אני מכיר לפחות עוד שני חברים בכפר־גלעדי, שהיו נוסעים לעבוד בתל־אביב, לוקחים טרמפיסטים, ובעפולה עוצרים ומזמינים את כל הנוסעים לקפה ועוגה. כולם היו אומרים תודה ולא היו שום לחשושים.

קיימות שתי אפשרויות לסיפור של אורי: האחת — הסיפור מפוברק ונכתב בהתאם לאופנה הרווחת באחרונה בין בני המשק, להשמיץ את ביתם.

אפשרות שניה — אורי, מי שעושה טובה לאנשים צריך לעשותה עם כל הלב דלא לתת לאנשים הרגשה שהם חייבים לו משהו.

שוקה יהלום
חבר כפר־גלעדי, שיודע מה קורה בקיבוץ

זכרו וכבודו של שמחה פלפן ז"ל והתגוננות והצדק בם נהג קיבוץ גן־שמואל, מחייבים אותי כמי שכיהן כמזכיר הקיבוץ בעת שמשפחת פלפן עזבה את הקיבוץ, להבהיר כי בעת שנכנסתי לתפקידי מצאתי מצב דברים ומערכת יחסים קשים ומסובכים ביותר בין המשפחה לקיבוץ. בפועל, נעדרה המשפחה מזה תקופה ארוכה וחיה בתל־אביב בעזרת תמיכה כספית של הקיבוץ, לעתים רחוקות יחסית הגיעה לביקורים חסרי־נחת. אף אחד מבני ובנות המשפחה לא נותר בקיבוץ.

היה ברור על כן, שנדרש ניתוח יסודי וקשה להבראת המצב: על כן באתי ביוזמתי ובאישור המזכירות והצעתי למשפחה לבחור באחד משני הפתרונות: או פתרון רדיקלי של חזרה משמעותית לחיי הקיבוץ, או עזיבתו באופן הוגן ומכובד!

למרות כל המחלוקות עם חלק מהחברים, רחשו לשמחה פלפן כבוד גדול והערכה רבה, נכון ששמחה נדהם מאפשרות עזיבת הקיבוץ, אך עם הבירור העינייני במשך שעות רבות ופגישות מספר, ולאחר בדיקה רצינית וידידותית של דרכי המוצא האפשריות, הגיעו שרה ושמחה להכרה כי אין מוצא אחר.

העזיבה היתה הוגנת ביותר ובכללה הדאגה של הקיבוץ לשיכונם ופרנסתם של בני הזוג עד סוף ימי חייהם. שהיתה בבחינת חריג למקובל באותה תקופה. גם המשפחה גמלה לקיבוץ בתיקון יחסים והבראתם. עובדה היא שנשארנו ידידים וקרובים עד יומו האחרון של שמחה ז"ל.

תחושתי היא, ששמחה עזב את הקיבוץ פיסית, אך אידאית ורגשית נשאר קשור לגן־שמואל כל חייו. יהי זכרו ברוך!

רן כהן
גן־שמואל

הראיון עם ח"כ גרשון שפט („הדף הירוק", 218) הינו דוגמא מאלפת למוסר כפול החוגג אצל רבים וטובים אצלנו. מסתבר כי בשם „ארץ ישראל השלמה" (להבדיל מ„שלמות העם") מותר הכל.

הפתרונות ששפט מציע אינם מקוריים. הנסיון לשוות למדיניות „היד הקשה" תרופת פלא לתחלואי הכיבוש ולמציאות הקשה הנובעת מכיבוש זה, היא אשליה בלבד! מדיניות זו פועלת בשינויים קלים, עשרים שנה. האם ההגליה, הגירוש, הריסת בתים, פיגועי המחתרת וכו' קרבו אותנו לפתרון כלשהו, או שמא מעגל האיבה והשנאה מתרחב? האם אנו צועדים לקראת דו־קיום שונה מזה שבין סוס לרוכבו? שפט בפתרונותיו מנציח את המציאות החמורה של עם כובש, אשר הכיבוש משחיתו.

משל: בעיר גדולה מתוח גשר ענקי מעל תהום עמוקה. באמצע הגשר נפער חור גדול. כל מכונית העוברת על הגשר נופלת לבור הישר לתהום. חשבו חכמי העיר ומצאו פתרון מחוכם. במקום

לתקן את החור, יבנו בית חולים בתחתית התהום.

שפט מדבר על ההבטחה ההיסטורית שניתנה לאברהם אבינו ועמוס עוז כבר אמר במידה רבה של צדק, כי זכות היסטורית לא חייבים לממש, בפרט כשיש מטרה חשובה בהרבה!

שפט מאמין כי ב„עלייה" גדולה וביישוב הגדה, יימצא הפתרון והמטרה תוגשם. דבר־אחד לא ברור, מה יקרה אם לא תהיה עלייה בעוד 25 או 50 שנה? שפט כבר לא יהיה בינינו על מנת להתמודד עם מדינה דו־לאומית עם רוב ערבי.

ישנן כמובן דוגמאות נוספות אך הפרינציפ ברור וידוע. ברגישות יתר לעצמנו, הפכנו להיות אטומים וקהי חושים לסבלם של אחרים. האם ניתן לומר כי במקרה שלנו, מיעוט נרדף ההופך לרוב, סופו להפוך לרודף?

דורון סטקגור
מרחביה

הדף הירוק
עורכים: ארנון לפיד ויעקב לזר
משתתפים: עמירם כהן, סימה באר, עודד ליפשיץ, אהוד דור, זיוה שילה, דינה רמג', שלמה גלור, רונית יהל
עיצוב גרפי: רחל דביר
מזכירת המערכת: רותי קדרש
צלמי המערכת: בועז לניר ומאיר פרטוש
מודעות: חיה קוטב
המערכת והמנהלה:
רח' חומה ומגדל 2, 67771, ת"א
טלפון: 03-378833
מען למכתבים: שק דואר נעול 61999

תוכן המודעות על אחריות המפרסם בלבד
זכויות הגרפיקה שמורות

תצוגה מרהיבה
של סטריאו 1987
מבחר מערכות ורמקולים
מבחר קומפקט דיסק
מחירים נוחים ואפשרות לתשלומים
JVC, ROTEL YAMAHA, ONKYO; MARANTZ, AIWA LUXMAN WHARFEDALE, PIONEER, JAMO, JBL, BOSE, TEHNICS, BEW, ADC, SANYO ואחרים...
מעבדת שירות תיקוני מערכות ורמקולים
סטריאו שירי
איתך לאורך שנים!
הרצל 59, חיפה, טל. 671273

סטריאו פלוס
לדור שרצית בסטריאו
אולם התצוגה הגדול ביותר
המחירים הזולים ביותר
רח' אידלסון 7, קומה ב', פינת בן־יהודה 9, ת"א
טל' 03-656027

היה שם

על לוע סיר־לחץ

ערב נגבי קריר במישור החשוך, ליד כרם־שלום, עשרים שנה לכיבוש, יום ו', 5.6.87. יהודה עמיחי עולה לבמה המוארת. האלטרנטיבה — „ויקטור ויקטוריה" בטלוויזיה, אבל למעלה מאלף איש מקשיבים לו. אל מול גבול השלום עם מצרים, אל מול הגדר הסוגרת, כמו מכסה על סיר לחץ, על רצועת עזה, שש מאות אלף פלשתינאים כבושים, מלפפונים בחבית, סרדינים בקופסה.

„הרבה אנשים בלילה וריח של אדמת לס היו בשבילי תמיד התחלה של קרבות", אומר עמיחי, „הייתי כאן בחטיבת הנגב של הפלמ"ח, נפלא שמתכנסים כאן הפעם למען השלום", והוא מתקן את עצמו: „שלום זה דבר רומנטי. צריך לשאוף ל„לא מלחמה", בלי השלב הלא נעים ולא רומנטי של „לא מלחמה" לא נגיע לשלום. גם נביאי ישראל לא אמרו שבאחרית הימים הזאב יאהב את הכבש, הסתפקו ב„וגר זאב עם כבש" וב„לא ילמדו עוד מלחמה"".

מבחינת המארגנים, קיבוץ כרם שלום והמחלקה הפוליטית של הקיבוץ הארצי, „מפגש שלושת הגבולות" היה הצלחה: חיכו לשלוש מאות משתתפים, באו אלף או יותר נוער וסוסי הפגנות ותיקים, מקיבוצי הנגב הסמוכים ומקיבוצי הדרום הרחוקים יותר, עד גת ורבדים, קצת עירונים, קצת מעיירות פיתוח.

גזמס, מזכיר הקיבוץ הארצי, מראשי „שלום עכשיו", אומר שהיה צריך לפרוץ החוצה, לקיים עצרות בתל־אביב, באר־שבע, אופקים, כי אם לא נפרוץ, בעצרות שלנו ידברו משוררים, בעצרות „שלהם" יעמדו על הרם.

כאן הפריצה החוצה מתבטאת בכמה אוטובוסים מאשדוד, אשקלון, קרית גת, שדרות, שאירגן הנרי אבוקסיס, קיבוצניק, נולד באשדוד, היום פעיל מפ"ם באשדוד.

אשר לבני, מוותיקי כרם־שלום — מגרעין הנגים שהקים את הקיבוץ והתפזר, והערב מקיים כאן מעין כנס פרטי — מצטער שבין הנואמים אין אף ערבי לרפואה. היו מגעים, אבל תושבי השטחים נרתעו: חששו שבציבור שלהם יפרשו לא נכון השתתפות בכנס לציון 20 שנה למלחמה, יגידו שמדובר בשמחת הסיפוח ולא בצער הכיבוש.

אפשר היה אולי להביא מישהו מערביי ישראל, אבל המרחק הרתיע: לבוא מוואדי ערה, או מהגליל, לגבול סיני.

הקהל שותה קפה רותח מדוד ענק, רובץ על אבק הלס, או על חומת הקש הענקית שנשארה מטקס הביכורים. גם הקש סובל מכיבוש, מובילות ענקיות ודחוסות, כבולות באזיקים מפלסטיק שחור.

עמיחי נתן את האזימוט: הכיוון — נוסטלגיה. כחותינו — נוע־נוע. המקום מזמין נוסטלגיה. לפני מלחמת השחרור — אחווה יהודית־בדואית, עם ותיקי נירים ברנגור הסמוכה. אחר כך קרבות הגבורה בפולש המצרי, לא הטנק ינצח, כי אם האדם. שנות ה־50', הסתננות, גניבות, מעשי רצח של הפדאיון, מבצע קדש. „מלכות ישראל השלישית" מכריז בן־גוריון, ונסוג מיד לקו הירוק. ג'ומס מזכיר שריין קרא או לאיזור „ספר הספרים" וזכה למחאה לוקל־פטריוטית מחברי ניר־יצחק שבקהל: התואר ניתן לקיבוצם, לא לכרם־שלום...

אחר־כך — 67', דליה רביקוביץ מספרת על המתנה, הפחד ממלחמה סופית, שתשמיד את ישראל. „מי היה מאמין שנצחון, שפרץ מתרדת קיום אמיתית, יהפוך לכיבוש של עשרים שנה, שאנחנו נתאהב בשטחים?"

היא קוראת שיר, על יהודי שנדקר בידי ערבים בחברון, מקרה אמיתי. לא קיבל סיוע רפואי בזמן, כי המתנחלים שהיו בסביבה חשבו שהוא ערבי:

„הלך עוד צעד
הלך עוד כמה צעדים
נפלו לו המשקפיים
נפלה לו הכיפה.
הלך עוד צעד, שטוף בדם, מושך רגליים.
אחרי עשרה צעדים — כבר לא יהודי,
לא ערבי".

ג'ומס על נתיב הנוסטלגיה: התנחלות בפיתחת רפיח אחרי הכיבוש, נישול הבדואים ב־1972, קנוניה של דיין ושרון, מאחורי גבה של הממשלה — שאישרה את הנישול בדיעבד, מאבק קיבוצי הנגב נגד הנישול.

„חווינו מהלך מתוכנן של חלקים בציבור ובממשלה, שאמרו, בפעם הראשונה בהיסטוריה הציונית, שכדי להתחיל לישב יהודים בפיתחה, צריך להקדים ולפנות את כל הערבים", אומר ג'ומס. „עוד יזכירו לתנועת העבודה את חטא הנישול בפיתחת רפיח".

אחר כך הוא מתייחס לתמימות: חשבנו שאם נוכיח לציבור שעקרו עצי פרי של הבדואים — הפינוי ייפסק...

אני מקשיב וחושב שג'ומס צודק אבל מגזים. אנחנו, חברי כרם־שלום, ניר־עוז, גבולות, נירים, סחפנו למאבק רבים וטובים בתנועה הקיבוצית, במפ"ם וגם ב„עבודה", בשמאל, בכנסת. יחד נאבקנו, חמש שנים ארוכות, נגד הנישול וההתנחלות בפיתחה, עירבנו תמימות בפיכחון נבואי, שלא היה נחלת רבים בשכרון העוצמה השחצני של שנות ה־70 הראשונות.

יומיים לפני מלחמת יום־הכיפורים הנוראה, קיימנו כנס מחאה גדול, התרענו על ההתנחלות והנישול כסכנה לשלום. אחר כך היה הלם המחדל, הקימו את ימית, הרסו את ימית, הקימו מושבים בפיתחה והרסו אותם, הקימו את קיבוצי התק"ם, חולית וסופה, הרסו אותם, ובנו אותם מחדש בתוך הקו־הירוק. הערב אורותיהם מנצנצים מאחורי הבמה, בין כרם־שלום לניר־יצחק.

אני ממשיך ונזכר. המאבק נגד הנישול היה, כמו ההגדרה של מרטין בובר על התנועה הקיבוצית, אי כישלון למופת: לא הצלחנו להחזיר את הבדואים לאדמתם, מנענו נישולים נוספים, שתוכננו אז על ידי גלילי, דיין ואחרים.

נוסטלגיה: ביקורים באוהלי הבדואים, הפגנות, בג"צ, מיפגשים. בלילות — טלפונים מהבדואים שביקשו עזרה, בימים — נכבדים בדואים בכאפיות מגיעים לבתינו בקיבוצים, גם לכרם־שלום, עושים עיקוף בדרך למיפגש, כדי לעבור ליד הבריכה, שבה בנות הקיבוץ מתמסרות לפולחן השמש, לשיזוף בעירום.

העצרת היא כתם מואר. לא רחוק, שותקים בחשיכה קירות המבנים שפונו מפיתחת רפיח, מצבה לאיוולת של המפוכחים, כביכול, הוכחה טראגית לצדקת התמימות המפוכחת. שאר ההוכחות — מתחת למצבות, בבתי־הקברות של חללי מלחמת יום כיפור ומלחמת לבנון.

חוה אלברשטיין שרה בחום מול אורם הקר של הכוכבים, זוכה לתשואות. בצד — חבורות של ותיקים וצעירים, כאלה „שצברו צניחות והפגנות, התעייפו. אך ממשיכים להפגין", כפי שאומר ג'ומס, וצעירים שלא נולדו עדיין ב־67'. בין מארגני ההפגנה גם שחר גינוסר מכרם־שלום, יליד תל־אביב, היום בן 26, ב־67' היה בן שש, ו„שלושת המוסקיטרים", סילביו, פנצ'ו ורוברטו, בני עשרים, נולדו עם הכיבוש בארגנטינה, עלו בגרעין השומר־הצעיר לישראל, ירוקים בארץ ובכרם־שלום, וכבר שותפים נלהבים למאבק נגד הכיבוש המשחית. נתפזרים עם תקווה: שלא נזכה למפגש דומה, אחרי עשרים שנות כיבוש נוספות...

הסירוב הקדמון

זאב צחור, לוחם שלום ותיק, מספר מעל הבמה, שלפני 67' היה חבר ברמת־הכובש, אחד החורים בחגורה שעל המותניים הצרות של המדינה, הקו הירוק מול קלקיליה. „המטען הראשון של אש"ף התפוצץ מתחת לחלון ביתנו", הוא מספר.

ערב המלחמה, היה מ"פ צעיר בחטיבה של זוניק שחם, שנפל אחר כך בקרבות.

בקבוצת פקודות לפני מלחמת ששת־הימים, אמר ראש מטה החטיבה, שהמשימה שהוטלה על החטיבה היתה לכבוש את קלקיליה, ואחר כך למחוק את העיר. הפלוגות הקרביות יתפרסו באבטחה וגם יסייעו לאנשי ההנדסה במשימת ההרס. הסמ"פ של זאב צחור הודיע, במקום, שלא יבצע את הפקודה. „שירשמו לי סירוב!" התריס בזעם.

בימים אלה זכינו למבול של תיאורים מרוייקים ומפורטים על תקופת הכוננות והמלחמה ב־67'. איש עדיין לא שפך אור על השאלה מי, באותם ימים של חרדה לקיום, התפנה להגות ולתכנן מראש את הרס קלקיליה, שבזכות באמת נהרסה בחלקה ואחר כך שוקמה, ואת הרס הכפרים באיזור לטרון? איש לא בדק עדיין מה עוד תוכנן אותו מתכנן להרוס, ולא עלה בידו?

הסירוב השני היה בפיתחת רפיח. בן קיבוץ מקיבוץ דתי, שסירב לפנות את הבדואים ולהרוס את בתיהם ובורות המים עליהם. אחר כך סירבו נוספים, בשטחים ובלבנון. הממשלה ממשיכה לסרב, לשלום.

עודד ליפשיץ

התנצלות בפני
מר אורי מילשטיין

אני חוזרת ומתנצלת בזאת בפני מר אורי מילשטין, על הדברים שפרסמתי אודותיו בראיון לעתון „על המשמר" ביום 10.3.87 ובעתון „הארץ" מיום 20.3.87, לאחר פסק־הדין של בית המשפט מיום 26.2.87.
ביום 26.2.87 הסכמתי בבית המשפט לפרסם התנצלות ולהשתתף בהוצאותיו של מר מילשטיין בסך 6,000 ש"ח ונוסף לכך הסכמתי ביום 1.6.87 לפרסם התנצלות זו ולהשתתף בהוצאותיו בסך 2,500 ש"ח.

רחל סבוראי

סוף סוף גם בארץ!!!
Sherwood
איכות וחידוש שאתה יכול להרשות לעצמך
מבצע קומפקט דיסק

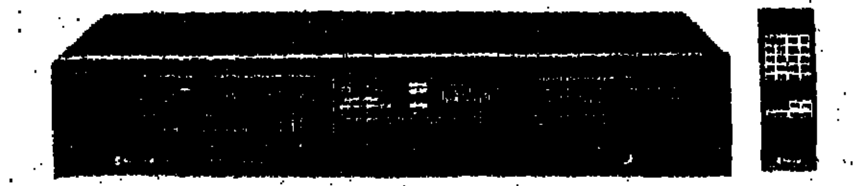

★ תכנון ובניה לפי תקנים אמריקאיים
★ 3 קרני לייזר
★ 20 זכרונות
★ הפעלה עם שלט רחוק
★ 4-Time over Sampling
מכירה גם בהמחאות
אמנון סאונד אלקטרוניקס בע"מ
רח' בוגרשוב 42 ת"א ● טל' 03-295620

מ־בר
בריכות שחייה
עונת הרחצה בעיצומה!!
המומחיות שלנו-בריכות שחיה
• בניית בריכות שחיה חדשות
• שיפוץ בריכות שחיה ישנות
• ציפוי בריכות שחיה ב־P.V.C. בתהליך חדשני
• מכונים לזיכוך וחיטוי המים
• בריכות עסוי (ג'קוזים) וסאונות
• אספקת ציוד ואביזרים לבריכות השחיה
• ציוד והפצה עולמי של ה„דולפין" — רובוט לניקוי אוטומטי של קירות ורצפות בריכת השחיה

מ־בר
בנין מרכזים, הרצליה פיתוח, ת.ד. 2020, טל' 052-555244, 052-555436

עוף קפוא

אהרל'ה, מנהל המפעלים האזוריים „שער־הנגב", פעל אולי „ברשות ובסמכות", אבל גיורא, המנהל של משחטת „עופקור", זועם על הדרך בה פוטר. עימות

חודש אחרי שגיורא גברי מניר־עם מונה למנהל משחטת „עופקור", השוכנת בחצר המפעלים האזוריים „שער־הנגב" בשדרות, הוא פוטר מתפקידו על ידי מנהל המפעלים, אהרל'ה ניב מארז, פיטורים שאושרו בהנהלת המפעלים.

גיורא הפגוע, הסביר את גירסתו לפרשה לחברי קיבוצו מעל דפי העלון המקומי „עלי ניר" מ־27.5.87. מישהו דאג לתת לעותקים „תפוצת נאט"ו", והם נשלחו לכל המי ומי ב־27 הקיבוצים השותפים לבעלות על המשחטה.

הקטעים המובאים להלן מדברים בעד עצמם:

זאת „המפלצת שלנו"

... אני מוצא לנכון להפנות אליכם מלים אלה, חברי קיבוצי, כאשר המצב שאליו נקלעתי חרג מהטעם הטוב ונראה לי שהנכם זכאים, בתור שולחי, לקבל הסבר מפורט על מספר משפטים מתוך הפרטיכל מישיבת מליאת מפעלי „שער־הנגב" שהתקיימה ביום 27.4.87:

... „נמסר על השינויים בניהול „עופקור" בעקבות דיון שהתקיים בהנהלת המפעלים. חברים הביעו דעתם שיש צורך לקבוע קריטריונים לגיוס פעילים והתאמתם לתפקידים השונים. מכל מקום על ועדת כוח־אדם לטפל בדחיפות בגיוס פעיל לניהול המפעל.

רשם אהרל'ה ניב"

... החתום על הפרטיכל הינו המנכ"ל, מנהל הישיבה וקובע את סדר היום, זה כשלעצמו מציין נוהל פסול ולא מקובל... מה שרשום לא תואם מה שהתרחש בישיבה עצמה והכל נתון לזכרונו ופרושו הסלקטיבי של הכותב בלבד.

לגופו של עניין:

נבחרתי לנהל את „עופקור" במרץ 87, על ידי מליאת „עופקור"... חשוב לדעת ש„עוף־קור", הוא מפעל השייך ל־27 קיבוצים מאזורי „אבשלום" „יח"מ" ו„שער־הנגב" כאחד. בתור שכזה יש לו הנהלה ומליאה שאינן זהות לאלה של „שער־הנגב". מאחר והמפעל ממוקם פיזית בחצר המפעלים שלנו, הסכימו האזורים האחרים לכך, שמנכ"ל „שער־הנגב" ייצג אותם בטיפול בנושאים הנוגעים למפעל, כלפי מוסדות חיצוניים. עובדה זו גרמה לי לחשוב שניהול נכון מחייב תאום והעברת אינפורמציה ביני לבין מנכ"ל „שער־הנגב". ברור שדרך כזו היא בהכרח דו־סטרית.

על דרישתי לקיים תנאי זה ולא להעמיד אותי בפני עובדות מוגמרות, ללא ידיעתי, קיבלתי תשובה כזאת:

„אני שלחתי אותך לנהל את ,עופקור', אתה כפוף לשולחן זה ודע לך שאני יכול להנחית עליך הנחתות ואתה תקבל אותן".

תשובתי היתה שדרך זו לא מקובלת עלי והתשובה לכך היתה: „אם כך לך הביתה".

ברור מאליו שלא הסכמתי ללכת. דרשתי דיון בנושא בהנהלת המפעלים... בלי השהיה הובא הנושא להנהלה, למרות שישבה בהרכב חסר. המשתתפים הרגישו מאד לא נוח, זה באמת לא נעים, אבל... מה לעשות? יש מי שמנהל את העניינים, נכון? אצטט חבר מסוים בהנהלה אשר אמר: „אנחנו עדים לשתי גישות שונות של ניהול ולמרות שאינני נוקט עמדה לגבי הגישה הנכונה, לדעתי, מאחר והמנכ"ל הוא המנכ"ל, אין ברירה..."

לאחר דיון מעמיק, עקרוני וממצה זה, הוצא על ידי המנכ"ל, בגיבוי ההנהלה, מכתב „פיטורין". כאשר אמיץ אחד טען שזו לא גישה קיבוצית, ענה המנכ"ל: „שלא תהיינה אי־הבנות, פה זה לא קיבוץ וזה בכלל לא עובד כמו קיבוץ"...

בישיבת ההנהלה דרשתי להביא את הנושא

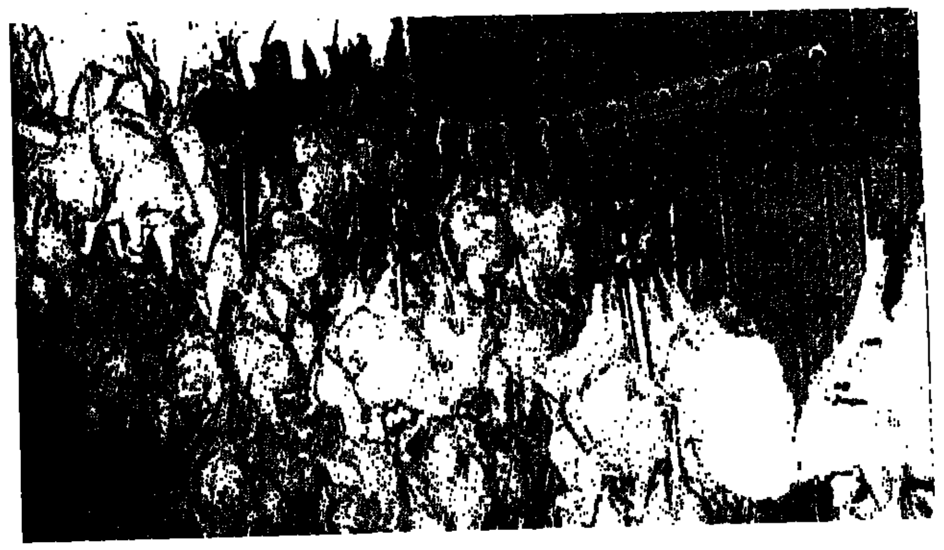

למליאה. נאמר לי שאין לי זכות להביא נושאים למליאה ורק אם הקיבוץ שלי ידרוש זאת, ישקלו את העניין.

במליאה הראשונה שהתקיימה הובא הנושא ביוזמת המנכ"ל כהודעת אגב, כמובן ללא נוכחותי וללא ידיעתי. למרות ההערות של מרכז המשק שלנו ודרישתו לדיון מפורט, הנושא נמרח בלי שאחד יפצה פה ויצפצף.

חברי הנהלת „עופקור" — שכזכור לכם אינם זהים לאלה מ„שער־הנגב" — החליטו לקיים דיון בנושא, כי אפילו מבחינה פורמלית אין זכות למנכ"ל „שער־הנגב" „לפטר" מישהו שלא נבחר על ידו. גם כאן, למרות שנאמרו דברים קשים, שום דבר מעשי לא קרה.

במשך כל התהליך, מוסדות ניר־עם היו בתמונה... דרשו הסברים, ותבעו דיון במליאה משותפת של מזכירים ורכזי־משקים. לצערנו, עד היום (10.5.87) לא התקבלה אפילו תשובה לפנייה. לא רק לחבר אין זכות להביא נושא למליאה, כנראה גם לא לקיבוץ שותף. את הקיבוצים צריכים רק כדי לחתום על הצ'קים.

האם הכוונה של כותב הפרטיכל במשפט „לקבוע קריטריונים לגיוס פעילים והתאמתם לתפקידים" פירושה למצוא חבורה של יסמנים שלא יוכלו להוות מטרד, כדי שהמנכ"ל, ירום כבודו, לא ירגיש את עצמו מחוייב לדווח למישהו, לשתף מישהו, או אולי אפילו להתייעץ?...

לפני זמן לא רב „אכלנו אותה" בגדול, בין היתר בגלל שיטות ניהול פסולות. לתומי חשבתי נלמד, אבל הזכרון קצר מאד. ניתן ללמוד מהפרשה הזו שאבי אבות הטומאה לא היה רק אותו מנכ"ל מסכן שאצלו העסק התפוצץ.

ברור לכל אחד שבהיותי בקושי חודש ימים בתפקיד, בשלב מוקדם של לימוד וחפיפה, לא יכולתי עדיין לגרום לזעזועים, נזקים או „פשלות", שאין להן מחילה. אולי אני חסר כל כישורים למילוי התפקיד, אבל אז לא ברור למה חיפשו ושכנעו אותי להיכנס לתפקיד. מרכז ועדת כוח אדם אזורית, בצר לו, אחרי ה„ברוכים" שמכין לו מישהו אחר, טען בפני: „היית צריך לדעת מראש הוא האיש לפני שהסכמת לעבוד איתו"...

הטענה שהושמעה על ידי המנכ"ל שאינני נאמן לאינטרסים של „שער־הנגב", איננה נראית סבירה ומציאותית, אלא אם כן כוונותיו הן לא טהורות.

האם „פיטורין" או החזרת חבר הביתה מחייבים סיבות מוצדקות מעל ומעבר (איפה ועדת הביקורת?) או שאולי „הרגשה אישית" של מישהו בכיר בתוך המערכת מספיקה?

תוכלו להבין כמה חשוב שאנחנו כמשק נגיב בצורה המתאימה. כל הזמן דובר על הצורך ליצור מעורבות, לדאוג שמיטב האנשים יגיעו למערכת, כי רק כך יש לה סיכוי כלשהו להשתנות ולהתקיים — האם מישהו חושב שבצורה כזו יימצאו האנשים המתאימים? האם כך ניתן יהיה ליצור שיתוף פעולה אמיתי עם האזורים האחרים?

בכל פעם שפונים לתנועה בבעיה שקשורה באזורים, הטענה היא ש„מפלצת" זו שייכת לנו ובידינו לשנות דברים. נראה שהם צודקים [illegible] נעשה כלום נוכל להגיע רק למסקנה [illegible] שככל הנראה זו „המפלצת" המגיעה לנו...

אם לתמצת את טענותיו — מנהל המ[illegible] פיטר את גיורא משום שסרב לקבל את [illegible] הפיטורים אושרו בהנהלת ,שער־הנגב', [illegible] שהמשחטה בין־אזורית ושייכת גם ל[illegible] „אבשלום" ו„ישובי חבל מעון" שבנגב [illegible] והמערבי, והנהלת „עופקור" היא הגוף [illegible] לפטר או לקבל מנהלים למשחטה. [illegible] הדמוקרטיים לא נשמרו, וקופחו זכויות [illegible] גיורא ושל קיבוצו, ניר־עם. כל זאת, לטענתו [illegible] מפני שאהר'לה ניב עושה ב[illegible] וב„עופקור" כל מה שעולה בדעתו ואין מי ש[illegible] בעדו.

תגובתו של אהר'לה ניב:

„כששני אנשים בתפקיד אינם מסתדרים [illegible] אחד צריך ללכת. לא פיטרתי אישית את [illegible] ההנהלה המצומצמת של ,שער־הנגב' אישרה [illegible] הפיטורים. יש, אולי, פגם בכך שהעניין לא ה[illegible] לדיון במליאת ההנהלה של ,שער־הנגב', אבל [illegible] היה מובא — התוצאה לא היתה משתנה.

„באשר לקיבוצו של גיורא, ניר־עם, המזכ[illegible] בכתב, וקיבל תשובה אחרי כמה ימים. [illegible] מזכירות ניר־עם, וגם שם, למרות שהיתה [illegible] לא עלתה דרישה לדון בנושא במליאת [illegible] הנגב'. מאוחר יותר, כשמזכירות ניר־עם [illegible] דרישה כזו, נקבע תאריך לדיון בפיטורים [illegible] ההנהלה, שתתכנס ב־29.6.87.

„הפגם היסודי בתפיסה של גיורא [illegible]

היסודי בינינו, היה בשאלה מה מקומו של ,ש[illegible] הנגב' בניהול השוטף של ,עופקור'. גיורא [illegible] באופן מוחלט לכל התערבות מצד המפעלים [illegible] שלא קרה לנו בעבר שזרקנו פעיל קיבוצי [illegible] אחרי חודש, אבל גיורא זרק בוץ על המפעלים [illegible] לכל הכיוונים ללא הבחנה.

„נסיונות, לא רק שלי, גם של חברי ה[illegible] אחרים, להסביר לגיורא את טעותו — [illegible] והיום — זו לא הנהלה של ,יסמנים', כפי ש[illegible] גיורא, אלא הנהלה אקטיבית ששואלת [illegible] יכול להיות שהיה צריך לדון בזה בהנהלה [illegible] ,עופקור', ולא בהנהלה של ,שער־הנגב'. [illegible] של סגנון. הטענות שהעלה גיורא [illegible] התערבותי נועדה לפגוע באינטרסים של האזורים האחרים השותפים ב,עופקור' — הן מחשבה [illegible]. אתה יכול לשאול את השותפים שלנו. אין [illegible] טענות כאלה.

„מפעלי ,שער־הנגב' של היום זה משהו אחר לגמרי ממה שהיו לפני שנה שנתיים, כשהיה משבר כלכלי קשה, וזה מוכיח שהניהול כאן, כיום, [illegible]".

— — —

[illegible] מומחים ל„עופקורולוגיה" טוענים שיש להפריד בין שתי טענות של גיורא: האחת על פיטוריו השרירותיים: השניה — הטענה שלו כלפי אהר'לה ניב ו„שער־הנגב", לפיה הם מנסים לנצל לטובתם את העובדה שהמפעל הבינאזורי ממוקם בחצר המפעלים שלהם.

נתחיל בטענה השניה, שכנראה איננה נכונה: [illegible] המנהל הקודם של „עופקור". שאול זהרי, מ[illegible]פלסים, סיים את תפקידו, היתה פנייה מ„שער־הנגב" לשותפים, „אבשלום", ו„יח"מ", לתת מנהל [illegible] „שער־הנגב", כאמור, היו במשבר ורצו לרכז את כוחות הניהול שלרשותם בתפקידים אחרים. רק כשלא נמצא מועמד, חזרו השותפים וביקשו מ„שער־הנגב" לחפש מועמד לניהול „עופקור" באיזור שלהם. כך נבחר גיורא גברי. כללית — הניהול ב„עופקור", גם בשנים בהן „שער־הנגב" היה במשבר, היה טוב לדעת כל השותפים, והשנה — המפעל, המנוהל בינתיים על ידי מנהל זמני שכיר, נושא רווחים, אם כי יש מחשבות שונות לגבי פתרון בעיותיו בעתיד.

למנהל „שער־הנגב" היתה תמיד, כשל הקירבה הפיסית, יד בניהול „עופקור", ולמיקום הגיאוגרפי היה ביטוי גם ברפוסי האחריות והניהול: בבעיות של שכר לפועלים וסכסוכי עבודה, מנהל „שער־הנגב" סייע למנהלי „עופקור" לפתור בעיות — כששאר האזורים אינם מעורבים בטיפול השוטף.

באשר לטענת הפיטורים — כאן אהר'לה ניב טעה, ובגדול. היתה זו „שליפה מהמותן", החלטה אישית פזיזה, ללא סמכות, להדיח פעיל, כשכל המוסדות ב,שער־הנגב' וב„עופקור", נקראים לתת אישור בדיעבד להדחה. השאלה כבר חלוקת הסמכויות, בין אם גיורא או אהר'לה ניב צדקו בה לגופו של עניין, מתגמדת מול שרירות הפיטורים, מפני שניתן היה לבררה במוסדות המוסמכים לפני הצעד הדרסטי. טוענים שאהר'לה „שלף" גם בגלל אופיו וגם בשל הצורך שחש להפגין סמכות החלטית בארגון שסבל זמן ארוך מהססנות וניהול כושל.

לאחר מעשה — קשה היה למוסדות, ולא רק משום פחד המנהל שנפל עליהם, לתקן את הטעות. הקרע האישי בין המדיח למודח לא איפשר את החזרתו של גיורא על בסיס יחסי עבודה תקינים עם אהר'לה ניב.

בישובי „שער־הנגב", איש לא מעלה בדעתו לזעזע את המפעלים פעם נוספת בהדחת מנכ"ל שנרתם לשיקומם, נוצר מצב של „אני או הוא", שאותו תיאר, במרירות, גיורא במאמרו, מצב שבו הצרכים הרווחים עדיפים על עשיית צדק.

בישיבת ההנהלה המצומצמת של „עופקור" שאישרה את ההדחה — נשטף אהר'לה ניב במקלחת של צוננים והוחלט במפורש שלא יהיו בעתיד פיטורים שרירותיים כאלה במפעל משותף.

במליאת ההנהלה של „עופקור", שהתכנסה ביום כ' שעבר, היה המאמר של גיורא גברי להיט מבוקש שעבר מיד ליד, וחברים מקיבוצים שונים ביקרו בחריפות את הפיטורים.

הביקורת של נציגי „שער־הנגב" במליאה היתה מתונה יותר, והיו מהם שנחלצו לעזרתו של אהר'לה ניב, שוב, כנראה, יותר מתוך הערכה למעשיו בשיקום „שער־הנגב", מאשר כהצדקה לגופו של העניין הנדון.

גיורא גברי, על כל פנים, יושב בבית. כשנזקקו לו לתפקיד — טרחו להשיג את הסכמתו בדחיפות, בטלפון לדרום־אמריקה הרחוקה, שם שהה אותה עת. כשהמנהלים שולפים מהמותן — יש נפגעים. הוא נפגע. בניר־עם, כך אומרים, לא קיבלו את אהר'לה ניב בפרחים, והוא יודע היטב שבעתיד, אחרי מה שקרה, יהיה לו קשה להציג את כף רגלו בקיבוץ הזה. „מבחינתי", אומר אהר'לה ניב, „העניין סגור".

עודד ליפשיץ ■

עד כאן

הקו הירוק — קווים לדמותו

גם זה מסימני הזמן והמקום: שהדרך להבהרת עובדות היסטוריות יבשות רצופה בקשיים גדולים, ולא בירוקרטיים בלבד.

כאילו עובדות היסטוריות מדובר, למשל: למשל, בגבולות מדינת ישראל, כפי שהיו עד מלחמת ששת הימים, החודש לפני 20 שנה.

אנשי מדור המוסדות במחלקת החינוך של הקבה"א ביקשו להציג לתלמידיהם, ירוק על גבי לבן, איך נראה ואיפה עבר קו הגבול במזרח, כמה שנים בטרם נולדו. לאן יפנה אזרח בענייני מיפוי? לאגף המדידות של משרד הבינוי והשיכון. כשפנו אליו המחנכים מהקבה"א בעניין זה, אמרו להם באגף, מצטערים, אסור לנו להדפיס מפות כאלה. כשניסו שנית וביקשו „מפות היסטוריות", אמרו להם, מצטערים, אסור לנו להפיץ את המפות האלה. כשהתחכמו וביקשו את מפת קווי האוטונומיה מקמפ־דיוויד, נחשדו כי הם ע ושים מלאכתם של עתונאים וניתקו עמם מגע.

אחר כך פנו לפרופסור בראוור, איש אקדמיה, בר־סמכא ובעל זכויות היוצרים על מפת־ישראל. הפרופסור הסכים וצייר את הקו המבוקש. לא לפני שקיבל הבהרות מניחות את הדעת ממי שקיבל. עתה נאותה גם הוצאת „יבנה" להדפיס את המפות ובלבד שיצויין על גבן שסימון הקו הירוק נעשה ע"י הקבה"א, לאחר שנקנו מן ההוצאה.

על המוצר הסופי שקיבלו, מתלונן נציג המזמינים, בועז ביתאין ושוכלו, שהוא „מרודלד ומקוצץ". הקו הירוק אינו מופיע בו בשלמותו ההיסטורית והוא נקטע דרומית לטירת־צבי בצפון וצפונית לעין־גדי, בדרום.

— למה נחוצה לך מפה אנאכרוניסטית של מדינת־ישראל?

— להשקפתי, תלמידים במדינת ישראל צריכים לדעת עובדות, כתנאי לחינוך נכון ולרכישת השכלה. כל זה תופס גם לגבי עובדות היסטוריות, כמו גבולות הארץ על גילגוליהם השונים. כל הגופים הממשלתיים והממלכתיים מתייחסים לקו הסגול כמובן מאליו. אינני רוצה שתלמידים יגבשו תפיסות עולם ויתחנכו על אי־ידיעת העובדות.

— אינך חושש שהכוונה החדשה תפעל על התלמידים פעולה הפוכה מזו הרצויה לכם?

— אינני נכנס לוויכוח הפוליטי. אני מניח ישרור לוי יוכל להעיר במפה כדי להצביע על המתניים הצרות שהיו פעם למדינת ישראל ומישהו אחר יוכל להוכיח דברים אחרים. כמחנכתי, כמחנך, להגיש לתלמידי את העובדות. זה האלף־בית. כזה צריך להיות מעניין, לדעתי, כל מורה ומחנך. גם כאלה שהשקפותיהם מנוגדות לשלי.

— איך אתה מסביר את הקשיים שעברתם בדרך לציור המפה?

— אין לי הסבר. אצלי זה הדליק נורות אדומות. הבנתי שמישהו למעלה החליט שהקו־הירוק יוק, והתרשמתי שאנשים חוששים לעסוק בזה. היינו צריכים ללכת ולבדוק, צעד צעד. אם אין כאן עבירה על הוראה או תקנות של איזה שהם מוסדות, ולעמוד בקשר ישיר עם עורכי דין, כאילו מדובר בעבירה. מדהים לראות איך אנשים במדינה דמוקרטית פשוט חוששים. כשהתחילה, סר"ס, להדפיס את המפות בבית הדפוס, באתי עם מצלמה להנציח את המעמד. היית צריך לראות איך עובדי הדפוס קפצו מבוהלים הצידה, כדי שחס וחלילה לא ייחשפו בעין המצלמה.

— מי מתלמידי ישראל יזכה ללמוד את העובדות ההיסטוריות על גבולות המדינה?

— כיוון שאסור לנו למכור, הפקנו מפות כמספר בתי הספר של הקבה"א. לפחות הם יידעו את העובדות.

א.ל.

חוט לשלום

„מטס עפיפונים לשלום" התקיים בקיבוץ שמיר במלאות עשרים שנה למלחמת ששת הימים. חמישים עפיפונים תוצרת בית הופרחו לרקיע, מלווים בקריאה נרגשת לשכנים הסוריים ממזרח: „תנו חוט לשלום". האירוע נערך על מדשאות הקיבוץ ובא לחדש מנהג שהתקיים עד מלחמת ששת־הימים מדי שנה.

אז, הופרחו עפיפונים מרושדים במכתבי ילדים לעבר המוצבים הסוריים הסמוכים. באחד המטסים, כך מספרים, צנח עפיפון בוער הישר למוצב סורי ובעקבותיו התפתחה תקרית אש שהניסה את החוגגים למקלטים.

בשנה הבאה מקווים לקיים את האירוע בהפנינג אזורי לשלום. מישהו ינאם, חוה אלברשטיין אולי תשיר, ילדי הגליל יפריחו מכתבים, ודגלים — או שינסו לתפוס את חוט השלום, או שלא.

רונית יהל

בדימור מורידים מחירים!!!

מבצע מיוחד —
הובלה חינם לכל הארץ
הנחה מיוחדת לעולים חדשים

תשלומים לתקופה ארוכה באמצעות

• חדר שינה כולל: מיטה 190×140, ראש למיטה [illegible]
• מזנון 4 חלקים [illegible]
• פינת ישיבה סלונית [illegible]
• פינת אוכל [illegible]
• [illegible]
• [illegible]

„דימור"

ריקשה תלת אופן לכל מטרה

★ ריקשה עם מנוע
ניתן לשלב נסיעה בעזרת מנוע ופדלים
★ ריקשה ללא מנוע
רגיל ו־3 הילוכים
★ המכירה גם בהמחאות קניה

מבחר דגמי אופניים לכל גיל ולכל מטרה

חברת גלברס בע"מ:
המפעל: מושב קדרון (ליד גדרה) טל' 055־91305

סטריאו בכר אלקטרוניקה
יבוא ★ שיווק ★ הפצה
למערכות אלקטרוניקה ותקשורת מתמתקדמות בעולם

SOUNDESIGN

★ רדיו טייפ עם אקולייזר רמקולים מתפרקים וקומפקט דיסק
★ טייפים מונו, סטריאו, טרנזיסטורים
★ רדיו שעונים, מגהצים, מייבשי שיער

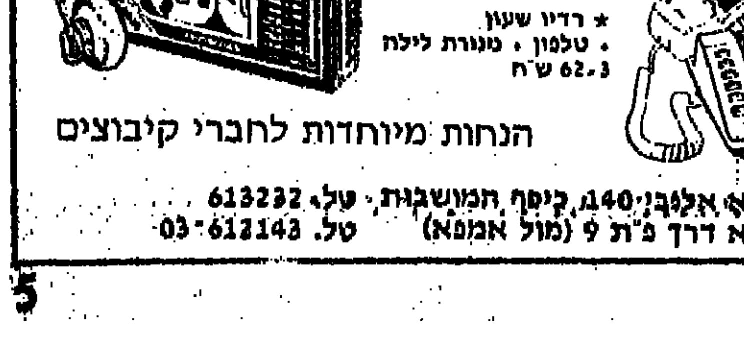

★ ווקמן רדיו + טייפ 35.3 ש"ח
★ רדיו שעון + טלפון + מנורת לילה 62.3 ש"ח

הנחות מיוחדות לחברי קיבוצים

בכר ת"א אלנבי 140, כיכר המושבות, טל. 613232
ת"א דרך פ"ת 9 (מול אמפא) טל. 03־612143

ארנון לפיד

ירק

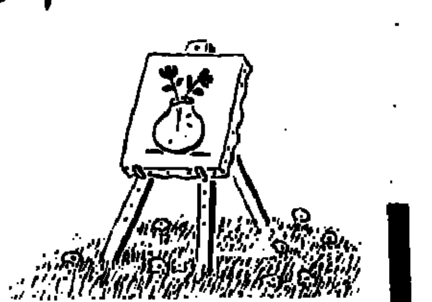

חריגים

מ שהו בכל־זאת השתנה בקבה"א, אם חברים לא ניאצו את עמיר שפירא (גן־שמואל) ושיחת הקיבוץ לא קראה אותו לסדר, בעקבות הפגישה שקיימו הוא ו־7 מחבריו עם אנשי מחלקת הארגון של מפלגת־העבודה והמזכ"ל ברעם, בחודש שעבר.

כל־כך השתנה כנראה, שהנ"ל אפילו לא חשש להשיב, בטלפון שב„רוכן גן־שמואל", בצהרי יום, הקולגות סביבו, בקול רם, על שאלות שנשאל בדבר אותה פגישה.

— שמונה, זהו סך כל אוהדי „העבודה" בקבה"א?

— או, לא. הקבה"א זרוע באנשי „העבודה" אבל לא כולם מוכנים להיחשף. אני, כנראה, מהבודדים, שלא רק העזו לצאת מהארון, אלא שאפילו השאירו אותו פתוח כדי לאפשר בו חיפוש. השמונה שהוזמנו הם מה שנקרא „המזוהים", „המוכרים", אלה, שמצביעים עליהם ואומרים, הם מובילים את המהלך.

— מדוע מסוכן להזדהות כאוהד „העבודה" בקבה"א?

— בזמנו ניסיתי להעביר החלטה, לאפשר פתיחת סניף של „העבודה" בקיבוץ. הרוב, שהתנגד, ניפנף בסיסמאות המוכרות על הרס יסודות ושריפת הבית. הנה לך הסיבה. אנשים נמנעים מלצאת מן החורים, משום שהחשיפה עלולה לגלות שהפרופורציות בין המחנות השונים בקבה"א שונות לגמרי ממה שמשערת מפ"ם. מכל מקום, היות שלא התקבלה הצעתי לפתיחת סניף, ההתארגנות היא על בסיס אישי.

— ומה טיבה?

— לא משהו דרמטי. רק הצהרתי על הצטרפותי למפלגת העבודה, קיבלתי כרטיס חבר והודעתי למזכ"ל שאני עומד לרשותו אם וכאשר יהיה צורך לצאת ולפעול.

— כמה דיוויזיות יש ל„העבודה" בגן־שמואל?

— אם אתה מתכוון למוצהרים, הדיוויזיה קטנה. 15־17 חברים רשומים. אבל אני מעריך שרבים מסתתרים בארון. כל אלה, שפשוט לא הסכימו ולא השלימו עם צעד הפרישה מן המערך. לו הציבו קלפי נסיוני בקיבוץ, נדמה לי ש„העבודה" היתה מקבלת רוב. בכל מקרה, לא מפ"ם.

— למפ"ם צפויה, איפוא, הפתעה בבחירות?

— מפ"ם לעולם אינה מופתעת. יש לה סקרים פנימיים והם מורים בדיוק מהו המצב, גם אם היא מוסרת לחבריה אינפורמציה אחרת. היא יודעת שמתרוצצות בתוכה שלוש מגמות, אחת לכיוון העבודה, אחת לכיוון ר"צ ואחת, מפ"ם עצמאית.

— ומי להערכתך, החזקה מכולן?

— אין לי דרך לבדוק, אבל נדמה לי שהשלישית היא החלשה מכולן.

— מדוע העדפת את „העבודה"?

— משום שמפ"ם נראית לי לא רלוואנטית בחזית שבה נאבקים כיום שני הגושים הגדולים, העבודה והליכוד. מפ"ם, לדעתי, צריכה לשוב ולהצטרף, באופן מלא ומפורש, ל„העבודה" ולא להסתפק באיזו „ברית" או „חזית". איננו שונים מכל מרכיב אחר בקונסנזוס המתייצב מול הימין ועלינו להשתלב בתוכו.

— וגורלה של מפ"ם לא נוגע ללבך?

— ודאי שנוגע. אני גם אינני מתכוון לעשות דבר שיפגע בה. סוכם במפורש שלא נפעל נגד מפ"ם ובתוכה. מפ"ם אינה יריב שלנו ורע מאד אם ניתפס כך בעיניה. את הנפשות ל„העבודה" לא נעשה בקיבוצי מפ"ם, אלא רק בחוץ, ונגד הימין. כל קול שיעזוב את מפ"ם לטובת „העבודה" איננו אנטי מפ"מי, אלא פרו האלמנטים והתפיסה שמפ"ם היא חלק מהם.

— ר"צ אינה מפתה אותך?

— תמיכה בר"צ, פירושה, פיזור כוחות שטמונה בו סכנת החמצה. הסיכויים הם לצידו של המחנה הגדול.

— ולעזאזל העקרונות.

— אינני חושב שבהצטרפות ל„העבודה" אני מוותר על עקרונות. לאנשים שאיתם אני מוכן ללכת, שקרובים לי בתפיסה, יש מקום במפלגת העבודה, גם אם הם המיעוט שבה. בכל מקרה, אני רואה בה את המחנה שלי, ובתוכו ובמסגרתו אשתדל לדחוף לכיוון הרצוי.

— אז מה הוחלט בפגישה ההיא?

— היתה היכרות בינינו לבין המזכ"ל, היה דין ודברים, כיצד לקיים פורום של מפלגת העבודה בקבה"א, מבלי להזיק לתנועה ומבלי להסתבך במה שקוראים פלגנות וחתרנות. גובשה הצעה לקיים חוג רעיוני־פוליטי, והוחלט על איש קשר שיארגן את החברה וינהל מגעים עם הקבה"א ומפלגת העבודה. לא חולקו מניות יסוד ולא הוצעה מועמדות לתפקידים ומוסדות.

— השמונה האלה, איזה מין טיפוסים הם?

— על פניהם הם נראים בחורים טובים. גם אני, על פני, בחור לא רע.

שורשים

ב עריכת הספרים על דוכן הוצאת הקבה"מ, בשבוע הספר, [illegible] ספרו החדש של ד"ר זאב צחור „שורשי הפוליטיקה הישראלית" [illegible] עם מה שניתן ללמוד מן הספר על השורשים הנ"ל ניתן [illegible] שורשי חולשתו של הקיבוץ בפוליטיקה הישראלית. [illegible] עמוקים ורחוקים, נוגעים בעליה השניה, להלקאה העצמית [illegible] ועכשיו, בעניין זה, יש איפוא הערכה מוגבלת מאד.

צחור: „התמיהה הגדולה שעליה אני מנסה להשיב בספר היא, איך [illegible] היה בו כמעט מעמד פועלים, ומעט הפועלים שהיו בו לא השתייכו לתנועת [illegible] הציונית, איך קרה שהמפלגות הראשונות ביישוב היו מפלגות פועלים, [illegible] את השלטון".

— איך קרה?

— סוד העניין הוא בסיפורת של העליה השניה. זו היתה הקטנה שבין [illegible] לארץ. אנשיה היו הפחות משכילים וידועים, וחנה, תוך זמן קצר העלתה [illegible] הישוב: 3 ראשי הממשלה הראשונים, הנשיאים, השני והשלישי, ועוד [illegible]

זה קשור דווקא בחולשתה. ב.ג. סיפר פעם ש־90% מאנשי העליה [illegible] מי שנותרו, היו העקשנים והנחושים [illegible]

[illegible]

התשואה של בניק

ב ניק שילה (יגור) אינו שלם עם הצגתו כ„מרכז־פעולות התק"ם במגזר הערבי" וזאת משני טעמים. ראשית, משום שרשמית אינו אלא פעיל השילוב האיזורי בגליל המערבי ובעמק זבולון, שנית, משום שעדיפה בעיניו ההגדרה „טיפול מול המגזר הערבי".

„בהגדרה טמונה גם הגישה ועל־פי גישתי, עלינו לא לפעול בתוך המגזר הערבי אלא לטפח את היחסים בינינו, החברה הקיבוצית, לבינם, הישובים הערביים הסמוכים. נדמה לי שבמצב העניינים במדינה, אין עוד חברה שמסוגלת לפתוח עצמה ובשלמותה, למגזר הערבי כמונו. בעוד שהמפלגה מציעה קשרים פוליטיים, ההסתדרות — קשר מקצועי, הנוע"ל — קשרי נוער, „הפועל" — קשרי ספורט, וכו', יכול הקיבוץ להציע את כל סוגי הקשרים, בכל הרמות והגילים.

— והוא ער לכך רק כשבחירות עומדות בשער?

— בשום פנים לא. הגוף התנועתי שעוסק בנושא, התחיל לפעול הרבה לפני שהתחילו להישמע דיבורים על בחירות. אני התניתי את כניסתי לעבודה בכך שזו תהיה רצופה ולא חד־פעמית ולא למטרות פוליטיות בלבד. נכון שבעבר קרה לנו שהתעוררנו רק ערב בחירות ותמיד התייסרנו לאחר מעשה. על נוסח זה של פעולה אסור לנו לחזור ומכאן הדחיפה שנותן התק"ם לנושא בשנה־שנתיים האחרונות.

— והערבים מאמינים שכוונותיך אינן לריווח אלקטוראלי בלבד?

— התנועה הקיבוצית נהנית מיתרון, בכך שאינה חשודה באינטרסים פוליטיים צרים בלבד. אלה שמיטיבים להכיר אותנו, אינם רואים בנו יצורים פוליטיים נטו. התנועה הקיבוצית נהנית במגזר הערבי מיחס שהיה לנו בעבר, ואבד, מצד האוכלוסיה היהודית. אנחנו נחשבים בעיניהם אמינים יותר מסקטורים אחרים בחברה הישראלית.

— התק"ם, כמו הקבה"א?

— לרוע מזלו, איבד התק"ם את נושא הדגל בקשרים עם הערבים, יגאל אלון, ז"ל, אבל גם כיום אין להתעלם מעבודתה המסורה של ערנה סולודר, המבקרת פעם בשבוע במגזר הערבי, או כצה'לה, שפועל רבות לקידום החקלאות הערבית בתוקף תפקידו, או נחמן רז, שמקדיש לא מעט לנושא החינוך בישוב הערבי. נכון שהקבה"א מקדים אותנו. פעילותו רצופה וממושכת יותר.

— משום שהוא זקוק יותר לקול הערבי?

— בהחלט לא רק. היום אנחנו כבר יודעים, שכדי לקטוף פירות אלקטוראליים, אין צורך בחריש עמוק והשקעת משאבים מאסיבית. לא הוגן לחשוד באנשים, או תנועה, שעוסקים כבר עשרות שנים בקידום ודאגה לעניין הערבי, בחשבונאות פוליטית בלבד.

— ואתה, מה הם מניעיך?

— יש בהם גם אגואיסטים טהורים. אנחנו, הרי, חיים במועצות אזוריות משותפות, שדותינו גובלים בשדותיהם. תשתית חברתית ויחסים טובים בינינו ימנעו הקצנה ויאפשרו דו־קיום בשלום, ראשית כל סביבנו, שלא לדבר על המדינה. הפוליטיקה לא מכירה בוואקום. במקום שלא נהיה אנחנו, יבואו אחרים. נכון שלא פשוט לבוא יום אחד, אאוט־אוף־דה־בלו, לכפר ערבי ולהתחיל לקשור קשרים. אבל אם לא נכנעים למבוכה, מגיעים להישגים, כמו הסמינר המשותף לחברי הסוללים ולמשפחות צעירות מכפר מנדה, כמו המפגשים בין יפיע וכפר החורש, דברת ודבוריה או דמת־הכובש וכפרי המשולש.

לא רק לקריאת בחירות

— הקיבוצניקים נלהבים למפגשים האלה כמו הערבים?

— מה שבטוח, שמי שאינו מעוניין במפגשים האלה, גם בולדוזר לא יזיז אותו. המשוגעים לדבר הם מיעוט, ותפקידם להדביק נוספים במשימה של שבירת המחיצה הפסיכולוגית שבין הערבים לבינינו. ממש כשם שעשינו, במידה כזו או אחרת של הצלחה, עם עיירות הפיתוח.

בביקורי בכפרים הערביים אני רואה תופעות איומות ומבישות. העובדה שגם לערבים אחריות למצב, מתוך שמרנות או סכסוכים פנימיים, אינה מנחמת.

— איך הופך בן קיבוץ כמוך רגיש למצוקת הערבים?

— כמו כולם, גם אני גדלתי על סטריאוטיפים ודעות קדומות. עבדתי על עצמי. יצא לי כמה שנים להדריך שחורים באוגנדה. זה לא היה קל, אבל כעבור זמן הנמיכו המחיצות, וככל שהכרתי יותר אותם ואת תרבותם, נעלם החיץ כליל. מי שעוסק במגזר הערבי מקבל תשואה עצומה על השקעתו. הערבים הם ציבור פתוח, חם, אדיב ונוהג כבוד באנשים.

קסטנר: זיכוי נוסף

מ ן קצר מאד לאחר שהתרחשו הדברים, הונגריה, קיץ 1944, העלה אותם רפי בן־שלום על הכתב:

„...ישבתי, איפוא, עם אלי שאיו ובמשך לילה אחר סיימנו את הרכבת הרשימה הראשונה. אחר כך הופיעו כחמש [illegible] גירסאות נוספות... הכל באו אל הנשיאות [illegible] שיקחו אותם או את יקיריהם במשלוח. [illegible], שהיו שרויים בפחד משתק, הציעו את [illegible] היקר להם: כסף, דברי ערך וכיו"ב, כדי [illegible] ברשימה. המחזה היה מחריד. מאות בכו, [illegible], איימו והתחננו. חברי מועצת היהודים [illegible] מהפעלת לחצים כדי להמליץ על [illegible]... הוויכוחים (על הרכב הרשימה) נמשכו אין סוף. לבסוף נטל סילאגי את ניהול [illegible] בצורה דיקטאטורית, ובמשך לילה [illegible] הכתיב רשימה סופית משלו, רשימה גרועה, [illegible] של עבודת לילה עצבנית, חפוזה וטעונת [illegible]. המשלוח יצא בערב שבת, ה־30 ביוני, [illegible] בלילה, עם 1600 איש במקום 1200... כה [illegible] לקסטנר" („נאבקנו על החיים", מורשת ספריית פועלים, 1978).

למקרא הקטע הזה, למקרא הספר כולו, [illegible] ועולות התמיהות הנושנות: מדוע האשים מלכיאל גרינוואלד את קסטנר בשיתוף פעולה עם הנאצים (1952), בשל מה קבע ביה"ש העליון כי „מכר נפשו לשטן" (1955) ומדוע [illegible] למוות בשובו הביתה מעבודתו (1957).

[illegible] כ"ג לחודש תכנס תנועת „לפיד", התנועה [illegible] לקחי השואה, את ניצולי רכבת קסטנר [illegible] בשפיים. באמצעות הכנס הזה, אומרים [illegible] „אנו מבקשים להרים את קולנו בעד [illegible] והיצלות, כלומר, בעד חיי אדם; להשמיע [illegible] דעות בעניין שיקוליו של קסטנר במפעל הצלה ולקרוא לזהירות בשיפוט של אדם כלפי [illegible] אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו".

[illegible] וכמה ניצולי „הרכבת של קסטנר", חברי [illegible], יהיו שם. רפי בן־שלום (העוגן), מראשי המחתרת החלוצית בהונגריה, עוד לא יודע אם [illegible] תלוי בתוכניות.

— מספרך עולה, כי קסטנר בכלל לא היה מעורב בהרכבת רשימת הניצולים. מדוע הוטל עליו הבוץ?

— נכון שהוא לא עסק, אישית, בהרכבת הרשימות, אלא הוועדה הארצישראלית, ונכון גם שהרשימות השתנו יום יום, אלא שהרעיון כולו, המגעים עם הנאצים וכל המו"מ סביבו, היה שלו, [illegible], לחוגים מסויימים, לטפול עליו את האשמה.

— ע"פ ספרך, אתה חצוי ביחסך לקסטנר.

— לנו, אנשי השוה"צ, היו איתו ויכוחים [illegible] על רקע פוליטי בעיקר. הוא היה איש [illegible], ולא הסתדרנו. כל הזמן היו מתחים. היו [illegible] מחלוקות עקרוניות. הוא לא קיבל ברצון את [illegible] פעולותינו. בנוסף, הוא היה איש בוטח בעצמו, [illegible], לא סמל שיתוף הפעולה הדמוקראטי. [illegible] לא האמינו לו ולא אהבו אותו. עם זאת, הוא היה איש אמיץ ונכון לפעולה וזה היה דבר [illegible] בתקופה הקשה ההיא.

— העובדה שהבטיח לכל בני משפחתו מקום ברכבת הניצולים, נזקפת לחובתו?

— אינני חושב שיש אדם שלא היה נוהג כך [illegible] רואה בכך פסול. אדרבא, צריך לזכור [illegible] היססו אם לעלות לרכבת הזאת. לא היו [illegible] אם לא מסתתרת כאן תרמית מצד [illegible]. לכן גם לא הכרענו בעניין בהנהגת [illegible] ואיפשרנו בחירה חופשית למועמדים. [illegible] העובדה שבני משפחת קסטנר, אשתו [illegible] ועוד קרובים, היו על הרכבת, עודדה את [illegible] להצטרף.

— בעיניך היה תמיד חף מפשע?

— לא רק בעיני. כל החברים שפעלו אז [illegible] עמדו לצידו. אנחנו חיינו את הדברים [illegible], ידענו את כל הפרובלמטיקה, הסיכויים [illegible]. ההאשמות של גרינוואלד לא היו [illegible] וטיעוניו של תמיר, הסניגור של גרינוואלד, שהפך למאשימו של קסטנר, היו [illegible] פוליטית. תמיר בעצמו ידע שהדברים [illegible] ומנותקים מהמציאות. באמצעות קסטנר הוא ביקש לנגח את מפא"י.

— קסטנר ראוי להיזכר כגיבור?

— קסטנר לא היה דמות הגיבור הלאומי [illegible], גם לא איזה סמל היסטורי. מרד גטו [illegible] היה ודאי הרואי ופוטוגני יותר. אבל קסטנר היה דוגמא ללוחם שלחם בדרכו הוא, [illegible] שחייבו הרבה אומץ לב, ועם כל [illegible] והמגרעות האישיות, הביא להצלת [illegible]. הוא היה סייטר. לא כולם היו אז כאלה.

סוף הקיבוץ

כ שיורד גשם, כמאמר האנגלים, הרי זה שטפון.

כמו לא די לנו בכל הגזירות שהטילו עלינו עד הנה, באו לאחרונה המחלקות המשפטיות בתנועות והוסיפו עליהן עוד אחת, והיא הנוראה, מכולן.

הגזירה הזאת, השואבת השראתה מחוק מדינה („החוק להגנת הפרטיות", תשמ"א) אמנם עטויה איצטלה של נאורות, מוסר ורצון טוב וכל תכליתה, כגירסתם המיתממת של גוזריה, אינה, אלא להגן על הפרט והפרטיות בחברה הקיבוצית, אבל גם פתי יבין כי הרס ואובדן היא נושאת בחובה להווייתנו. הכיצד? היא אוסרת על החטטנות, המציצנות, הציתות והרכילות בחצרנו.

גם אם נוכל לכל הגזירות כולן, קשה לראות כיצד נוכל לזו.

עו"ד דוד גבאי, גינגי (נחשון), רכז המחלקה המשפטית בקבה"א, לא נראה ולא נשמע כמודע לחומרת „התקנות החדשות להגנת הפרטיות", שיצאו ממחלקתו בראשית השנה.

בקור־רוח תמוה הוא מרצה על „התפתחות שחלה בשנים האחרונות בארץ, שמקורה, כנראה, בחברה המערבית ושמגמתה, הגנת פרטיותו של האזרח". אחר־כך הוא ניתלה באיזה חוק שחוקקה המדינה לפני 6 שנים, שקובע „לא יפגע אדם בפרטיות זולתו בלא הסכמתו", תוך פירוט המעשים שייחשבו לפגיעה כזאת ומוסיף כי „בתי־המשפט הולכים ומחמירים עם עבירות של הפרת זכויות הפרט" וכי „גם אנו איננו יכולים ורשאים עוד להתחמק מכיבוד החוק".

— אבל איך יתקיים קיבוץ ללא החיטוט המתמיד של חברים בענייני זולתם?

— אין לטעון, שמעצם החברות בקיבוץ נובעת גם הסכמה לפגיעה בפרטיות. החוק הזה, אכן, מעמיד את החברה הקיבוצית, יותר מכל חברה או קהילה בעולם, בפני בעיה מסובכת. הקיבוץ, הרי, אמור לתת פתרונות למכלול מרכיביו: הפרט, המשפחה, החברה, בכל הנסיבות והתנאים, למשך כל החיים. בנוסף, הוא גם חברה דמוקרטית, הזקוקה, לצורך ניהול ענייניה, לאינפורמציה מלאה על הפרטים המרכיבים אותה. לכאורה, איפוא, כל הקיבוץ צריך לדעת הכל. וכאן פוטנציאל ההתנגשות עם החוק.

הנה כמה דילמות אופייניות: אדם שמתבקש להתקבל לקיבוץ. עד כמה יוכל הקיבוץ להסתפק בפרטים שהוא מוכן למסור מרצונו ואילו גופים ומוסדות בקיבוץ יקבלו את הפרטים האלה? תוך כדי בירור עניינה של משפחה בקיבוץ, התבררו למזכיר פרטים אינטימיים על בני־הזוג. האם רשאי המזכיר לשתף אחרים במידע? עובדי הבריאות בקיבוץ איתרו חבר עם מחלה מדבקת. האם הם רשאים להזהיר את הציבור ולשתף את המזכיר בסוד הרגיש? האם מותר לוועדת החינוך לחשוף בשיחת הורים או בפני המזכיר בעיות של ילד הנובעות מיחסיו עם הוריו? אלה דוגמאות מקריות של דילמות אופייניות וחדשות מתוספות כל הזמן ותובעות את התייחסותנו.

— ומה תשובתך לגבי הדוגמאות שהבאת?

— שעל בסיס חוק הגנת הפרטיות, ניתן וצריך לשלול אינפורמציה מהציבור. על־פי החוק, אסור לפרסם מידע על חבר, אסור לצותת לו, אסור לחדור לדירתו, אלא, כמובן, אם נתן הסכמתו. אשר לדוגמאות שהבאתי, יש להתאמץ ולהגיע להסכמה עם הנוגעים בדברים, מה כן ומה לא, מי כן ומי לא, איך וכיצד. כל טיפול שיחרוג מכך הוא בחזקת עבירה פלילית.

— שדינה?

— שנת מאסר.

— אפשר, איפוא, למלא את כל בתי־הסוהר בארץ בעבריינים מן הקיבוצים.

— אין ספק, שמחמת אי־ידיעה עוברים יום יום אנשים רבים, פעמים רבות, על חוק הגנת הפרטיות בקיבוצים. עלינו לפעול בשלושה שלבים: קודם לרכוש מודעות, אחר־כך לחדד רגישות ולבסוף לנקוט בהתייחסות. עד כה לא היו הדברים די מוגדרים וברורים. אנחנו תא חברתי, שאמנם מעוגן בחוקים, אבל לא בחקיקה ספציפית. אם בימי ראשית המדינה בלטה עליונות הקולקטיב וזכויותיו ואילו הפרט וזכויותיו הוזנחו, הרי כיום התהפכה המגמה, והקיבוץ משלם אולי את המחיר הגבוה ביותר על כך.

— איך יש לנהוג במקרים של סתירה בין החוק להגנת הפרטיות לזכות הציבור לדעת?

— אנחנו ממליצים והחוק קובע, שיש להעדיף את זכות הפרט, להוציא במקרים נדירים.

אם חבר יחלה, חו"ח, באיידס ויהיה צורך בפירסום העובדה הזאת, כדי להזהיר את הציבור והחבר יתנגד, יהיה על הקיבוץ לנקוט בטכניקה משפטית מוגדרת, לפנות לרשויות המוסמכות, להוכיח את חיוניות הפירסום ואז יקבל צו המתיר אותו. אבל זה באמת מקרה יוצא דופן. כדוגמא מנוגדת, אבל שמעידה על הכלל, יוכל לשמש מקרה של חבר קיבוץ, שנטען עליו שעשה מעשה מגונה בילד. מסיבות כלשהן, העדיפו בקיבוץ שלא להעביר את העניין לטיפול משטרתי. בא המזכיר ושאל, מה אני עושה? מביא למזכירות? לוועדת חברים? לאסיפה? אטפל בעצמי? השבתי שאין לו, מכוח החוק, ברירה אחרת, ואם העדיף שלא לדווח למשטרה, עליו לטפל בעניין בעצמו, אלא אם ניתנה הסכמה לערב אחרים.

— המזכיר הזה הלא יואשם בצנטרליזם ובדיקטטורה.

— תפיסת המזכיר כשליח ציבור, שתפקידו להעביר בעיות של חברים לטיפול הוועדות הנוגעות בכך ולשתף פורומים שונים בנושאים הנוגעים לפרט, תפיסה זו מנוגדת מפורשות לחוק.

— מותר למזכיר להיכנס לדירת חבר בלא רשותו?

— אסור. אפילו לא לצורך חיפוש סמים או גניבות, נכון שהדירה היא בבעלות הקיבוץ, אבל מרגע שהיתה לרשות הפרט, אין לאיש זכות להיכנס אליה ללא הסכמת הדייר. כל זה אינו מתיר, כמובן, לעשות בדירה מעשים האסורים על־פי חוקת הקיבוץ או חוק המדינה, אבל זה אך ורק מעניינן של הרשויות שהוסמכו לכך. אני יודע על נוהגים וועדות שקיימים בקיבוצים: על האזנה לשיחות חברים, על פתיחת מכתבים, על חיפושים בדירות; לא מכבר נגנבה מערכת סטריאו מדירה באחד הקיבוצים. הלך המזכיר וחיפש בחדרי חברי שכבת־הנעורים. זה מעשה שהוא לא רק לא חוקי, אלא גם לא נכון. אין ספק שלו נתבקשו הנערים לשתף פעולה, היו מסכימים. כיוון שלא ניתנה הסכמה, עבר המזכיר עבירה.

— מזכירים יזדקקו בעתיד לעו"ד צמוד.

— מה לעשות, זה החוק, וזה עדיין לא הכל. בין הסעיפים השונים שבו, יש כללים ברורים גם לגבי זכות השימוש במאגרי מידע, והם מחייבים, כמובן, גם את הקיבוץ. מאגר מידע הוא בראש ובראשונה, אבל לא רק, זה הקשור לפרטים רפואיים של החברים. לגבי זה קיימים תקנות חמורות במיוחד. אבל גם רישום שיחות הטלפון הוא מאגר מידע שלאיש אין זכות להציץ או להשתמש בו, אלא לתכלית שלשמו נועד — חיוב החברים. גם רישום ימי החופש השנתי הוא מאגר מידע חסוי, שרק למי שעיסוקם בכך הזכות להשתמש בו. וכך גם התקציב האישי, ההכשרה המקצועית, דיעותיו הפוליטיות של חבר ועוד. בכל הקשור למאגרי המידע, אפילו אין זכות לחברים להציג שאילתא באסיפה.

תם עידן הווידויים והחשיפה האישית בשיחות הקיבוץ, אלא, כמובן, אם הנוגעים בדבר מעוניינים בכך.

אתה נראה מודאג. אבל בסה"כ מדובר בביטוי משפטי לנורמות, שכבר הרבה זמן אנחנו חשים שהן צריכות להתקיים גם אצלנו.

— אתם צפויים לגל אדיר של תביעות.

— אחדות כבר הגיעו אלינו. חבר תבע את הקיבוץ על פירסום מידע חסוי בשיחת קיבוץ; חברה תובעת אותה בקיבוץ על פירסום פרטים רפואיים שלה. אין מה לעשות, זה החוק, ואם יתקיימו שלושת התנאים שהזכרתי, מודעות, רגישות והתייחסות, ייפתרו הרבה מן הבעיות ללא צורך במשפט.

— גם לרכל לא נוכל יותר?

— את המוסד האנושי הזה אינני מאמין שנוכל לחסל, אבל הוא ודאי יסבול מקשיים שלא היו לו בעבר.

עבירה לכאורה על חוק הגנת הפרטיות

מטאטא ישן־חדש

התמודדות רשמית אולי לא היתה, אבל מועמד נוסף ברקע היה גם היה. ברקע עלתה גם שאלת האחריות לאשר התרחש בתקופה הקשה ההיא

דווקא בשעה שאיננה מן הקלות לתנועה הקיבוצית, דווקא בשעה שנחוצים בה, כך נדמה, נווטים בעלי כושר ניווט ומנהיגות שאין עליו עוררין, דווקא בשעה זו, נקלע הקיבוץ הארצי למחלוקת ביחס להנהגתו העתידה. הלכנו אצל עזרא רבין, המזכיר הבא של הקבה"א, לשמוע מה עמדותיו ביחס למה שהתרחש.

עזרא רבין בן שישים בימים אלה, נולד, למרות הניגון הארגנטיני שנשמע בדיבורו, בליטא. בגיל שנתיים נדד, לארגנטינה ומשם, בשנת 1949 לארץ. בארגנטינה שימש חבר בהנהגה הראשית של השומר־הצעיר ופעיל בתנועה. היה בין מקימי קיבוץ געש בסוף 49', ובקיבוץ מילא תפקידים של מרכז המשק, מרכז המפעל, גיזבר ולאחרונה מזכיר הקיבוץ. נוסף לכל אלה יצא לשלוש תקופות של פעילות חוץ (בהפרשים של בעשר שנים ביניהן — „שלא נשכח לציין"): במחלקה הדרום־אמריקנית, במחלקה לחברה, ובשנים 79־78' ריכז את המחלקה לכלכלה בקבה"א.

— מה דעתך על תהליך הבחירה בוועד־הפועל?

— כל פעם שעולה נושא בחירת בעלי תפקידים מרכזיים, עולה גם השאלה: האם התהליך המקובל הוא התהליך הנכון, או שיש טובים ממנו. לעת עתה לא מצאו, ככל הנראה, פתרון טוב יותר. בסיכומו של דבר הוחלט על עריכת דיון שיעסוק בדרכי הבחירה, אבל לא קשה לשער שגם הפתרונות שיועלו בו לא יהיו מושלמים. כל נושא המינויים מהווה סוגיה לא פשוטה שנעה בין מינוי יום לבין בחירה עיוורת. בין שני הקצוות האלה מתנודדת קשת הרעות על פי הנסיונות השונים. הפעם הזו לא היתה שונה מפעמים קודמות, ומעבר לכך לא נוח לי, כמובן, לדבר על הקטע הזה.

— ובכל זאת היה שוני.

— השוני הפעם היה במחלוקת שהתעוררה סביב ההצעה שאני אמלא את התפקיד. אין לי השגות, על עצם הדיון והמחלוקת. יש לי השגות על הצורה והסגנון. יש לי, כמובן, גם דעה למהות העניין. מאחר שלא היה מסע בחירות ואני לא עסקתי בלובינג, לא במקרה זה ולא באחרים, לכן גם לא השתתפתי בדיון הפומבי עד היום.

היו לי, בהחלט, לבטים לגבי עצם קבלת התפקיד מהרגע הראשון, ולא רק בהקשר לנושא שעלה לכותרות. על הלבטים הללו דיברתי בוועד־הפועל, וגם שם רק לאחר הבחירה ובצורה שלא תתפרש כהשפעה על המצביעים לכאן או לכאן.

— הופתעת מהוויכוח?

— לא הופתעתי מהוויכוח, הופתעתי מהיקפו ומרצינותו. העובדה שבסוף הצביעו כפי שהצביעו, משקפת את דעת החברים ואת היקף המחלוקת. לגבי עצמי קבעתי שאילו היו מצביעים עבורי פחות משלושה רבעים מחברי הוועד־הפועל, לא הייתי מקבל על עצמי את התפקיד.

— האם טענות כלפיך ביחס לאי הסקת מסקנות על רקע אחריות אישית, לא ימנעו ממך לתפקד כראוי?

— הסוגיה של אחריות אישית, לא מועלית בצורה נכונה. בשאלת האחריות המיניסטריאלית, ...ברים מוהים את הוויכוח כהתחמקות מאחריות, ...ער שההפך בדיוק הוא הנכון. האחריות כפי ...הוא בתנועה היא אחריות מרחיבה. כלומר, מאחר ...התנועה היא קומפקטית וסגורה, האחריות הזו ...לווה בכל מקום והופכת לחלק מהפעילות ...כוללת, על פיה אנחנו קובעים את עמדתנו לגבי ...חברים שלנו. לכן גם לא נשמעה טענה שהחברים ...שבי מילאו את תפקידם אינם אחראים למעשיהם, ...ש על חלוקת העבודה או ההירככיה של חלוקת התפקידים והאחריות.

...היינו צוות שהוביל את הקבה"א בתחום הכלכלי ...שב בתקופה הקשה ההיא. הוויכוח הוא, באיזה ...דה ההחלטות של אז, גרמו לאותם דברים ...אליהם מתייחסים היום: מה היו האלטרנטיבות, ...האם ההחלטות התקבלו בצורה הנכונה, הן במובן ...של מיטב השיקולים באותה תקופה והן על פי ...הסדרים הפורמליים הנהוגים והנכונים.

...משתלבות כאן שלוש שאלות: א. הקשר בין ...המצב הכלכלי של היום לבין הפעילויות ...הכלכליות שנעשו אז, בתקופת הקטסטרופה ...הכלכלית שגרם הליכוד. ב. האם ננקטה אז

> **הוויכוח הוא באיזו מידה ההחלטות של אז גרמו לאותם דברים אליהם מתייחסים היום. מה היו האלטרנטיבות?**

...מדיניות נכונה בכללותה ולא רק בפרט זה או אחר ...(ב)נושאים שונים יכולה להיות הערכה שונה, האם ...הם נעשו טוב או לא — למרות שלגבי כולם היו ...החלטות מפורשות). ג. צריכה להיות הבחנה בין ...מדיניות, לבין יישומה בכל אחד מהקטעים או ...המקשת: היציאה מאותה תאונה כלכלית אינה ...תלויה רק במוביל, אלא גם בתנאים חיצוניים לו.

— על רקע כל אלה האם אין לך חששות ...אישיות לתפקיד הזה?

— אני לא יכול להיות השופט של עצמי. היו ...לי הרהורים לגבי התפקיד ובהחלט התלבטתי אם ...אוכל להתמודד עם המשימות שלפנינו. אני לא ...נלחמתי על התפקיד ולא הצעתי את עצמי. אני משייך את עצמי לאלה שאינם חותרים לתפקידים. אני מניח ומקווה שסיכום הפעילות שלי במחלקה לכלכלה מהווה את אחד השיקולים אצל אותם אנשים שהציעו, ולא השיקול אם אני בחור טוב או לא. ההנחה שלי, שאותם חברים שמכירים אותי וליוו אותי מקרוב מעריכים כך את הדברים.

נסיון הפסילה התייחס לא לכלל הפעילות שלי, אלא לאיזה שהוא קטע שביחס אליו חיווה הוועד־הפועל את דעתו וקבע שהיתה זו מדיניות מחוייבת המציאות. נאמרו לגבי דברים לגיטימיים ואינני נפגע מהם. לכן, גם אם אינני יכול לשפוט את עצמי, הרי שלפי נסיוני מתפקידים שמילאתי בעבר, הצלחתי ליצור רוח צוות בין האנשים ואיזון בין התחומים השונים של המערכות שלנו.

— אתה נושא איתך אילו שהן תוכניות מגירה משלך?

— אני חושב שאני יודע מהן עיקרי הבעיות שלפניהן אנחנו עומדים, אפילו שאני משוכנע שלא ניתן לתפוס את מלוא עוצמתן. התקופה הקרובה בתנועה, תעמוד במבחן דפוסי החיים שלנו ביחס לעקרונות. למשל: מהו עיקרון קבוע ויסודי לחיי הקיבוץ, ומהם דברים משתנים.

ההצטלבות של מצוקה כלכלית עם ההתפתחות הכללית בחברה האנושית והישראלית בפרט, מזמנות לנו צומת קריטי בעתיד הקרוב. לפיכך אני רוצה לנצל את הזמן, עד לכניסה לתפקיד, לשיחות עם אנשים, לקריאה ולימוד על מנת לגבש את הנקודות שעליהן צריך יהיה להתרכז. לא נראה לי שבמסגרת של ראיון כזה ועכשיו, נכון יהיה לנסח מטרות. זה יהיה סתמי וייתפס כסיסמאות. באופן כללי הייתי אומר שכל נושאי הפנים שלנו מתנקזים אל רמותו של האדם שלנו, השקפתו, הזיקה והמחוייבות ההדדית בין הפרט והכלל. מאלה נגזרים היעדים שלנו.

— מה הנקודה המדאיגה אותך יותר מהאחרות?

— הנקודה הקריטית היא שאנחנו צריכים לעבוד קצת יותר על האדם הקיבוצי, כאשר הנושאים המטרידים אותי הם המוטיבציה, ההזדהות והפנמת התפיסה שהאדם חייב לחברתו בכדי להיטיב עם עצמו.

— איך יתפקד צוות של שני נציגים שונים מקשת הדעות בתוך הקבה"א?

— אני בהחלט רואה את עצמי כ„יונה" ונדמה לי שזה הקו של הרוב הגדול בקבה"א. בעיות פוליטיות אקטואליות מחלקות אצלנו בין יותר שמאל או פחות שמאל אבל לא ימינה מזה. יש אמנם בחיים רגעים שהם כמו נייר לאקמוס ביחס לעמדות השונות, ורגע כזה יכול להיות בעתיד כאשר נעמוד בפני הבחירות הבאות, כשם שכעבר חצה את הקבה"א הוויכוח בנושא המערך. אני משוכנע שלא בכל הנושאים יהיו בהכרח גישות מנוגדות ונדמה לי שאנחנו נהווה צוות שיתן תשובה טובה, רחבה ורגישה יותר לתחומים השונים.

> **קבעתי לעצמי שאם היו מצביעים עבורי פחות משלושה רבעים מחברי הוועד־הפועל, לא הייתי מקבל את התפקיד.**

— שניכם בעד מפ"ם עצמאית?

— שנינו בעד חיזוקה של מפ"ם העצמאית ורואים בה את עמוד התווך של חזית שמאל רחבה יותר בתוך הקשת הפוליטית הישראלית.

— בקדנציה שלך עשויות להיות בחירות. מה יקרה אם תהייה בקיבוצים הצבעה מסיבית למפלגות אחרות?

— זהו אחד המבחנים שאיתם נצטרך להתמודד עוד לפני הבחירות: איך לשמור על האחדות הפוליטית של הקבה"א בתנאים של 87'־88'. ישנם שני גורמים שחובה יהיה לבחון: הראשון, האם עוד חיוני לקיומו של הקיבוץ הקונסנזוס הפוליטי הרחב, דבר שאני חושב כחיוני; הגורם השני, מה תהיינה ההתפתחויות האובייקטיביות במפה הפוליטית הארצית.

ברור לי שאין כמעט תחום שלא יועמד במבחן ההתאמה בין המציאות לבין הגישה העקרונית לחיינו. העוצמה מצירוף כל התחומים האלה תיצור איכות חדשה שתחייב הפעלת הרבה מאד כוחות, הרבה מחשבה והתגייסות של כל הגורמים. כשהחזית היא קודם כל כלפי פנים.

אהוד דור

עזרא רבין, לא התחמקות מאחריות אלא ההפך מכך

היה שם

שירים לדני

כל מה שהבטיחה ציפה מיכאלי, שיהיה בערב השירים לדני בבית־גוברין, אכן היה. „מערה מרהיבה ביופיה, אורות צבעוניים מתחלפים, סידורי פרחים שעשר החברות, ספסלים לישיבה, אקוסטיקה מצויינת" (פחות או יותר) ובעיקר 1500 נאספים חובבי זמר, שבאו מדרום ומצפון לשיר ולהאזין.

היתה כמובטח, רביעיית גבעת־ברנר אותה הקים וניהל בשעתו דני, בהופעה מחודשת וחד־פעמית. היתה להקת „קולות חמים" של מועצה אזורית „מעלה הבשור" שהביאה במקצועיות שירים שנכתבו במיוחד עבורה וכמובן שרה'לה שרון, בקולה הצרוד ובפלירט מתמשך עם קהל המרננים שהתמסר לה כצפוי, בקלות. רוחמה רז, נעימה בשירה השקטים ופחות מוצלחת בנסיונה להשתגע במקצב דרום־אמריקני, ולהקת „האירוסים" מבית־אלפא שחתמה את הערב בסידרה ארוכה של שירים מעשר שנות קיומה.

כולם התקבלו באהדה רבה. גם כאשר הביצוע או הליווי לא היו הכי הכי וההעמדה צורמת וחובבנית להחריד. כשבחרה שרה'לה לסיים את שירת הציבור ביצירת המופת „לחיי העם הזה שכמה טוב שהוא כזה", רעדו אמות סיפי המערה מחמת ההתלהבות. שיהיה.

השיר המושמע ביותר בערב (בביצוע רוחמה ומיד אחר כך „האירוסים") היה שירה של דורית צמרת על החיטה שצומחת שוב. הסמיכות לקשיי שיווק החיטה בשל שנת השמיטה, מקרית, כנראה, לחלוטין.

בשנה הבאה, ב־5 ליוני, יתכנסו שוב חובבי הזמר במערה הפתוחה אשר בבית־גוברין, לשיר לזכרו של דני. נהיה שם.

לזר

חדש ברהיטי מני!

מבצע!

כורסא לטלוויזיה
נוחה, קלה ויפה
תוצרת דנמרק
במחיר 350 ש"ח בלבד

אנו מציעים מוצרים
מיוחדים ואקסקלוסיביים
לחברי קיבוצים
במחירים ובתנאים נוחים

מבחר מערכות ישיבה, כורסאות, חדרי שינה

ספה דו־מושבית נפתחת למיטה זוגית

לרכזי קניות!
תצוגה בקיבוץ
עם תיאום מראש

רהיטי מני

ז'בוטינסקי 93, רמת־גן • טלפונים: 7513914, 03־7519555

רוצה לשמוע סטריאו מעולה?

TEAC

במבצע מיוחד לחברי קיבוצים!

Made In Japan by "FANATICS"

מערכת למקצוענים

רסיבר+אקולייזר 2×45W • טייפ דק חלבי B+C • פטיפון חצי אוטומטי
רמקולים ווסטרה גרמני 2×60W

רק 1,975.־ ש"ח

פטיפונים דיסק לייזר

מהפירמות הטובות בעולם

החל מ־ **695 ש"ח**

TEAC

טייפ דק דבל קסט דולבי B+C עם הקלטה מהירה

במחיר מבצע מיוחד

הצעה מיוחדת

המחירים כוללים מע"מ. אספקה מיידית. אפשרות לתשלומים

"יעוץ טכני • מבחר מגוון • מחירים מיוחדים לחברי קיבוצים
אפשרות לקיום תערוכות סטריאו בקיבוצים בתיאום מראש.

סטריאון סטריאו לבד השטח שלנו!

אבן גבירול 54 ת"א, טל. 03-260602

חנות הסטריאו המקצועית בת"א

בית הספר לחינוך
של התנועה קיבוצית

אורנים

המכללה

המכון לשיפור דרכי ההוראה
המרכז להשתלמויות

משרד החינוך והתרבות
מחוז הצפון

לעובדי הוראה ולמורים היוצאים לשנת השתלמות

נותרו מספר מקומות בקורסים הבאים

★ הוראת הדרמה בביה"ס
★ הסמכה להוראת האנגלית בביה"ס העל יסודי
★ תוכניות לימודים ממוחשבות
★ מחול ותנועה
★ אתגרים בעבודת המחנך בביה"ס היסודי והעל יסודי לקראת שנות ה־2000
★ דו קיום יהודי ערבי בדורות האחרונים
★ הוראת השואה בביה"ס העל־יסודי
★ חג ומועד במסורת ישראל

פרטים נוספים ניתן לקבל אצל מירה הס
04-930767 בימים א'-ה' בין השעות 14.00-09.00

המבצע הגדול בארץ!

סטריאו בחלקים ומתצוגה בחצי המחיר

סטריאו בסיטונות

• רסיבר קנווד	במקום 680 ש"ח	רק 290 ש"ח
• פטיפון סקוט	במקום 270 ש"ח	רק 145 ש"ח
• מגבר סוני	במקום 485 ש"ח	רק 199 ש"ח
• טיונר סוני ג'.וי.סי.	במקום 445 ש"ח	רק 179 ש"ח
• מערכת משולבת שרפ/סילבר	במקום 950 ש"ח	רק 340 ש"ח
• מבצע מיוחד קומפקט דיסק לייזר + מגבר, טייפ, רוטל + זוג רמקולים		רק 1390 ש"ח

המלאי מצומצם – הקודם זוכה! (לא כולל מע"מ)

סטריאו ויזיה, העליה 62, תל־אביב ● פתוח מ־10.00 עד 13.00, 16.00 עד 19.00

לחברי קיבוצים טיולים מרתקים במחירים מיוחדים!

28 יום קנדה וארה"ב

$1349 סידורי קרקע, כרטיסי טיסה $874 + $399 בפוף לתוספות עונתיות
ביקורים ב: טורונטו ★ מפלי הניאגרה ★ וושינגטון ★ אורלנדו ★ אפקוט ★ ניו אורלינס ★ ילוסטון פארק ★ ונקובר ★ סיאטל ★ סן פרנציסקו ★ לוס אנג'לס ★ אולפני אוניברסל ★ דיסנילנד ★ ציון פארק ★ ברייס קניון ★ גרנד קניון (דרום) ★ לאס וגס ★ ניו־יורק
אפשרות הארכה ל־31 יום וביקור בהונולולו בתוספת של $400.

טיולים לאירופה במחירים מיוחדים

★ פריז לונדון – 10 ימים
★ פריז, אמסטרדם, לונדון – 12 יום
★ ספרד, פורטוגל – 15 יום
★ אנגליה, סקוטלנד, וולש – 15 יום
★ דנמרק, שבדיה נורבגיה – 15 יום
★ וינה ופולין – 16 יום
★ איטליה, שוויצריה, צרפת ואנגליה – 17 יום
★ גרמניה, אוסטריה – 18 יום
★ טורקיה – 19 יום
★ איטליה, שוויצריה, צרפת, הולנד, אנגליה – 20 יום

מזרח הרחוק 35 יום

$3699 ביקורים ב: הודו ★ נפאל ★ תאילנד ★ הונג־קונג ★ פיליפינים ★ טאיוון ★ יפן

בתק"מ, לפנות לאריה פישבק • בקיבוצי השומר הצעיר, לפנות למיכל

אחים אברהמוף (אברתורס) בע"מ

תל־אביב, בוגרשוב 7, טל. 03־247187

סעיף 13, תקנון עזיבה

אצלנו זה לא יקרה, בטוחים ותיקי מענית. בבית־אורן זה קרה כידוע ואיש לא היה ערוך לכך, אפילו לא תקנון הקיבוץ

פרשת בית־אורן הביאה חברים רבים, ותיקים בעיקר, ללכת אל האותיות הקטנות.

הבטחון בערבות ההדדית התערער. לפתע התעורר חשש שאחריותו של הקיבוץ לחבריו הינה בערבון מוגבל בלבד.

„איש בתנועה הקיבוצית לא צפה שקיבוץ ותיק יתפרק, או שחבריו הותיקים יאלצו ללכת ממנו", אומר משה רונן מאלונים, שהיה שותף לחיבור תקנות הקיבוץ, „המציאות מעלה דברים שלא חשבו עליהם, ולכן אין כיסוי תקנוני לאפשרות הזו".

„במצב הדברים הנוכחי, דינו של קשיש העוזב את קיבוצו (גם שלא ברצונו) כדין כל עוזב, אלא שקיים סעיף המאפשר לקיבוץ להוסיף לחבריו מעבר למתחייב בתקנון. הכוונה היא לאותם מקרים שאינם יכולים מסיבות שונות, להסתפק בדמי העזיבה ובגימלה הרגילה".

סעיף 13, („מקרים מיוחדים") אומר:

„במקרים שהקיבוץ יראה כמקרים מיוחדים, רשאי הוא להעניק לפנים משורת הדין, דמי עזיבה בסכום העולה על המתקבל לפי כללים אלה, בתנאי שהקיבוץ ביקש וקיבל לכך אישור מוקדם בכתב, כללי או מיוחד, מאת המוסד שהוסמך לכך מטעם התנועה."

גם שלמה לשם, דובר התק"ם, מפנה אותנו לסעיף זה בדיוק, כשהוא מתייחס לבעיה: „לא ציפינו לאפשרות כזו, אך לדעתי, בסעיף 13 יש פוטנציאל מתאים לפתרון". לשם מבקש להעיר שמבחינה משפטית אין התנועות צד לעניין: „ההתייחסות המשפטית בכל הקשור בדמי העזיבה, גמלאות, או מענקים נוספים לפנים משורת הדין, הם בין החבר וקיבוצו, ואין לתנועות, בעניין זה, מעמד משפטי".

מי יקבל במה?

דמי העזיבה שישולמו לשני בני זוג, לאחר 48 שנה בקיבוץ — ותיקי בית־אורן לדוגמה — יהיו ביחד 111 אלף שקל, בתוספת פנסיה בגובה של 980 שקל לחודש ועוד מענק חודשי מביטוח לאומי בגובה של 550 שקל, סה"כ לשני בני הזוג 1530 שקל לחודש.

האם הסכום הנ"ל פלוס הפנסיה, מאפשר לשני בני זוג להיכנס לבית אבות, אם ירצו בכך?

לדעתו של דב פלג, רכז האגף לביטחון סוציאלי בהסתדרות, הסכום הזה מספיק בכדי להתקבל לבתי האבות של „משען". אך לא לבתי האבות הפרטיים, „5 כוכבים".

דרכם של ותיקים בבתי־אבות, אינה פשוטה. כ־7000 קשישים חברי ההסתדרות רשומים בתור ל־400 המקומות המתפנים מדי שנה בבתי אבות אלה. גם אם על פי הנסיון, כמחציתם של הנרשמים אינם מממשים את זכותם ורבים אחרים נפטרים בדרך, על המועמד, חבר הקיבוץ, יהיה להמתין 3־4 שנים בתור. (הקיבוץ הארצי הבטיח לעצמו 40 מקומות משוריינים על ידי השקעה ב„משען", מתוך מטרה להבטיח מקומות להוריהם של חברי קיבוצים. יתכן להשתמש במקצת המקומות הללו).

> **אמרו ותיקי מענית**
>
> **ספקה**
>
> זה עשה לי שוק. זה מאיים על הקיום שלי, אם כי אני חושבת שפה זה לא יכול לקרות
>
> **תקוה שילר**
>
> איני מפחדת באופן אישי, כי אני מספיק זקנה שזה לא יקרה לי בחיי. אבל ברור שזה כמו מחלה מדבקת וזה יתפשט בעוד מקומות. אני מאחלת לעצמי שזה לא יגיע במהירות לכאן ולא אראה זאת בחיי. אבל זה יקרה!
>
> **מורדי שילר**
>
> שערוריה שלא היתה כמותה! אף צעיר לא צריך לבוא לקיבוץ אם העתיד לא מובטח לו. אם זה קרה בקיבוץ אחד, ללא־ספק זה יקרה גם לקיבוצים אחרים. זאת נורה אדומה לצעירים. למה שיחיו בקיבוץ אם זקנתם אינה מובטחת?
>
> עד עכשיו חשבתי שזה לא יכול לקרות פה. היום אני יודע שזו אפשרות. במקרה של בית־אורן, טעו המוסדות (התק"ם) טעות חמורה. אסור היה למוסדות לתת לזה יד.

עו"ד אלי גולדשמידט, לשעבר רכז המח[לקה] המשפטית בתק"ם, מסרב להתייחס לגו[ף] הספציפית של קיבוץ בית־אורן, אך מוכן לס[קור] סדר בנושאים העקרוניים.

„צריך להבחין", הוא אומר, „בין שני מק[רים]: במקרה הראשון, הקיבוץ כאגודה שיתופית ממש[יכה] להתקיים ולתפקד. במקרה זה זכאי החבר הע[וזב] על פי סעיפים 123, 124, 125 לתקנון הקיבו[ץ] לדמי עזיבה גימלה או קיצבה. כל עוד מתקי[ים] הקיבוץ, עליו לדאוג לחבריו הנותרים במקומם ו[אם] הם נאלצים לעזוב יש אפשרות להסתייע בסע[יף] 13".

המקרה החמור יותר הוא כאשר עזיבת חבר[י] הצעירים עלולה לגרום להתפרקות וקריס[ה] ולהפסקת תיפקודו: „במקרה זה", או[מר] גולדשמידט, „על פי תקנות האגודות השיתופי[ות] עוברים נכסיו וזכאויותיו וחובותיו לידי המפ[רק] הסתדרותית בשם ,ניר שיתופית'. על אותה חבר[ה] מוטל לשלם דמי עזיבה, גימלה או קיצבה לחברי[ם] שנותרו במקום וכמו כן, כהגדרת החוק, ,לסידורים של חברי הקיבוץ הנכים שאינם יכולי[ם] לפרנס את עצמם וכן של הקטינים והתלמידי[ם] שנותרו לאחר מות חבר הקיבוץ ושל התלוי[ים] בחבר המת'..."

„לכאורה", אומר גולדשמידט, „מדובר על נכ[ים] וקטינים. אך פרשנות נכונה של הסעיף היא שגם קשישים נכנסים לקטגוריה הזו של ,אינם מסוגלי[ם] לפרנס את עצמם' ועל ,ניר שיתופית' חוטל החוב[ה] אם תתפתח בעיה כזו, לדאוג לצרכיהם המיוחדי[ם] של חברים ותיקים מעבר לדמי העזיבה והגימל[ה] הניתנים כחוק".

כל זאת כמובן, בתנאי שהקיבוץ לאחר פירוק[ו] השאיר עודף נכסי. אך יתכן מצב, שהקיבוץ לאח[ר] פירוקו ותשלום דמי העזיבה לחבריו ושאר חובו[תיו] לנושים השונים, לא ישאר לו עודף נכסי ולא יה[יה] לו ממה לשלם תוספות מיוחדות.

גולדשמידט: „במקרה של פירוק מפעל, הכ[סף] העובד על פי החוק לפיצוי לפני הבנקים והנוש[ים] האחרים. גם חבר הקיבוץ יהיה מכוסה הראשון [על] פי הכתוב בתקנון. אך אם יתברר שאין עודף נכ[סי] אז באמת תעמוד השאלה, האם התנועה תקח [על] עצמה את המחוייבויות".

התנועה אכן עוסקת בעניין. ככל הידוע נערכ[ים] בימים אלו דיונים (חסויים) בבעיה ובהשלכותי[ה] המשפטיות, ובעיקר בשאלה מה הם גבול[ות] האחריות התנועתית לחבר הקיבוץ.

> **אמרו ותיקי מענית**
>
> **(———)**
>
> אנו מתנהגים כמו היהודים בשואה, כל אחד משקר את עצמו במחשבה שאליו זה לא יגיע. כשקראתי את סיפור בית־אורן קיבלתי שוק. 60 שנה אני בעניין הזה של התנועה. אני מפחד להגיד לעצמי שהכל היה לשווא. היום אין לי מה לומר לצעיר כדי לשכנע להישאר בקיבוץ בלב שלם.
>
> **תמר גרויאג**
>
> התגובה הראשונה היא זעזוע ותימהון, לפי האינפורמציה שניתנה בתקשורת, זה סיפור עצוב. צריך לדעת יותר. הרי בבית־אורן אין אנשים טובים יותר או רעים יותר, צריך לדעת יותר. אם הסיפור שהתפרסם הוא האמיתי, זה עצוב מאוד.

מומלץ לבני 50 ומעלה

מבחינת הזכאות לפנסיה, נמצאים במצב ק[שה] הרבה יותר דווקא החברים בגיל הביניים. חבר שהוא בן 45 והחליט מרצונו א[ו] מרצונו לעזוב את קיבוצו, שהתפרק למשל, אין לו זכויות פנסיוניות במובן המקובל בכל מקום עבודה, ואין הוא יכול להנות ממה שמכונה „רציפות זכויות הפנסיה".

התנועה הקיבוצית מנהלת מזה 20 שנה קרן צבירה או חיסכון לחבר בשם „עתודות" (לאחרונה הועברה הקרן להנהלתה של „גדיש" ההסתדרותית). כל חבר קיבוץ, מגיל 30 ומעלה, מתחיל לצבור בקרן זו חשבון חיסכון, העשוי להגיע לדוגמה, בהגיעו לגיל 45 לכ־10,500 ש"ח. אם יעזוב בגיל הזה, יעבור הצבר שעומד לזכותו לקרן גימלאות שיבחר לעצמו מחוץ לקיבוץ. ושם ימשך הצבירה. לאחר 15 שנה נוספות, אם ירצה בכך (אין אפשרות על פי התקנות להוציא את הכסף לפני חלוף 15 שנה מיום העזיבה), יוציא את החיסכון או שימתין עוד 5 שנים לגיל הפרישה ואז יקבל את הסכום כמענק חד פעמי.

מאידך גיסא, כל אותן השנים שבהן חסך חבר הקיבוץ ב„עתודות", לא ייחשבו לצורך קביעת גובה הפנסיה שתשולם לו במקרה שעזב את קיבוצו, כאשר יפרוש ממקום עבודתו החדש. במלים אחרות: באפשרות חבר הקיבוץ שעזב להגיע, במקום עבודתו החדש, לפנסיה, שתהיה בגובה של כ־40 אחוז מגובה משכורתו האחרונה (על פי החישוב של 2% לשנה מהמשכורת המקסימלית) ואין לו כל סיכוי, אלא אם יכניס הון עתק, להגיע ל־70 אחוז, שזו הפנסיה המקסימלית המשולמת לעובד שחסך בקרן הגימלאות במשך 35 שנה.

עוזב שהוא מעל גיל 50 ונרשמו לזכותו 20 או יותר שנות צבירה ב„עתודות" הקיבוצית, חשבון החיסכון שלו הופך לקרן פנסיה והוא זכאי לקבל מקיבוצו (דרך קרנות התנועה) פנסיה חודשית וקבועה, בהתאם למספר שנות הצבירה שלו ב„עתודות".

מסידור מוזר זה ניתן להבין, „שפחות כדאי" לחבר קיבוץ לעזוב, כשהוא בגיל המתקרב ל־50 ו„כדאי לו לחכות", לפחות מבחינת זכויות הפנסיה, עד שיחצה את קו ה־50.

נושא הרציפות, נכון יותר אי־רציפות זכויות הפנסיה, אינו בעייתם של בני גיל הביניים בלבד. „עוזב ותיק", שהוא על פי הגדרה מי שעזב בגיל 50 ומעלה, בהגיעו ליום הפרישה בגיל 65, יקבל קיצבה בגובה של לא יותר מ־30 אחוז ממשכורתו האחרונה. כלומר לזכותו של עוזב ותיק שעדיין הספיק לעבוד מספר שנים בחוץ, תעמודנה שתי פנסיות. האחת תשולם לו על ידי קיבוצו והיא מבוססת על בסיס השכר הממוצע לשכיר במשק, והשניה תשולם לו ממקום עבודתו בחוץ.

ברור לפיכך כי הסכום הסופי שיעמוד לזכות עוזב הקיבוץ בשתי הקרנות גם יחד תלוי בגובה שכרו, אם שכרו, בהגיעו לגיל פרישה, הוא גבוה יחסית, יימצא מפסיד מסידור זה. אם שכרו נמוך — הוא „מרוויח". היות ועל פי כל הסקרים, עוזבי קיבוץ אינם מצויים בעשירונים התחתונים דווקא מבחינת משכורתם, יוצא מכך כי הסדר שתי קרנות הפנסיה אינו מיטיב עם חבר קיבוץ העוזב לאחר גיל 50.

תחושת פטרונות

תהיות מספר מתעוררות למשמע הדברים הללו. ראשית, מדוע מתחיל החבר לצבור רק בהגיעו לגיל 30 ולא מיום קבלתו לחברות? הרי בכך הוא מפסיד 8 עד 9 שנות צבירה. שאלה אחרת היא מדוע עליו לחכות 15 שנה כדי שינתן לו להוציא את צבירתו, והשאלה החשובה ביותר — מדוע לא דאגה התנועה הקיבוצית לרציפות זכות הפנסיה של החבר?

לדעתו של אלי גולדשמיט, התקנה האוסרת על החבר להוציא את צבירתו לפני תום 15 שנים, נובעת מתחושת פטרונות של התנועה על החבר העוזב. פטרונות המעוגנת בדאגה אמיתית לעתידו. הכוונה היא לא להרשות לו לבזבז את צבירתו, שמא לא ישאר לו ליום סגריר.

יעקב וילן, לשעבר יו"ר האגף לביטחון סוציאלי בהסתדרות (ג 7־79), טוען שבנושא זכויות הפנסיה לחבר, התנועה הקיבוצית לא חשבה רחוק מספיק. „כאשר כיהנתי בתפקידי", הוא אומר, „התרעתי על כך שלחבר קיבוץ אין פנסיה אמיתית, אלא חשבון חיסכון ואין הדברים דומים. התרעתי על כך שאין לחבר אפשרות לעבור, אם יעזוב את קיבוצו למקום עבודה מחוץ לקיבוץ מבלי שיאבד את שנות צבירת הפנסיה שלו. בניתי תכנית שתסדיר את העניין על בסיס חוקי ומשפטי, כפי שמקובל ביחס לכל שכיר במשק, אך בלי לפגוע בתפיסה העקרונית כי הקיבוץ הוא קולקטיב ואחראי לכל חבר כפרט.

„הוכן נייר עבודה, שהוגש לאישור עקרוני למזכירות הברית, אותה ריכז אברהם כרום. אך הצעותינו נדחו על ידי גורם אחר (ה„איחוד" — ע.כ.), למרות שנציגנו באותה ועדה תמך בהצעותינו בלב שלם. הצענו להקים ,קרן פנסיה מקיפה' — עיקרון אידיאולוגי המבטא את הערבות ההדדית. הצעת המתנגדים התבססה על עיקרון של קרן גמל בנקאית, קונצפציה המבטאת את קדושת הבנק. קונצפציה שהצמיחה כפי שאנחנו יודעים פרי באושים כלכלי ואידיאולוגי.

„למרות שהצעותינו, לא התקבלו", אומר יעקב וילן, „החיים חזקים יותר מקונצפציות, העזיבות הלכו ורבו והיה צריך למצוא פתרונות חליפיים. מה שהורכב, ומה שיש היום, זה טלאי על גבי טלאי".

אחד מאנשי התק"ם, שעסק בזמנו בפרשת הפנסיה המקיפה שהוצעה על ידי יעקב וילן, מגיב: „נכון, היתה פעם מחשבה על הצטרפות הקיבוצים להסכם הרציפות הקיים בין קרנות הגמל ההסתדרותיות. אבל לאחר שהתברר כי מדובר בסכומי עתק, שהתנועה הקיבוצית בשנת 77' לא היתה מסוגלת לגייס, החלטנו לדחות את התכנית. אילו היינו מצטרפים לתכנית, היה באפשרותנו להשיג את הסכומים הנדרשים אך ורק מחוץ למערכת הקיבוצית ובתנאים גרועים, לכן החלטנו לדחות את ההצעה".

אולי עכשיו, על רקע פרשת בית־אורן, חייב נושא זכויות הפנסיה של חבר קיבוץ למצוא סוף סוף את פתרונו המשפטי־חוקי. פתרון שיבטיח לחבר את זכויותיו הפנסיוניות כפרט, על המרכז לבטחון סוציאלי, שבראשו עומד חבר קיבוץ, להציע הסדר מניח את הדעת המתאים לעקרונות התנועה הקיבוצית כולה.

עמירם כהן

> **אמרו ותיקי מענית**
>
> **משה גרוס**
>
> כשקראתי את זה הייתי מזועזע. לא רק בגלל בית־אורן (ברור שעצוב בשבילם) אלא בגלל ההשלכה לגבי כל התנועה הקיבוצית. אם לתרגם זאת למציאות, זה אומר, שוותיקים יצטרכו לעזוב את ביתם לבית־זקנים או, במקרה הטוב, לקיבוץ אחר. נתאר לעצמנו ותיק מקיבוץ אחר שבא אלינו, אחר כל מה שעשה ופעל כל השנים. מה יהיה פה? איש כזה, כל עולמו חרב. הוא צריך להתחיל הכל מחדש, ויחיה חצי חיים ממורמר, מאוכזב.
>
> לדעתי צריך לדאוג, שבתקנון הקיבוץ יהיו סעיפים אשר לא מאפשרים להעמיד קבוצת אנשים מסויימת לפני עובדה מוגמרת, שתהרוס את כל מה שהיה בעיניהם עד עכשיו קדוש והאמינו בו ולמענו חיו ופעלו. איך מבטיחים דבר כזה? זה לא לא יוצא מהשרוול. צריך לחשוב. העניין יותר מרי חותך בבשרנו. צריך לקחת פסק־זמן, לחשוב ולמצוא פתרון הולם לעניין.
>
> אני חושב, שוועדת החברה של הקיבוץ הארצי אינה יכולה להתעלם מן התופעה הזאת וצריכה להגיב.

> **אמרו ותיקי מענית**
>
> **יוסף מנחם**
>
> זה היה יום שחור בשבילי כשקראתי את זה. חיפשתי אחר־כך עוד ידיעות על הפרשה ולא יכולתי להירגע. במידה מסויימת, זה העמיד בסימן שאלה את כל התנועה הקיבוצית. אם דור ותיק, שהקים את המשק, וחי בתנאים הקשים של בית־אורן, ועבר את כל המלחמות והמאורעות בארץ, מוצא עצמו יום אחד בלי בית, הבית שהוא בנה. וזה לא יכול להבטיח את קיומו לעת זיקנה, זה נורא. הרי הדבר יכול לחזור גם במקומות אחרים בעתיד.
>
> במענית זה לא יכול לקרות. אני לא יכול להאמין שזה יקרה כאן, אלא אם תהיה מהפכה כלכלית וסוציאלית בארץ. אם הייתי חושב שזה יכול לקרות במענית, הייתי צריך להסיק מזה שכל חיי היו טעות. ושאין סיכוי לתנועה הקיבוצית להתקיים בעוד דור או שניים.

עוד זה מתפרק וזה קם

התנהגות התק"ם בנושא בית־אורן מזכירה התנהגותו של צוות רפואי העומד, ללא ציוד החייאה, ליד מיטתו של חולה נוטה למות ומכריז: לא נהרוג את החולה, אבל גם לא ניתן לו חמצן משום שהמערכת הפנימית שלו משותקת.

„הבעיה של בית־אורן אינה קשורה דווקא בשיגור מגויסים, אלא ביכולת שלו לקלוט אותם" — אומר דובי חלמן, מזכיר פנים בתק"ם — „שום גורם בעולם אינו יכול לעשות זאת במקום חברי בית־אורן".

מסקנה: הקיבוץ הקטן, החולה הכרוני — שכבר מזמן הוכרז כישוב כושל, שנסיונות איך ספור לשיקום, הן מצד הקיבוץ המאוחד והן מצד התק"ם, לא הביאו אותו לצמיחה ולהתחדשות — לא גילה בתוכו מעולם מערכת פנימית בריאה. מכאן, שנגזר עליו למות, ובלבד שלא יוודע ברבים שבית החולים אינו מצויד כלל בציוד ההחייאה, דהיינו: גוף חוץ של אנשים, גרעין או משפחות, שיתגייסו לעזרתו.

סוד גלוי הוא שבתנועה הקיבוצית מתקשים לגייס אנשים, ולו גם במספרים קטנים, לעזרת ישובים נזקקים המשוועים להם, אבל בתק"ם מעדיפים להשליך את האחריות על החולה, בטענה שהמערכת הפנימית שלו אינה מסוגלת לקלוט את החמצן.

„אנחנו לא מפרקים קיבוץ", אומרים בתק"ם וכלומר, לא נהרוג את החולה), „רק אם יחליט ישוב, על דעת חבריו, כי אינו יכול עוד לקיים את עצמו, רק אז תחשוב התנועה על הצעד הבא".

כך יכולה התנועה לאחוז את החבל בשני קצותיו: מחד גיסא לא לפרק קיבוץ ומאידך גיסא לא לתת סומכי לעזרה, שאין בכוחה לממש והתחייבות לישובים.

עד אכזרי הגלעו הדברים בסוף החודש שעבר, ביום שנודע ברבים סיפורו העצוב של בית־אורן, פורסם ברבים דבר הקמתו של קיבוץ חדש בערבה, נווה־חריף. עוד זה מתפרק וזה קם.

„לא נתפרק", מעמיד דובי הלמן דברים על דיוקם, „ולא עומד בפני פירוק. נכון שישנן בעיות קשות ביותר, בתק"ם רואים את נושא ההתיישבות כאחד היעדים החשובים של התנועה, בהתאם לתפיסת העולם שלה. אנחנו נמשיך לפעול בכל הדרכים להגשים יעד זה, הן בדרך של קליטת נוער מן הארץ ומחו"ל, הן בדרך של חינוך והורמת משאבים".

— עובדה היא שהתנועה אינה מצליחה לגייס אנשים לא לבית־אורן ולא לישובים אחרים.

— לפני פחות משנתיים, בוועידת התק"ם, הוחלט על הקמת שלושה קיבוצים חדשים בשנה. לפני שנה הוחלט לצמצם עד ישוב אחד לשנה. יתכן שגם ההחלטה המינימאליסטית הזאת תעבור שינוי. זו דינמיקה של מציאות מסויימת. התנועה זה אנשים, ולא איזה מנגנון אנונימי. אנחנו לא „מגייסים", אין לנו צווי גיוס. לעומת זאת, אנחנו ממשיכים לחנך, לקרוא ולעודד משפחות ויחידים לצאת לעזרת ישובים צעירים. ישובים כאלה, בראשית צעדיהם, זקוקים גם למשפחות לתקופות מוגבלות. וזו רק אחד ממרכיבי הקמתם של ישובים.

— ובמרכיב חזה נכשלה התנועה?

— ודאי שהייתי שמח לו נענו יותר משפחות לקריאתנו. אבל אני מתפלא על השאלות האלה. האם מישהו הבטיח לנו רק הצלחות? האם המסר הוא שצריך להתקפל ולחדול מהתיישבות? התנועה ממשיכה להקים ישו[בים] חדשים, ובו בזמן תמשיך להתמודד עם שאלת קיומם של הישובים הוותיקים.

— אם כן, מדוע אין התק"ם מסייע לבית־אורן?

— הבעיה של בית־אורן היא מוכלות שלו לקלוט אנשים. שום גורם בעולם אינו יכול לפעול בעניין זה במקום חברי בית־אורן.

— אבל הוכח שבית־אורן אינו מסוגל להתעמד בתוכו גוף חזק, שמסוגל לקלוט. האם תוסיף [illegible] יועץ לעמוד מנגד?

— בית־אורן מבקש סיוע בצורות שונות, והרפא [illegible] לו במידת האפשר.

דינה רכוב

לארכיטקטים, ליצרני עבודות אלומיניום ולרכזי בנייה

עידן חדש בענף האלומיניום

קומפלט + הדרכה + מידע = הכל תחת גג אחד

1 קומפלט — קיימים במרוכז - פרופילים, אביזרים, אטמים, מבלטים, קטלוגים ותצוגת דגמים בבתי המסחר המורשים למכירת פרופילי קליל.

2 הדרכה — קליל הקימה 4 מרכזים לייעוץ טכני והדרכה - תצוגה במקום, אפשרות לייצור דגם. חופשי - ללא תשלום הביקור בתיאום מראש
איזור המרכז – ארפל 03-809734, 805320 | איזור ירושלים – אלמיר 02-854468 | איזור הדרום – רזפל 057-73124, 331245 | איזור הצפון – קליל 04-700424, 710957

3 מידע — קטלוגים הכוללים שרטוטי הרכבה, פרופילים, אביזרים, אטמים ומבלטים ניתן לקבל במפעלנו, במרכזי ההדרכה, ובבתי המסחר המורשים למכירת פרופילי קליל.

החלונות עומדו בבדיקות התאמה של מכון התקנים הישראלי לדרישות ת"י 1068 חלונות אלומיניום
כל פרופילי קליל מיוצרים בהשגחת מכון התקנים הישראלי
סימן הזיהוי הבלעדי של פרופילי קליל

קליל פרופילי אלומיניום

לקומפקט דיסק של A.T.C. כל היתרונות לשמיעה מושלמת: ★ שלוש קרני לייזר לבקרה ולקליטה טובה ומדוייקת יותר. ★ ספק כח מאסיבי להפקת צלילים מדויקים ונקיים בכל הספקטרום המוסיקאלי ★ אפשרות לתכנות 20 תכניות. ★ לחצן מיוחד לחזרה על שיר זה או אחר, או כולם. ★ לוח בקרה משוכלל הנותן אינפורמציה מלאה - כמה שירים, כמה זמן חלף וכמה זמן נותר. ★ מותאם לכל מערכות הסטריאו ★ ניתן להפעילו בשלט רחוק.

חשמעו לקומפקט - ורוצו לקנות

לפרטים ולקניה: חב' סולל השקעות בע"מ, ת"א אבולעפיה 3 טל. 03-813183-4
יבואנים ומפיצים בלעדיים של: AUDID-TECHNICA, CLARION, A.T.C

אהוד דור

מבחוץ

נהיה לכם בני־ברית

גיבורי ילדותי היו אנשי הקיבוצים. הוקסמתי מתמונות עמק יזרעאל: המחרשות, החרמשים, שומרי־השדות, הרובים, האוהלים, הביצות. גדלתי בתל־אביב בבית החינוך לילדי העובדים. החינוך ההוא נטע בי הזדהות עצומה עם הקיבוץ, קנאה באלה החיים שם. בגיל 12 עזבתי את הבית, כי רציתי אל העמק, הצטרפתי כילד־חוץ לחברת הילדים בבית־אלפא. הייתי שם עד גיל 15, תקופה משמעותית מאוד בחיי נער. זו היתה ההתנסות הראשונה שלי עם הקיבוץ בשנות ה־30.

ילדים הם פתוחים מאד, יש להם אנטנות. קלטתי ללא הרף את ההוויה החדשה. ראשיתה של זו ב„טירוף הקדוש" של שנות העשרים, בימי הכבישים, בביתניה, ב„קהיליתנו". היה בתרבות הנעורים ההיא משהו היפי־ביטניקי כזה, אלא שתמיד ידעו האנשים האלה לשוב ברגע הנכון אל העבודה. זה היה שילוב יחיד במינו של משיחיות קודחת עם מנופי עשייה, עם „בניין הארץ". מצאת שם את מיטב הנוער השומרי, האינטלקטואלי בחלקו. רבים מקרב אלה גדלו על ברכי הדת אך נטשו אותה מתוך מרד הבן וחיברו בארץ קשה וצחיחה את תפילות הכופרים שלהם. איש כמאיר יערי ז"ל יכול היה להיות רבי לחסידים. כאשר הוא התווכח יום אחד עם פרופ' לייבוביץ' ראית שאין הוא נופל ממנו בבקיאות במקורות. זה עמד בסימן אליטיזם ואמונה גדולה.

לימים הזדהו חלקים חשובים בתנועה הקיבוצית עם מה שכונה אז „עולם המחר" או „עולם המהפכה". שאלתי פעם את צביה לובטקין, זה היה כמה חודשים לפני מותה, כיצד היא מסבירה את הרומן הזה עם הקומוניזם הסטליניסטי. היא השיבה לי: „לא רצינו להיות קומונות סגורות של מתקני עולם. ראינו את עצמנו כחלק יהודי־ציוני־ארצישראלי ממיליונים, מתנועה אדירה הבאה לשנות את העולם. זה היה טראגי אך לא גרוטסקי".

קשה להמחיש היום לאיש צעיר מה היו השנים האלה בארץ. מתח פוליטי גבוה, מחשמל. שנות הארבעים לאחר המלחמה ושנות החמישים עד הוועידה העשרים במוסקבה היו שנות הרפתקה רוחנית מדהימה והרסנית. הרומן הזה עם הקומוניזם, אותה דבקות משיחית ב„עולם המחר" היו גם הסיבה העיקרית לשינוי הערכים שחל אחר־כך, לתחושה ש„כל הדגלים הסתאבו" ו„האידיאולוגיות הגדולות מתו".

דור האבות הקנאי, הפנאטי, הוריש לבניו שברי לוחות. תגובת הבנים לאחר זמן היתה אופיינית מאוד ל„מרד הבן". הם התכנסו בעצמם, עסקו ב„מימוש עצמי", יצרו פתיחות סובלנית, לא שופטת, לא מוכיחה בשער, שנתפסה כתרבות נטולת ערכים מקודשים. הבנים היו חשדניים יותר במגעם עם האידיאולוגיות הנ"ל, ביקורתיים, ספקניים, מסתייגים. לימים היו שביקשו תשובה במרחקים והיו שחזרו בתשובה.

אני זוכר, פעם במילואים לפני המון שנים, ליד קיבוץ נתיב הל"ה, אמר לי ירושלמי אחד, בעל מועדון־קלפים: „אגיד לך את האמת, גורי, אני לא אוהב את הקיבוץ. אף אחד שמה לא יודע מי האבא שלו ומי האמא שלו אבל מה — הם גיבורים, כולם שם קצינים, צנחנים ,פייטרים'".

הקיבוץ, גם בעיני זרים ומנוכרים, היה כרטיס־הביקור הישראלי, האנטי־תיזה לחברת הכדאי ותאוות הבצע וביטוי ציוני פטריוטי לעילא. המבחן הקשה החל עם הקמת המדינה. המבנה החברתי הזה בשורשיו, במהותו, היה יצירתה של החברה „הוולונטרית" שקדמה לתש"ח. ישראל המ ד י נ ה שינתה דברים מיסודם, קבעה מציאות אחרת. הקיבוץ, כמו הופתע לנוכח ההתפתחות הדרמטית הסוחפת. מול הרצף הדחוס והחופז של אירועים המשנים את צלם פניה של קהילת העלייה שהתגבשה פה.

גלי העלייה ההמונית. — הקיבוץ לא אמר להם כלום. להיפך! הוא עורר בעולים החדשים חשד ועוינות, כחברת כופרים הבזה למסורת ולקודשי ישראל. ערכי הקיבוץ דיברו אל חניכי תנועות נוער חלוציות, אל האינטליגנציה, אל מבקשי אמת ומתקני עולם. המוני בית־ישראל שרעדו מקור במעברות שטופות הגשם והרוח, או ניצלו מחום בפחוני הקיץ הבוער, לא ראו בקיבוץ דרך חיים הנפתחת בפניהם בעת המצוקה הנוראה, בעיצומם של יסורי קליטה בארץ חדשה, תרבות שונה, הוויה אחרת.

נוטים להאשים את בן־גוריון שהרס בשם

> **יופיו החיצוני של הקיבוץ, גניו הפורחים, משטחי הדשא, פרי עמלם של עובדים מסורים, עורר בלב המקופחים ניכור ועוינות שהלכו וגברו. בהיות הקיבוץ גם מעביד המפעיל שכירים ונתפס בעיניהם כפטרון**

הממלכתיות מסגרות חיים והפך את המדינה למנוף העשייה הגדול ולערך בפני עצמו. אך חובה לציין כי את באר־שבע וירוחם ודימונה וישובי חבל לכיש לא הקימו חניכי תנועות נוער אלא המוני אנשים שהושלכו אל השממה ואל הכפרים הנטושים.

הקיבוץ החל לחוש כי הוא מאבד את ה„אוואנגארד", שחדל הוא להיות הכוח בחברה ובתרבות וכי הוא נדחק אט אט השוליים. לימים הועמד הקיבוץ בפני גורלית: להתקומם אל מול המציאות החדשה להסתגל אליה. הוא פעל בשני הכיוונים. ובקרע. מבחן זה הלך והחמיר מאוחר יותר החברה הישראלית נעשתה יותר חמרנית להתעשר וכאשר גיבורי היום היו המצליחנים עושי הכסף. קשה להאשים את הקיבוץ, שעבר הוא תהליכי התברגנות. מי אני שאוכיח אנשים עבדו כל חייהם עבודה מפרכת. שמורה גם להם הזכות לקצת נחת ונוחיות: טוב יותר, טלוויזיה, טלפון, טיול לחו"ל.

לא אשכח שיחה במפעל „קלט" באפיקים פועל טבריייני, שאמר לי: „לא עכשיו, יסתלק אני אגיד לך משהו". וה„בוס" מיטיה, מייסד המפעל. דמות חלוצית מופלאה. תרבות עברית, בן אותו שילוב מבורך של מעשה יוזמה וחריצות ואמונה בערכי חברם הטוב של אהרן מסקין ונתן אלתרמן. גם אמר לי איש בית־שאן מוותיקי במפעלי הזית, השייכים למועצה הקיבוצית: „בכל מפעל פרטי הייתי להיות מנהל עבודה. כאן התפקידים האלה רק לקיבוצניקים. הם האדונים פה".

והיה מי שניצל עד תום את התחושה ועשה את הקיבוץ לאויב, „למיליונרים בריכות־שחייה".

והקיבוץ הסתגל יותר ויותר למציאות הכופה עליו חוקי־משחק אחרים אך בו־זמנית גם יותר, כנעלב. מבחן לא פחות קשה היה ההזדקנות, כאשר הקיבוץ היה יצירתה של הנעורים.

אינני חבר קיבוץ. כילד התחנכתי בקיבוץ וכאיש פלמ"ח עברתי בקיבוצים ששימשו לנו בסיס ומסתור. אני קשור בחברה הזאת. הבכירה היא חברת קיבוץ. גשר מימיו הראשונים בכבשן הלוהט של עמק בית־שאן. בשנות הראשונות, בעת מלחמת ההתשה לאורך ביקר שם סגן מזכיר המדינה האמריקני ג'ו סיסקו. למראה שפעת העצים והפרחים והדשאים ולמראה ההר החרוך סביב אמר למארחיו כי טוב עשו כאשר התיישבו ב„אואזיס הזה". לך ספר לוו הקיבוץ הוא חלק בלתי נפרד מישראל כיום, אך הוא שומר על מידה רבה של „אוטונומיה" בתוכה. הוא רשאי להאשים אותה עד גבול מסוים במשבריו וגם בחולייו, אך עדיין גורלו בידו לקבוע מה יהיה. על אף מערכת הלחצים סביב. הוא לא היה דרך לרבים וחדל במידה רבה לשמש מקור השראה והשפעה רוחנית, תרבותית ופוליטית. בעייתו העיקרית, אם אינני טועה, וזו בעיית הבנים והנכדים, אולי גם הנינים.

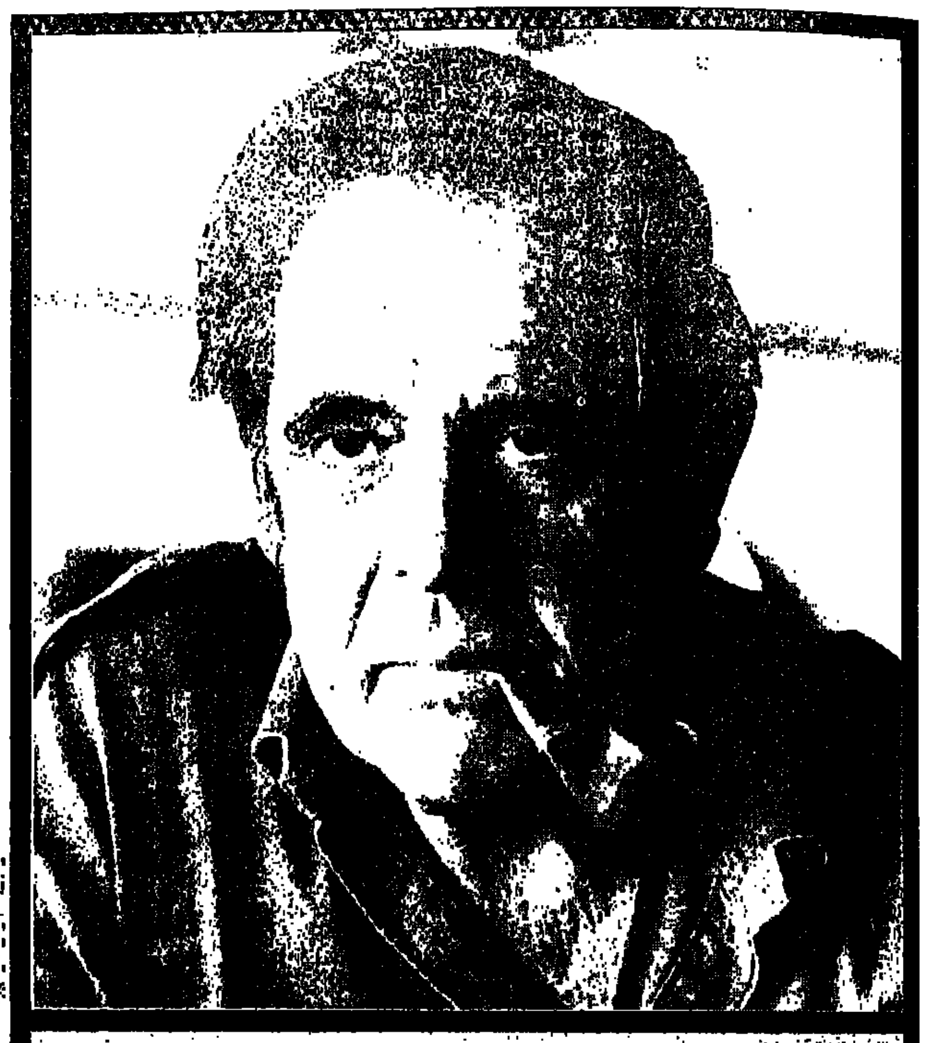

חיים גורי

משורר, סופר, עיתונאי – יליד תל־אביב 1923.

מה משמעותו של „מרד הבן"? כל דור מעצב את זהותו כיורש וכמורד. מה משמעות המתח הזה? לאן הוא מוביל? אל מה הוא חותר? מהו קלסתר פניו הרוחני? דור המייסדים התמרד נגד הדת והמסורת אך נשא בלבו גם את מיטב ערכיה של המורשה. דור הבנים והנכדים חייב להתמודד עם שאלת הישראליות החילונית, להעניק לה אמון מחודש ולהמשיך את המהפכה העברית הבוראת תרבות חדשה בארץ האבות, פתוחה אל כל הטוב והיפה שבתרבות אנוש בקרב העמים האחרים. יותר מזה, דור הבנים חייב להעניק משמעות אחרת למושג „המימוש העצמי" שהיתה בו מידה רבה של אנוכיות סתגרנית, נרקיסית לא פעם. „עכשוויסטית" בבחינת „אני ועכשיו". חובה זו אינה חלה רק על בני הקיבוצים. היא מעניינו של כל הדור הצעיר בארץ הנתונה עדיין בתהליך מהפכני של תמורות חורצות גורל.

הקיבוץ כוח „אוואנגארדי", כלומר חלוצי, לא מסגרת סתגרנית לנבחריה. אני יודע, הכל כעת קשה יותר, מסובך יותר, נקלע אל מערכת סתירות אכזרית. הקיבוץ גם נבחן ללא הרף מבחוץ: אתם הייתם הגאווה שלנו, יצרתם חברה יותר צודקת. הלכתם אל הקשה, הובלתם בקרב ובקורבן. אסור לכם להיכשל! גם שונאי הקיבוץ בוחנים אותו. מבקשים לומר סוף כל סוף: גם אתם שיחקתם כמונו בבורסה, ב„שוק האפור". במניות. כמו שמחה לאיד.

ובעוד אלה מאשימים את הקיבוץ ב„התנשאות" טוענים אחרים כנגדו כי הוא מצוי בתהליכי שקיעה ודקדנס. ובעודו מבקש להסתגל כדי לשמור על עצמו הוא מאבד מקסמו, מעמידתו הבלתי־מתפשרת, מכוח הבשורה שבו.

אמר לי פעם חנן פורת, ממנהיגי „גוש־אמונים", בימי העוז והתנופה של התנועה הזאת: „אנחנו מצדיעים לכם. במשך שלושה דורות עשיתם עבודה כבירה שבלעדיה לא היתה ישראל. הייתם הקיבוץ, הפלמ"ח, ההגשמה, עכשיו אין לכם יותר מה לומר. זוזו הצידה ותנו לנו לדבר. אתם שונאים אותנו כי אתם רואים בנו את הממשיכים שלכם. את ההולכים בדרך שחדלתם ללכת בה. אתם שונאים אותנו כי אנחנו לקחנו מכם גם את החברותא והדרך והמדורה ואת אהבת הארץ, את היכולת לעזוב בית וללכת להתיישב על איזה ג'בל, בתנאים קשים. בשם אידיאה שכבר איננה בכם. לו היה בכם כוח הייתם הולכים לפחות אל הנגב, אל הגליל ליישב אותם, להקים כפרים, לבנות עיר חדשה..." וכו' וכו'. הם רואים עצמם ממשיכי בית־אלפא וחניתה. כמה שנים טובות עברו מאז וגם הם נתונים במשבר קשה.

> **הקיבוץ לא יוכל לשכון בשוליים, הוא לא יוכל להיות אצולה דועכת ומרירה נוסח „אנחנו זרים בארצנו". הקיבוץ גילה כושר השתנות והתחיות בחברה רבי־דורית. ישראל זקוקה לקיבוץ למען מהותה**

משברו של הקיבוץ הוא גם פוליטי ונובע מהמחלוקת הקורעת את ישראל לאחר ששת הימים: מה שלנו ומה אינו שלנו. ההוויה מבולבלת ומסוכסכת מאד. אך בעוד שבקרב הדתיים היה מרד הבן ביטוי להקצנה קנאית, מתחולל בקרב הקיבוץ ודומיו לרקע החברתי־תרבותי תהליך הפוך: ויתור ונסיגה אל האני ואיזה סירוב לשאת דגל ולתפוס מנהיגות.

אך הקיבוץ לא יוכל לשכון בשוליים. הוא לא יוכל להיות אצולה דועכת ומרירה נוסח „אנחנו זרים בארצנו". אינני מאמין ב„ישראלי על תנאי". הקיבוץ גילה כושר השתנות והתחיות בחברה רבי־דורית. ישראל זקוקה לקיבוץ למען מהותה. המאבק על חברת הצדק לא תם בעולם הגדול ולא אצלנו. אני רוצה להאמין כי הקיבוץ מנסח עצמו מחדש ומגלה כוחות שישפיעו על מהלך הדברים. רבים בקרבנו יהיו לו בני ברית במאבק הזה. ■

הדשא שלך - הממטירים - ודן ממטירים שירות לכל החיים
במחיר מבצע לתקופה מוגבלת

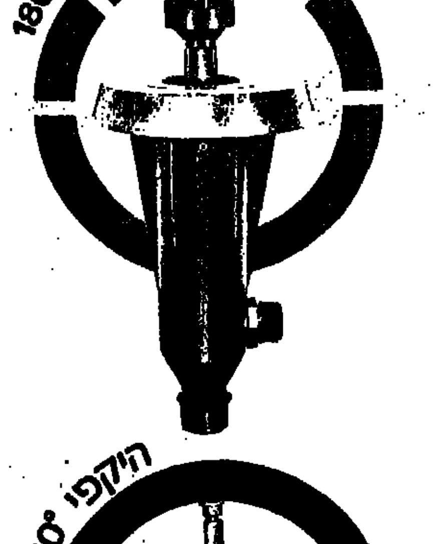

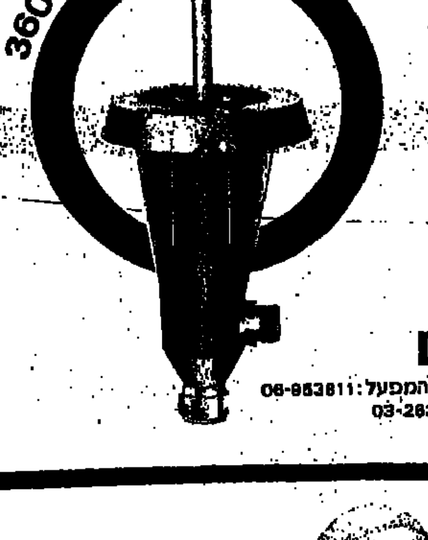

בדן ממטירים בטוחים שהדשא שלך ראוי ל"טוב ביותר". לכן פיתחנו במיוחד עבורך את סידרת ממטירי הפופ־אפ המעולים המהווים את "המילה האחרונה" בהשקיית מדשאות מכל הסוגים.
לממטירים משטח עליון קטן מאוד והם "כמעט" נבלעים בדשא ומונעים בכך נזקי כיסוח ופציעות. הפייה מזנקת למעלה עם פתיחת המים וחוזרת למקומה בסיום ההשקייה.
הממטירים עשויים מחומרים פלסטיים חזקים, העמידים בתנאי מזג־אוויר קיצוניים, הם שקטים בפעולתם ובעלי סילון מים חזק, זוית התזה נמוכה ופיזור טוב המאפשר דישון דרך מערכת ההשקייה.
לבחירתך: ממפוף היקפי – 360°, וממפוף גיזרתי – 180°.
דן ממטירים חידוש רודף חידוש
דן־ממטירים
קיבוץ דן ד.נ. הגליל העליון, טלפון המפעל: 06-953811
משרד מכירות: 03-261976; 03-283267

להעוגנפלסט, להנהלה, לעובדים ולחברי העוגן ובחן
ברכות חמות עם קבלת תואר
יצואן מצטיין
עלו והצליחו!
מוצרי תכן
חברה לשיווק בע"מ
ההנהלה והעובדים

אסמור בע"מ
מערכות סטריאו
טלוויזיות וידיאו ורמקולים

טלוויזיות צבעוניות	מ־890 ש"ח
וידאו טייפים	מ־990 "
פטיפונים	מ־150 "
רסיברים	מ־250 "
טייפים – דק	מ־250 "
מערכות סטריאו משולבות	מ־445 "
מערכות בחלקים	מ־695 "
רמקולים HIFI + תיבות מ־20W — 120W	מ־79 "
רדיו טייפים ניידים	מ־180 "

המחירים הזולים ביותר מכל מרכזי הקניות בארץ
בוא אלינו והשווה מחירים
א ס מ ו ר
העליה 25, תל־אביב
ז'בוטינסקי 72, רמת־גן
אסמור־יועדים, דרך פ"ת 4, ת"א

אקווריוס שבא ים במקומה החדש
AQUARIUS
אקווריוס (שבא־ים)
ייצור ושווק מוצרי צלילה בע"מ
נציגים בלעדיים בישראל של:
U.S. Divers אחריות לכל החיים
Technisub
Reef Marine
Mega Sport
Venuka – סכינים
מיכלים ווסתים U.S.D. – אחריות לכל החיים.
לרגל המעבר, מבצע מיוחד: וסת U.S.D. ספורט 285 ש"ח, כולל מ.ע.מ.
חלקי חילוף מקוריים
בלעדי לישראל: חליפות צלילה וגלישה גם לפי מידה, עם אחריות לכל החיים
הנחות מיוחדות לחברי קיבוצים לקניה מרוכזת וליחידים
אולם תצוגה מרווח
חניה בשפע
אקווריוס (שבא ים)
דרך פ"ת 23 ת"א, קומה א', טל' 614210, 03-613978

סילורה טלוויזיות ואלקטרוניקה
מציעה:
מבצע טלטקסט
חברי הקיבוצים שברשותם מקלטי טלוויזיה של סילורה מדגם H ו־J יוכלו לרכוש את יחידת הטלטקסט לקליטת הערוץ השלישי.
התנאים במבצע ליוני/יולי 87, הם:
★ 13 ש"ח לחודש
★ במשך 24 תשלומים חודשיים
★ התשלום צמוד למדד
★ הרכבת הטלטקסט ע"י סילורה
הערה: פרטים נשלחו לועדות הצריכה בקיבוצים
ספח הזמנה אישי:
גזור ושלח
שם החבר .... שם הקיבוץ ....
הנני מזמין במסגרת המבצע לוח טלטקסט ע"פ התנאים שפורטו לעיל
חתימה ________
סילורה
סילורה כפר־מסריק, ד.נ. אשרת 25—208
טלפונים: 04—916621, 04—919354

בראש וראשונה ביצים

כצפוי, ההצעה שהעלה כותב שורות אלה („הדף הירוק" מ־19.5.87), להפסיק לשלם, בהחלטה חד־צדדית של התנועה הקיבוצית, 40% מחובות הקיבוצים והארגונים הקיבוציים, שנוצרו בשל ריבית נשך קטלנית שיזמו הממשלה ובנק ישראל, לא זכתה לשום תגובה מהממסד.

ההצעה אינה מקורית ואינה חדשה, ועלתה פעמים רבות על סדר יומם של בכירי המשק ומנהיגי התנועה הקיבוצית. עלתה — ולא אומצה מעולם.

ואולי הסיבה היא, פשוט, פחדנות? יש לנו גזברים ואנשי משק, בכל הרמות, שהם אריות אמיצים כשצריך לטרוף חלק מתקציבי הקיום, לגנוס בהשקעות ולקרוע נתחים מרקמת הפעילות החברתית, התרבותית והפוליטית של התנועה הקיבוצית. יש לנו רכזי משק וסדרני עבודה שזועקים, כמו מאיר יערי בשעתו, „בראש וראשונה ידיים", מוציאים אותנו לגיוסים ומתגברים את ענפי הייצור על חשבון השירותים. בעקרון, זה בסדר גמור ומתבקש מהמצב הכלכלי הקשה. מה שלא בסדר, זה שהאריות האלה הופכים לכבשים כשצריך לצאת למאבק כלכלי־פוליטי בחוץ. גזברים אבירי קיצוצים אומרים: „ששש... לא לדבר על מרד נשך, יסגרו אותנו בבנק", ומנהיגים תובעי־צנע, מעדיפים שתדלנות מתרפסת אצל פקידי ממשלה עוינים מסוג ד' ומטה.

מאחורי הפחדנות השתדלנית הזו, עומדת השקפת עולם, שמשום מה מכה שורשים בתוכנו. שלפיה מה שבתוך ביתנו נתון לשליטתנו, ואילו החלטות של גורמי חוץ — כמו קובעי מדיניות הריבית הממשלתית — הן בבחינת „חוקי טבע" ו„גזירות גורל" שאין בכוח בני אנוש לשנותן.

וזהו ניגודה הגמור של ההשקפה הציונית והסוציאליסטית שלנו, לפיה אין די בהכרת העולם שסביבנו, אלא יש לשנותו.

הבעיה אינה תביעה מהמנהיגות להוכיח אומץ לשמה: הבעיה היא קיומית. ממשלת ישראל הכריזה ביודעין „מלחמת יש ברירה" על הקיבוצים, שמטרתה לשבור את גבנו הכלכלי.

הריבית המטורפת שהנהיג בנק ישראל בפברואר גרמה, תוך חודשים ספורים, יותר נזק לתנועה הקיבוצית מהתועלת שהביאו כל הקיצוצים והגיוסים בשלוש השנים האחרונות. החוב הולך ותופח, אנו מתאמצים, עובדים וחוסכים, והולכים אחורה. האור שבקצה המנהרה הוא של קטר רכבת פשיטות הרגל, ואת הכבשים — בסוף שוחטים.

כדי לשרוד ולנצח, אנו חייבים לצאת למלחמת אין ברירה נגד הנשך, ויש סיכוי טוב שאם נחליט, אולטימטיבית, לא לשלם את הנשך — תוך זמן קצר, הבנקים ייאלצו להיכנע, האוצר האדיש לבעיותינו ומתנכל לנו, ייחלץ כדי להציל אותם מפשיטות רגל.

כדי לצאת למאבק הזה צריכה המנהיגות הקיבוצית לנקוט בכמה צעדים כלכליים, שמטעמים ברורים לא נפרט אותם כאן, שיעזרו לנו לעמוד במצור כלכלי זמני. יותר מכל ההכנות הטכניות — התנועה הקיבוצית ומנהיגיה זקוקים למה שכתוב בכותרת.

עודד ליפשיץ

יש חוק!

עו"ד חיים בלנק

אביגיל, חברת קיבוץ בעמק הירדן, עזבה את קיבוצה ועברה לגור בטבריה. עמה עברו גם ילדיה, אסף בן שש ונטע בת שלוש. האב, שהתגרש מאביגיל שנה קודם לכן, נשאר בקיבוץ.

הקיבוץ, במסגרת הסדר פנימי, שילם לאביגיל מדי חודש מזונות עבור הילדים בסך 400 שקל. עתה הגישה אביגיל תביעה נגד האב, בשם הילדים, להגדלת סכום המזונות, בטענה, כי סכום זה אינו מספיק כדי לפרנס את שני הילדים באותה רמת חיים לה הורגלו עת היו בקיבוץ.

הקיבוץ ניסה לבדוק מה מקובל בתנועה במקרים דומים, אולם התברר כי אין כללים ברורים ומקובלים וכי כל קיבוץ שילם לפי מה שנראה היה סביר בעיניו והגיע להסדר עם ההורה שעזב על סכום, שסיפק את צרכי הילדים.

ברית התנועה הקיבוצית אמנם מפרסמת הנחיות לקיבוצים בדבר גובה דמי ההחזקה לילדים, אך אלה מתייחסים לדמי החזקה שמשלם תושב בקיבוץ („בעל של חברה" או „אשת חבר") או שכיר הגר בקיבוץ.

אין כל התייחסות לגובה דמי המזונות המומלצים על ידי התנועה למקרה כמו שלפנינו.

בית המשפט המחוזי, בבואו לבחון מהו התשלום הראוי שעל הורה לשלם לילדיו הגרים עם ההורה השני עבור מזונות ומדור, בוחן, בדרך כלל, את צרכי הילדים וטובתם, וכן את רמת חיי הילדים, טרם שנתגרשו ההורים ומה הכנסתו הנוכחית של ההורה הנתבע.

במקרה שלפנינו, עומד בית המשפט בפני דילמה קשה. עליו להחליט בתביעה כאשר לפניו אין קריטריונים ברורים. רמת חיי הילדים בקיבוץ נחשבת גבוהה וכל מחסורם מסופק ללא קושי כמעט. צרכי הילדים שעזבו אף הם אינם ברורים. האם עליהם להסתפק בסיפוק צרכיהם הבסיסיים, או שמא הם זכאים, כמו הילדים שנשארו בקיבוץ, לקייטנה בקיץ, מימון לימודי נגינה ורכיבה על סוסים, ביגוד חדש מדי חג וכו'?

מרכיב נוסף וחשוב, שאינו ברור, הוא הכנסת ההורה שנשאר בקיבוץ, שכן אין לחבר הקיבוץ תלוש משכורת, ואף הכנסה משוערת קשה להעריך.

הקיבוץ ניצב בפני בעיה אחרת. האב, חבר הקיבוץ, מעוניין שילדיו יקבלו סכום כסף גבוה ככל האפשר כדי שיהיו ברווחה, אך את הכסף בפועל יידרש לשלם הקיבוץ.

לא נוכל להביא בפניכם את המלצותינו בדבר גובה הסכום שעל הילדים לקבל, שכן התביעה עדיין תלויה ועומדת בפני בית המשפט. אך נוכל להמליץ, שוועדה מיוחדת תמונה על ידי התנועות הקיבוציות והיא תבחן את הסוגיה מכל צדדיה והיבטיה ותגבש המלצות והנחיות תנועתיות, כיצד וכמה על הקיבוץ לשלם.

אם המלצות אלה יהיו סבירות והגיוניות, נוכל, אולי, למנוע בעתיד התדיינויות משפטיות כמו זו שבמקרה שלנו, שבה בכל מקרה — גם ההורים, גם הילדים וגם הקיבוץ — מפסידים.

ספרית פועלים
ספרים חדשים
לקראת שבוע הספר

פרוזה
ע. הלל – תכלת וקוצים
אלקסיס קין – שבעה אחים
נגיב מחפוז – בית בקהיר ג'
מולייר – טרטיף
יעקב קורן – איש כלבבי
ב.צ. יהושע – פורצי גדר

שירה
רינה שני – ביום שקוף רואים לנצח
ישראל אלירז – טיול
דוד אבידן – משהו בשביל מישהו
אלן סליטו – בישראל, נוהג לים המלח
ציפי שחרור – שפה משותפת
יהודה ניב – בנק, שם זמני
שלמה אביו – תעוקת השכבות
ישראל בר־כוכב – חוקי חגן

ילדים
אורית רז – בדדי
יהודית כפרי – האלוף שלנו תם

ספרי עיון ולימוד
אוריאל טל – מיתוס ותבונה ביהדות ימינו
יעקב ניוזנר – יהדות, עדותה של משנה
רוברט סולומון – יהודים במהפכה
סלוואדור מנוחין – קליידסקופ משפחתי
תמר טלשיר – שעשועי מילון
ישראל רינג – טבח עמים
יוסף בן־פורת – שערים נעולים (מורשת)
שמחה ושמואל לטיצ'בסקי – הגשר פוצץ פעמיים (מורשת)
ראובן ארזי – ערכים ומערכות

אמנות
אברהם אופק – בית

למסעדה קרמבה בטבריה
דרושים:
✦ אחראי משמרת
✦ עובד מזנון
✦ מלצריות
✦ עוזר טבח
לרציניים תנאים טובים + עזרה במגורים
בדבר פרטים: דודיק או שמוליק בטל. 06-791546

מפעל
מעוניין למצוא קו לייצור של רהיטי מתכת וריפוד במגוון גדול של דגמים בלעדיים כולל מבלטים, שבלונות דגמים וציוד
★
תינתן הדרכה מלאה
★
תשלום בתנאי שכר מכר
★
טלפונים בשעות עבודה 08-240540
בשעות הערב 03-349415

מבצע מזרונים!!!
ברהיטי „צבר" — שאולי
★ מזרוני סילי פוסטורופדי 140/190 – 450 ש"ח
★ מזרון פרדייז חדש על הלב האנטומי – 280 ש"ח
★ מזרוני עמינת + קינג קויל בהנחות גדולות
★ מזרוני ספלנדיד בהנחות גדולות
★ מבחר ספות נוער קינג צבר 30% הנחה
★ מבחר ספות נוער עמינת בהנחות גדולות
מיוחד לחברי קיבוצים
30%
הנחה
למזרוני „צבר"
15 שנות אחריות
אספקה מיידית
רהיטי „צבר" — ת"א, רח' הרצל 44, 03-839711

משלוח לחו"ל או לארץ
זה אמבסדור
AMBASSADOR
העברות דירה בארץ מכל מקום לכל מקום שרות
העברת מטענים מדלת לדלת לכל יעד בעולם
אריזה • עמילות מכס • ביטוח
DOOR TO DOOR SERVICES
PACKING • INSURANCE • DOCUMENATION
טל' 03/5102014
בית גיבור 116 תל־אביב

בית אורן — מעקב

כתובת על הקיר

בית־אורן. פנינת חמד חבויה בין יערות הכרמל. קפלי ההר המשתפלים אל החוף, איוושת עצי האורן ורוח הים המלטפת. כל אלה לא הצליחו להפוך את הקיבוץ למקור משיכה להמוני בית ישראל המשוועים לאיכות חיים.

„לא אנחנו בחרנו במקום", אומרים ותיקי בית־אורן. „שלחו אותנו לכאן, לקרקע הסלעית והצחיחה. אבל אנחנו החיים כאן ומתינו הקבורים כאן, הצלחנו להכות שורש ולבקע את הסלע". בניה של בית־אורן, שורשיהם דקים ובלתי מתערים וחלקם הגדול התפזר בכל רחבי הארץ, מה שנותר הוא רק פסל „שילוב הדורות" הניצב במרומי־הקיבוץ. עצוב ויותר מכך, מעורר חשש.

בת תשע הייתי כשעלו ראשוני בית־אורן על הקרקע ואנחנו, כמיטב המסורת של תלמידי בית החינוך לילדי העובדים בחיפה, חגגנו בכיתה את יום העלייה. בלה המורה סיפרה בשבחם של המתיישבים האמיצים שהקימו נקודה בודדה ומנותקת בלב ישוב ערבי עוין.

אחר כך באו טיולי השבת. תרמיל מלא צידה, חולצה שומרית ואנחנו משוטטים בשבילי הכרמל. בנחלים ובוואדיות, בין עצי היער והחורש כאשר כמעט תמיד בית־אורן ברקע, לפעמים מקום מנוחה, לפעמים רק משקיפה עלינו מלמעלה כמו מגוננת על הטור ה„שומרי" המהלך בוואדי, ולעיתים גם יעד ללינת לילה.

אבא יוצא לאימוני ה„הגנה" ביערות הכרמל. האנשים נפגשים בבית־אורן, שם מחלקים את הנשק ושם מתקיימים גם חלק מהקורסים. אחר כך ההעפלה והפריצה למחנה עתלית ושחרור המעפילים העצורים בו. אנחנו, חבורה של צעירי ה„הגנה", דוהרים בין סלעי הכרמל, בואכה בית־אורן כדי לחסום באבנים ובמיתרסים את דרכה של המשטרה הבריטית, מתאמצים למנוע לכידתם של מאתיים יהודים, שרידים סחופים ועייפים, שבית־אורן, חניתה ותל־עמל היו עבורם סמל ותקווה לחיים חדשים ובטוחים בארץ הנכספת.

אני תמהה. חוב גדול ועצום חייבת המדינה לישובים כבית־אורן, איך קרה שקברניטיה ושריה לא השכילו להחזיר חובם לקומץ הזה? החשש זוחל ומתגנב אל הלב, הרי לא לעולם חוסן ומי יודע אם קיבוצים אחרים לא ילכו בדרך דומה? מצוקה כלכלית, משבר חברתי עמוק ומתמשך מלווה ברצון אמיתי „להציל" את הוותיקים ואז, מתוך חולשה ותחושת חוסר־אונים, יציעו להם זיקנה יפה ומכובדת, אבל רחוק מביתם.

הצהרת הערבות ההדדית, הדבר הזה שהיה כל כך בטוח ובסיסי, מוטל היום בספק, מי שחוזר ומודיע בתנועת יד מבטלת „לנו זה לא יקרה", מוטב לו שיעצור לרגע, ישא את עיניו למרומי הכרמל ויחשוב חזק, פתוח ואמיץ, איך לעשות שבית־אורן תישאר רק כמשל ושום נמשל לא יבוא בעקבותיה.

רבקה זיו

סמנטיקה

תודה רבה על זה ששימשתם לי לבמה, דרך ראיונו המצוין של עמירם כהן. ההדים הוכיחו שהדבר היה לתועלת הכלל הקיבוצי.

ובכל זאת, הרשו לי שלוש הערות:

א. התיבה „אני, שמעון מלר" אינה שלי, אלא של עמירם. אמרתי פשוט: „אני".

ב. בראיון הבהרתי לפחות פעמיים שהטי נעשתה „אשת־חבר" לפני שנתיים או פחות.

ג. הסתייגתי מהביטוי „מגורשים". אם כי הודיתי שיש רק הבדל סמנטי דק בינו לבין „ההצעה ללכת למקום אחר, לטובתנו".

שמעון מלר
בית־אורן

טרגדיה אומללה

פרשת בית־אורן איננה תעודת כבוד לתנועה הקיבוצית. הנושא דורש התייחסות מיידית וגלובלית של הנהגת התק"ם והקיבוץ הארצי בטרם פורענות. כאשר פוטרו ב„אתא" העובדים (והיום מודים מנהיגי הדור, כולל החבר פרס והחבר קיסר, כי אפשר היה למנוע זאת) מדובר היה בסופו של דבר במקום פרנסה ל־1500 פועלים. מה שעומד להתרחש בקיבוץ בית־אורן ואחריו אולי בקיבוצים אחרים, זו טרגדיה אומללה. כאן רוצים לפנות את הבונים ואת המייסדים של הקיבוץ ולזרוק אותם לכלבים. גירוש מהקיבוץ אומר גירוש מהבית, מהעבודה, מהיצירה ומהחברה. זה אומר סילוקו של החבר מהרצון להמשיך...

אין אני יכול להעלות על הדעת שדבר כזה אכן יתקיים. יקומו נא מיד מנהיגי הקיבוץ ויעצרו את כדור־השלג בטרם פורענות ובעוד מועד. כי כבוד לתנועה זה לא מוסיף.

אורי אבי־סמדר
חיפה

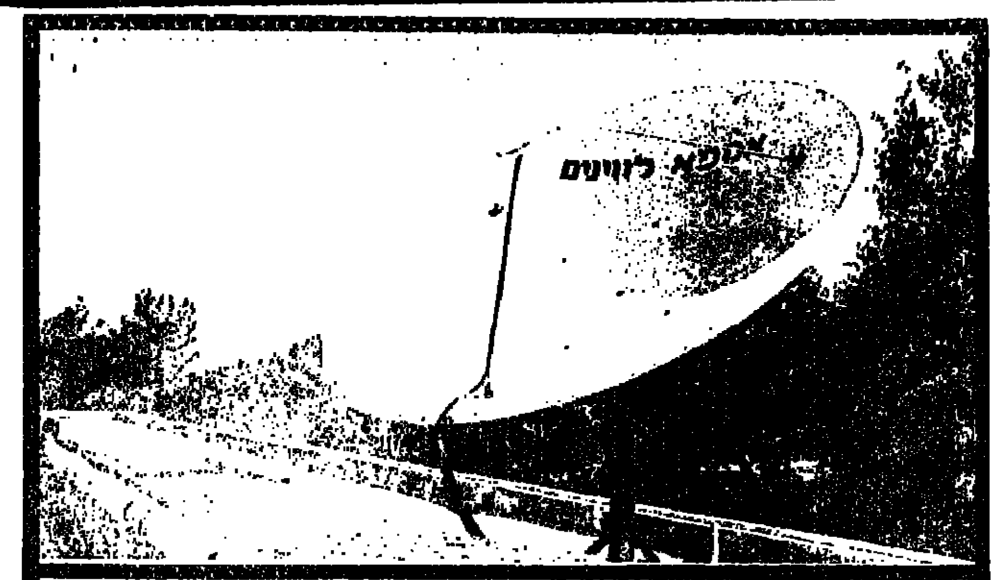

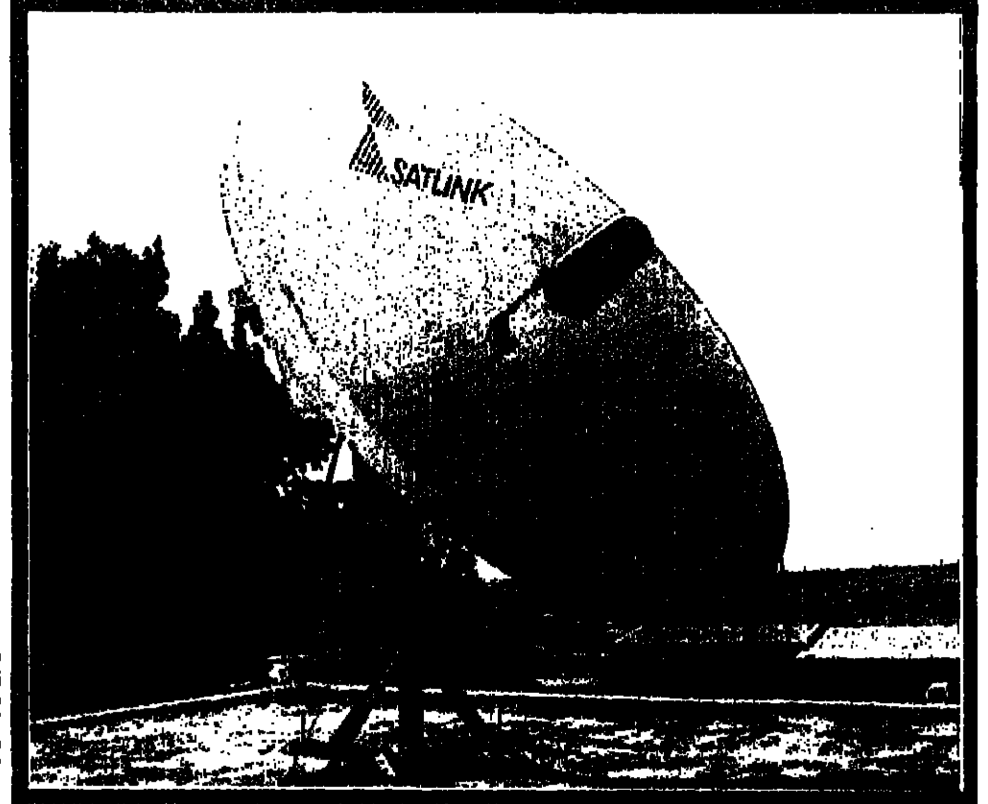

ערוץ שלישי בנגבה

בזכות שתי הצלחות שבתמונה, חדלו חברי נגבה להיות תלויים בגחמות הטלוויזיה הישראלית, ופרצו את מעגל השידורים המזרח־תיכוני. ברצותם, בלחיצת כפתור, הם מביאים אל מסכיהם תחנות שידור רחוקות, כמו אלה של רוסיה ולוקסמבורג.

הראשונה חדרה לבתיהם לפני כשנתיים, כשרכש הקיבוץ, בהזדמנות, צלחת לווינים משומשת מבסיס צה"ל שפונה. השנייה, [illegible] אשתקד.

כל חודש מתרגם ברוך שילקרוט, חבר הקיבוץ, סרובניק לשעבר, את תוכניות הטלוויזיה הרוסית עבור 40 חברים מעוניינים.

שילקרוט מזים את החששות מפני חשיפה מופרזת של נגבה לפרופגנדה רוסית: „בלט, קונצרטים, הולכה אסטרונית על ירח — איזו סכנה נשקפת מהצעה לדיון במזכירות הקבה"א.

מכנסי „רפי"
להיט לכל גיל

המבחר הגדול ביותר בארץ של מכנסיים וחולצות
מכנסי ג'ינס • כותנה • טרלין פוליסטר • סטיין גולד ג'ינס • צבעוני • מכנסיים קצרים וברמודות. במידות עד 54
לגברים נשים וילדים
חניה חינם!
שעת חניה חינם על כל מכנס
בחניון בית רומנו יהודה הלוי 14 ובחניון פינס
עם הצגת כרטיס החניה בעת הקניה
כ. ברבר ובנו
בית חרושת למכנסיים „רפי"
לגברים, נשים וילדים
ת"א, דרך יפו 9 בית רומנו טל. 656458 – 03-658539

מצברי לירז
במקום הראשון
★ בעוצמה ★ באיכות
★ בשירות ★ באחריות

מפיצינו מורשים של מצברי וולקן וולתא
מפיצים בלעדיים של מצברי ורטה וזוננשיין
הפצה, שרות ומכירה במקום
מצברי לירז בע"מ

א. לירן
הקו החדש בריהוט
ייצור כורסאות טלוויזיה ושיווק רהיטי האיכות תוצרת קיבוץ צרעה.
גם קיבוץ צרעה חשב על כך כאשר החליט לייצר כורסאות טלוויזיה מיוחדות.
• כורסאות טלוויזיה המותאמות לגבו של כל אחד.
• בסיס יציב, מסתובב 360 מעלות.
• הטיה עד למצב שכיבה.
• גובה הכורסא וזווית הגב מתאימות לכל אחד.

שימו לב למדבקת רהיטי צרעה – היזהרו מחיקויים!
להשיג בחנויות חשקם ובחנויות המובחרות
רחוב עמק יזרעאל 16, תל־אביב
טל. 827757, 826293

סנקלי ז'יז'י

מחיר מבצע 31.– ש"ח

מבצע פרסים

קנו בישראל...
לכו באיטליה

פרס ראשון:
טיסה לאיטליה

ועוד מבחר פרסי הפתעה

כל חודש הגרלת ענק!

ז'יז'י
עושה לך רגליים
עם ניחוח
איטלקי...

לאחר התמחות
באיטליה
דייזי
מביאה לכם את
סנקלי
סנדלי טבע
עם המדרך
האנטומי
האיטלקי

לקיבוצים ומוסדות:
שחר שיווק בע"מ,
רח' ארלוזורוב 7 חיפה טל' 04-640583

ניתן להשיג:
נעלי דייזי,
רח' בית האשל 7 יפו טל' 03-830417

נעלי דיז

ניתן להזמין תצוגה של מוצרי ז'יז'י ישירות לקיבוץ!!

בהשקעה חד פעמית של $ 29.000
למכירה דירת 2½ חדרים בחיפה בדרך לטכניון. מתאימה לסטודנטים לומדים או לנופש בחופש.
טל' 03-762128 (אחה"צ)

למכירה
תנור אפיה + גריל
בילד אין תוצרת „שביט"
במצב מצויין כחדש
טל. 052-552306

חברת
„אליטום"
זיפות וסיוד גגות
באחריות
✦
טלפון:
03-706698

קיבוץ כפר סאלד
מחפש
אחות מוסמכת
בעלת נסיון. מגורים במקום.
עם אפשרות קליטה
טל' במשך היום:
06-947662 06-947511-2

דרושים בני משק
בשנת חופש
לעבודה במפעל „מילואות"
תנאי שכר משופרים ועזרה בדיור
לפנות ל**אשר גולדברג**
טל' 04-919011, 04-919015

בית הספר לחינוך
של התנועה קיבוצית

אורנים
המכללה

המכון לשיפור דרכי ההוראה
מרכז ההשתלמויות

נפתחה ההרשמה לקורסים לעובדי חינוך ולמבוגרים בתנועה הקיבוצית

★ מקורות ישראל
★ בר מצווה
★ סדנה למחנכים
בנושאים: גיל הנעורים
וגישה ערכית לחיים.
★ מרכזי משק לימודי
★ אלטרנטיבות בהוראה
★ דו־קיום יהודי ערבי
בדורות האחרונים
★ ספרות למבוגרים
★ לימודי ארץ ישראל
★ תקשורת בין אישית
★ מחשבים

לקבלת פרטים נוספים נא להתקשר אל הגב' מירה הס 04-930767
בימים א'-ה' בין השעות 09.00-14.00

אוגדנית
Unibind
מכשיר משרדי, לכריכת
קטלוגים, מחירונים, עבודות
מחקר, דוחות מחשב – כל
חומר שחשוב שישכנע
ברצינותו ויתקבל בהצלחה.
הזמן להדגמה – ללא תשלום!
רח' גאולה 12,
תל־אביב.
טל: 03-664701/2
יזמקו

בית חינוך משותף „שער הנגב"
בית הספר היסודי
מחפש
מחנכות כיתה כוללות
ומורה לאנגלית
לשנת הלימודים תשמ"ח
לפרטים נא להתקשר בבוקר 051-802701-3
בערב 051-803349 לזיוה או 051-809819 לחמדה

לקיבוץ אדמית
(בגליל המערבי)
דרושה אחות
בדחיפות
נא להתקשר בבוקר לטל' – 04-859113
או – 04-859111
בשעות אחה"צ והערב
לחסידה – 04-859173
או לחנה – 04-859189

קונים ציוד משומש
✦ למטבחים
✦ מסעדות
✦ וקונדיטוריות
במחירים גבוהים בכל הקיבוצים בארץ
טלפון: 03-834938; בערב: 03-9613087

גרדה כהן

ארוחת ארבע

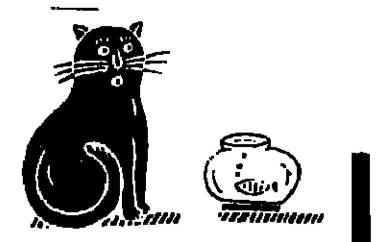

מתכונים מקמח מלא
לחם רווין עם קווקר

500 גר' קמח מחיטה מלאה (4 כוסות), 100 גר' קווקר, 350 גר' רווין (אפשר גם לבן), 40 גר' שמרים, 1 כף דבש, 125 גר' גבינה לבנה, 1 כף מלח.

מערבבים רווין מחומם עם שמרים ודבש ומניחים קצת לתסוס, שמים לתוך הקמח, יחד עם כל יתר החומרים ולשים היטב. עושים כיכרות עגולות ונותנים לתפוח על התבנית. מורחים במים תמים ומפזרים קווקר. אופים בתנור בינוני.

עוגת פירות יבשים

3 ביצים, 120 גר' דבש, 1 חפיסה וניל, קורט קינמון וציפורן, ½ ספל שקדים קצוצים, 150 גר' צימוקים, 150 גר' אגוזים שלמים, 120 גר' תאנים חתוכות, 100 גר' ציטרונט, 150 גר' קמח מחיטה מלאה, 1 כף אפיון.

להקציף ביצים עם דבש, וניל ותבלינים, עד שנוצרת עיסה סמיכה. להוסיף את כל הפירות ואת הקמח עם האפיון. לאפות שעה וחצי בתנור חלש — 170°.

מטבעות שומשום

125 גר' שומשום, 200 גר' קמח מחיטה מלאה, 1 כפית קינמון, קורט ציפורן, 1 פיסה וניל, 125 גר' דבש, 1 ביצה, 150 גר' מרגרינה, 1 חלמון.

קולים את השומשום במחבת לצבע זהוב ומקררים. מערבבים קמח עם תבלינים והוניל, מוסיפים דבש, ביצה ומרגרינה (כחתיכות) ולשים בצק חלק. שמים כמה שעות במקרר. מרדדים עלה וחותכים עיגולים, מורחים בחלמון ושמים על כל עיגול ½ אגוז או חצי שקד. אופים 10 דקות בתנור חם.

עוגת מישמש מקמח מלא

250 גר' (2 ספלים) קמח מלא, 1 כפית אפיון, 75 גר' סוכר חום, 125 גר' מרגרינה, 1 ביצה, 1 חלמון. 40 גר' אגוזים או שקדים טחונים, 1 קופסה מישמש (או 1 קילו מישמש מגולען ומורתח כמי סוכר כשלוש דקות). לציפוי — 1 שמנת מתוקה, 3 ביצים, 3 כפות דבש.

מערבבים קמח, אפיון, סוכר, מרגרינה, ביצה וחלמון ולשים בצק. ½ מן הבצק מרדדים עלה

ומלבישים על תבנית עגולה (26) מן היתר עושים גלילה, שמים סביב התבנית ומהדקים. אופים כ־10 דקות בתנור חם (200°), אחר כך מפזרים אגוזים או שקדים טחונים ושמים על זה את חצאי המישמש. מערבבים את השמנת המתוקה עם ביצים ודבש, שופכים על המישמש ואופים שוב כ־30 דקות (ב־175°), אם יש צורך אפשר לכסות עם נייר פרגמנט תוך כדי אפייה.

עד כאן

„כוח לביא"

ב־14.6.87 נפתחה בגלרית הקיבוץ בת"א תערוכה המכונה „רפי לביא מזמין 4 ציירים" וכוללת את עבודותיהם של משה גרשוני, דגנית ברסט, נורית דוד ורפי לביא.

תערוכה זו הינה תערוכה שניה במסגרת סדרת התערוכות „אמן מזמין". בראשונה הזמין הפסל יחיאל שמי (כברי) שישה פסלים מן הקיבוץ ומן העיר, ע"פ טעמו והבנתו.

אך הפעם מדובר בארבעה אמנים עירוניים, כשהמזמין הוא אמן עירוני והמגרש הוא מגרש ביתי, קיבוצי. הוצאות המסיבה הזו, כמובן, על חשבון בעל המגרש.

להודות על האמת, אני כועסו והו כעס אישי וקולקטיבי כאחר, הנובע מתוך ידיעת „הפוליטיקה של האמנות הישראלית".

אין לי ספק כי לפתיחת התערוכה יגיעו כל המי ומי, החסידים, השוטים והעקרבים. להנהלת הגלריה תהיה הרגשה של התרוממות רוח, התחככות עם „אבק־כוכבים", יציאה מן „השפל" בו, לפי הרגשתם, מצויה הגלריה.

תחושת שביעות הרצון וחיחות הדעת תעוור את עיניהם מלראות את פניהם של האמנים הקיבוציים המאוכזבים, הממתינים לתורם לתצוגה בגלריה הביתית, שהפכה לגביהם לסלון הדחויים...

בעלי הגלריה ודאי לא יבחינו בחיוך הערמומי על פניו של רפי לביא, הזוכה להציג את עבודותיו ועבודות חבריו ל„קליקה", ללא כל תשלום. התגובה המוכרת תהיה, כי זוהי „גלריה של פראיירים", המוכנים להעניק את שירותיהם חינם אין־כסף תמורת רגע של אורגזמת השתייכות מזוייפת. נסיון העבר מוכיח כי טכניקה זו נקוטה עלידו, עבורו או עבור תלמידיו והיא, כמובן, משתלמת.

אם הקיבוצניקים התמימים מוכנים להתמסר או לתרום שוק, איזה לביא יסרב לטרוף? אין לי ספק כי העבודות תהיינה טובות ועונות על אותו קוד אסתטי מוכר של „דלות החומר" בתוספת „קו שנות ה־80". הביקורת תחגוג והגלריה תוכל לצרף את גזרי העיתון ל„אלבום־ההישגים".

אבל מי יתן תשובות לאמנים הקיבוציים?

אם רוצים שיטה של „אמן מזמין אמנים", מדוע לא אמן קיבוצי מזמין אמנים קיבוציים? (וגם אושפיזין עירוניים בתוספת).

האם אין מועמדים? האמנות בשפל? אני חש, דווקא, כי בשנים האחרונות ישנה פריחה אמנותית בתנועה הקיבוצית וישנם גם הרבה כוחות צעירים מבטיחים ומקיימים (ראו רשימת המשתתפים לאירוע „תליחי 87" ושמות אמנים קיבוציים המציגים במסגרות שונות). אם כן — ישו!

נכון, זה מחייב להיות עירני, לעקוב, לחפש, לכתת רגליים, לקשור קשרים, להתאמץ ולכן קל ועדיף ללכת אל רפי לביא, המתגורר במרחק מה מהגלריה, לקחת „שמות בטוחים" ולסמוך, כמו תמיד, על „תרבות קנויה" ועל „שחקני רכש שכירים".

לשחקני הרכש — הידד, ולאמני הקיבוץ (בעתיד הקרוב) לא תהיה כל נחמה וערגה. צפייה מענה.

חיים מאור

איך לעבור קיץ נוח, בריא ונעים יותר עם

נעלי שמואל

תוצרת כחול לבן **לקיבוצים**

הזמנות מקיבוצים מתקבלות אצל שמואל
טלפון 03-371515

מחירים עממיים לכל כיס.

נעלי נשים אורירירות.

הקו הצעיר של "נעלי-שמואל"
לקיץ 87 קל ונוח -
ממש לא מרגישים!

כשתנסי את אלה לא
תרצי להוריד מהרגל. נוח!!!

"נעלי שמואל" הנעליים לכל המשפחה, המצטיינות במגע רך קל ונוח.
ניתן להשיג ברשתות השיווק: שקם, המשביר־המרכזי, כל בו - שלום, אבנעל ומירב החנויות בכל רחבי הארץ.
נעלי שמואל רח' בני־ברק 20 תל־אביב. טלפון: 03-374631.

סימה באר

אספקה קטנה

679/יחס גורר יחס

התלבטה, התחבטה והחליטה לכתוב. בת קיבוץ מהעמק היפה (יש עמק שהוא לא יפה? — ס.ב.) בת 46 ואם לשלושה, שמעידה על עצמה: „נראית טוב, נעימה, עדינה ומתחשבת. אוהבת את החיים, יחד עם הסיסמאות של לתת ולקחת, תוך התחשבות רגישות וכו'". אותך היא רוצה עד גיל 50+.—

680/לחקלאים

מושבניקית מהדרום הרחוק, בת 38., אם לשניים, גובה בינוני, שחרחורת ונאה.

בנוסף, יש לה משק המתבסס על גידולי ירקות בחורף ובאביב והוא משגשג בזכותה, הגם שהיא מטופלת בילדים ובבית משלה — בנוסף, היא מוצאת את הזמן לנגינה, שירה, ריקודי עם וטיפוח גינת נוי.

אז אם אתה בן 35־45, אתה מוזמן להתקשר עימה.

681/מילוי החסר

זו עתה נפרדה משנת ה־39 והחליפה קידומת. חיה לה בעיר הדרומית, עובדת במשרד החינוך, גידלה בן והיום, כשפרח מהקן, החליטה שזה הזמן המתאים למלא את החסר בחבר לחיים, שיהיה רגיש ויעשיר את הזמן, בשמחה ובעניין משותף.

682/מבוקש משקיע

בת 32, תל־אביבית עם נשמה ועבר של קיבוצניקית. „יפה על אמת" (והיא מעידה על עצמה) ומקרינה הרבה חום, חביבות ושמחת חיים. עיסוקה בחינוך ובמוסיקה ושואפת תמיד ללמוד עוד...

רוצה אותך כן ורגיש, איש שיחה מעניין, שנראה טוב, כזה שמוכן להשקיע ביחסים בין אנשים.

683/הברידה הטבעית

בת קיבוץ (28), שכבר כמה שנים חיה בעיר הגדולה. אקדמאית, גבוהה, נאה, רבת מחזרים אבל, מה לעשות, גם ברדנית מאד. רוצה מאד לחיות בשניים, אבל לא בכל מחיר.

שלא יווצר כאן חלילה, הרושם שקשה להגיע אליה. תנסה, תבדוק ותראה, אולי זה יהיה אפילו כדאי.

684/ובכל זאת רצינית

בת 38, אם לאחד, מקיבוץ בצפון, מקצוע — חינוך, אופי — רגישה, שמחה ובכל זאת רצינית.

משהו על המראה — גובה 163, לא שמנה, לא רזה, נראית טוב. דברים שהיא אוהבת — אנשים (הגם שאינה „חברותית" במובן המקובל של המלה), מוסיקה (לשיר, להאזין), לרקוד, להתבונן באמנות, להיות עם עצמה וליצור.

מחפשת — „רגיש, אותנטי ואינטליגנטי", שמסוגל ליצור קשר ממושך ורוצה להקים משפחה; שאמנות כלשהי מדברת אליו; שיש לו חוש הומור.

הוא לא חייב, אגב, להיות קיבוצניק, אבל יכול!

685/חיוג ליילי

ציטוט: „סה"כ רווק, בן 37, עקום עם הרבה מצב רוח וטוב לבב".

הרשו לי לומר לכן שהוא מצטנע וממעט בערך עצמו. אני מכירה אותו היטב. הוא רחוק מלהיות עקום. הוא זקוף ונאה, 172/37. הוא מבין עניין, ובאמת תמיד עם מצב רוח טוב. (פעם, אגב, היו לי תוכניות אישיות לגביו).

הוא הסכים להתפרסם, רק לאחר ששכנעתי אותו, שבמדור הזה יש הרבה סיכוי ומעט סיכון, מבלי לפגוע ולהיפגע.

את מה שהוא עשה בעבר ומה שהוא עושה כיום, הוא בוודאי יספר לך לבד. מה שאני יכולה לספר, שהוא חבר קיבוץ מהצפון הקרוב (סביבות חיפה) ויש לו טלפון בחדר שאפשר להתקשר אליו דרכו בשעות הערב המאוחרות.

686/ארכימדס

נתונים: בן 33, גובה 1.75, בין ממוצע לרזה ואומרים שנאה.

הנאות: „אוהב לטייל, לחוש, לטעום ולגעת".

„...הוא אוהב לטייל, לחוש, לטעום ולגעת"

מצב משפחתי: פנוי, אחרי תקופה ארוכה של ביחד.

עיסוקים: „פעיל בחיי הקיבוץ, כי אוהב להשפיע על חייו".

מבקש: „צעירה מ־30, נאה, רזה, אוהבת חיים שיודעת לחיות גם ליד ובתוך היחד", שתהיה לו „נקודת משען להרים את העולם".

687/מקרב הלבבות

עלה מארגנטינה ב־67' (אגב, הוא בן 40, רזה, שחרחר, גובה בינוני). היה חבר קיבוץ במשך 13 שנים, התחתן, עזב, התפנה וכיום עוסק בתרגום וקירוב לבבות של יהודים וערבים. הוא אוהב מוסיקה קלאסית, ריקודי עם ועמים, הוא תקשורתי, לא מעשן ולא שותה וחיי הקיבוץ עדיין מושכים אותו (הוא בעיר הגדולה).

לגויה מגבים

לגויה מגבים שלומות,

בקשר לעצת השבוע „כיצד להתכונן לרגע הגדול?"

זה שבעצה 2, בסיפא, לאחר „צנצנת הגלולות", לא מצויין שיש לצרף גם „תעודת הכשר" מהבד"ץ של ירושלים, או, לפחות, של בני ברק, מילא...

אבל בעצה ו' — „והעיקר לא לפחד כלל (הרבי מברדיצ'ב ואני, מגבים)" — קצת בילבלת, במחילה ממך. כי בעל „כל העולם כולו גשר צר מאד, והעיקר שלא לפחד כלל", הוא רבי נחמן מברסלב, נינו של הבעש"ט, שמת 19 שנה לפני הולדתו, ואיפה ברדיצ'ב ואיפה ברסלב?!

אני, מאושה ש.ז.

688/קן לציפור

חובב ציפורים, בעיקר דורסים, מחפש נואשות בחורה שתתחלק עמו בקן.

פרטים שוליים: בן 36, מקיבוץ בצפון.

הציפורה הנחמדת, רצוי שתהיה בסביבות גיל ה־40 מאיזור הצפון ושתהיה רווקה, אבל לא הכרחי.

689/צעיר מכפי גילו

ציטוט: „אני חבר קיבוץ שורשי משחר נעורי, בן 50, ללא כרס, ללא קרחת, בקושי מלבין, אך הולם את גילי מבחינה נפשית. מגדיר עצמי כאדם בריא. עדיין עובד בעבודה פיסית, חובב זימרה ופריטה על פסנתר. בעל הומור ואופי נוח במיוחד, חברותי, אב לילדים גדולים, גובה 173, משקל 65 ק"ג, מרגיש צורך ליצור קשר עם מתאימה ללא תנאים מוקדמים, מאמין במפגש פנים אל פנים" (גם אני — ס.ב.).

חבר מקיבוץ בצפון הקרוב.

להזכירכם — אנא כתבו את הכתובת המלאה ואל תסתפקו במספר טלפון בלבד. מעבר לזה אני מייחסת חשיבות רבה לכתב־יד ברור (אל כתב־יד לא ברור איני מתייחסת כלל).

אם כן, לרשותכם, בכתב ברור —
סימה באר, „על המשמר", חומה ומגדל 2 ת"א.

שקרים, שקרים, שקרים

סימה יקרה,

האמת היא, שהתאפקנו זמן רב. קצת משום שחשבנו שמישהו (מישהי) כבר יגיב, וקצת משום שקיווינו שאנו טועות, והנה־הנה, מופיע מדור חדש שמשנה את דעתנו. מכיוון שלא זה ולא זה קרה, נגיב אנחנו. לא על המדור כולו — זה עניין של סגנון וטעם. רק על אותו תת־מדור, שלאחרונה תופס, שלא בטובתו, מקום גדל והולך במדור האספקה הקטנה: הריהו „משבצת העצה הקטנה".

ראשית, נראה לנו לחלוטין בלתי מתקבל על הדעת, שבמדור אשר קוראיו משתייכים לשני המינים, תינתנה עצות למין אחד בלבד. האמנם הנשים בלבד הן המעוניינות והמוכנות לקחת אחריות על קשר־דו־צדדי? האם כך את רואה את בנות־מינך כולן, כעדת אסטרטגיות משחרות לטרף, אשר מולן עומדים הגברים, מעין „ילדים" כפי שהגדרת אותם באחת מעצותיך הבלתי נשכחות, אובייקטים חמקמקים וחסרי אחריות למעשיהם?

אם לא די בכך, ראי אילו מין עצות את מעניקה לנשים: לשחק אותה, להעמיד פנים, לעולם לא להביע באמת את אשר הן חשות או מצפות. החל מהבעת הפנים וכלה בסידור המיטה: שקרים, שקרים, שקרים. איזו מין מערכת יחסים את צופה שתתפתח מעצות כאלה? או שאולי עצותיך מכוונות דווקא אל (שלא לומר נובעות מן) ההווי המוכר של סחרחרת פגישות עיוורות שנמשכות בדיוק עד השלב בו נפקחות העיניים?

עצותיך מעליבות, כיוון שאינן מעניקות לנשים קרדיט על עצמן ועל אישיותן, „על־מנת שיידלק עלייך מיד" (עוד הגדרה מופלאה) עליך להיות לא־את. הן מעליבות גם את הגברים, שלעולם אינם נתפסים אצלך כבני־אדם בוגרים, כמי שמבחינים כאשר מרמים אותם, כמי שרוצים להשתתף במשחק, ולא להיות רק בובת־הפרס בסופו.

אם תוכלי לומר שכאשה, כל שאת יכולה לעשות הוא להמליץ לנשים — הרי שזו יכולה להיות בדיוק סיבה טובה לוותר על כל העניין.

כיוון שיצא מכתב זועם במקצת, הרינו לשאול את סיסמתה המוצלחת במיוחד, של חחברה לוטה: הרינו מקוות שתפרסמו את המכתב במלואו, למרות חריפותו.

עירית לינור, רקפת זוהר
תל־אביב

תגובת עורכת המדור:

יו, איזה כיף, סוף סוף לוקחים אותי ברצינות.

עם ארקל על הדשא

מושבי פלסטיק במחיר מצחיק

קחו אותם איתכם לפיקניק עם המשפחה, למופעי פארק, לבריכת השחיה ולמגרשי הספורט. רכז קניות פזר את המושבים על מדשאות הבריכה, החברים יודו לך.

ספסלי־גן

דגמים חדישים בעיצוב מודרני. נוחים לישיבה ממושכת וניתנים להרכבה עצמית. יש לך פינת חמד בגן, בפארק או לאורך השדירה? יש לך צורך בספסלי ארקל.

מבצע מכירות
לרכזי קניות בהתיישבות העובדת

תצוגה ומכירה:
סוכנות ראשית, מוצרי תכן בע"מ
• תל־אביב, רח' הארבעה 6, טל. 263267
• ירושלים, אזור התעשיה תלפיות, טל. 718211
• חיפה, רח' גזל 16 חוף שמן, טל. 674283
• באר שבע, רח' קרן קיימת 39, טל. 39123

ארקל בית־זרע
ד.נ. עמק הירדן טל. 06-755331

חדש: ספסלים ללא משענת מתאימים למלתחות ולמקלחות.

ירוקת

לזר

צריך לנכש רק שש

יש קיבוצים בהם מחמת צינעת הפרט ואולי מסיבות נוספות, אין הציבור מעודכן בקשר לשאלה מי נתן גיוסים בכותנה וכמה. רוצים נותנים, לא רוצים לא נותנים. יש כאלה בהם הפיקוח נעשה דרך תא־הדואר הנעולים: „הרינו להביא לידיעתך כי הנך חייב עדיין — —גיוסים בכותנה. אנא השלם את מיכסתך בימים הקרובים. אזהרה ראשונה. תודה".

כרבים מישובינו הנסיון לימד שיש צורך בפירסום גלוי ומכוון על לוח המודעות. כל גיוס מזכה את מבצעו באיקס או בקו וכות צבעוני, והבלתי מקווקווים נידונים לחשיפה פומבית נוקבת בפי כל נאספי חדר האוכל וקוראיו.

ויש גם שיטה מודרנית יותר. יש שבאמצע שידור טלוויזיוני חוזר של „שושלת", מפסיק לפתע צוות הווידיאו המקומי את התוכנית וקריין מופיע על האקרן ומודיע: „להלן רשימת החברים ומצב הגיוסים שלהם נכון להיום: אברהמי גיטה — 1, אברהמי יצחק — 5, אלבוחר דינה — 0, אלקסיס קרינגטון — 3...."

ואם אין עדיין קיבוצים שאימצו את השיטה הזו, הריהי מוצעת להם בזאת חינם אין כסף.

יש כמובן גם קיבוצים שנושא הגיוסים אינו מטריד אותם כלל ועיקר, ולא מפני שאין להם כותנה דווקא...

דירה להשכיר / לזר ג'נו 6

נמשכת ההרשמה לקורסים לערבית מדוברת:
יום בשבוע למתחילים ויום בשבוע למורים לערבית.

נותרו 3 מקומות בלבד לכיתות המזרחניות (לבוגרי י"ב) לשנת הלימודים תשמ"ח (בשנה הבאה נפתח 2 כיתות לימוד).

פרסומים חדשים:
רונית ברזילי, קטלוג סרטים מוער.
רשימה של 100 סרטים בליווי תוכנם בנושאים: הערבים בישראל, יחסים בין יהודים וערבים, תולדות המזרח התיכון ודת האיסלם (—4. ש"ח).
יוסי אמיתי, עיתונות תחת כיבוש (העיתונות היומית הפלסטינית בשטחים המוחזקים 1968—1977) (—5. ש"ח).
אברהם כהן, כלכלת השטחים – הגדה המערבית ורצועת עזה 1922־1980 (—29. ש"ח).

המחירים כוללים מע"מ ודמי משלוח.
המכון ללימודים ערביים גבעת חביבה ד.נ. מנשה, 37850

בלעדי
ספריות עם
חלונות זכוכית
לשמירה מפני אבק
50 דגמים 100 אפשרויות לפי מידות

קטלוג צבעוני ומחירון חינם
ספריות אינטרסיסטם
בן־יהודה 97 ת"א טל 03-226061
פתוח: 12:30 - 9:30, 19:00 - 16:00

לבית־הספר בקבוצת כנרת
דרוש/ה מורה
למקצועות: גיאוגרפיה, טבע, מתמטיקה וחינוך לכתות ז', ח'
נא לפנות: בשעות היום לטל' 06-756724, בערב אל שרה גנץ 06-756634 או יאיר לין 06-756604

לבית הורים „ויצו" בתל־אביב
דרוש/ה אחראי/ת חדר אוכל
משרה מלאה
לפנות בטלפון 219131/9

קיבוץ געתון מחפש
מורה לכיתה ו' עם ניסיון
לשנת הלימודים תשמ"ח
טלפון במשך היום: 04-858412
בערב: 04-858530

דרושה בחורה לטיפול בתאומים
בשעות הלילה בחדרה
טלפון: 06-333664

דרושה
מטפלת לתינוקת + 2 ומשק בית
מושב ליד ירושלים
רצוי רישיון נהיגה
מגורים במקום
טל. 02-911240

דרושה
בחורה אחראית לעבודות במשק ובבית
תמורת לינה וכלכלה + משכורת במושב
טל. 053-686050

ברמות השבים
חדר מרוהט
ל־2 חודשים לנערה,
תמורת עבודה בגן ובבית
טל' בערב 052-29074

דרושה מורה
לילדה כבדת שמיעה
בכיתה ד'
לקיבוץ
אשדות יעקב מאוחד
טלפון בערב:
067-57917-6

אפשר לומר שהחלום התגשם

טירת־צבי חוגג 50 שנה להיווסדו. כיצד שורדים חמסין

אפרים יעירי (71) יושב בארכיון הקיבוץ הדתי טירת־צבי („הטירה" היא מבנה חימר בן קומותיים מימי הערבים, אשר חומות, עמדות, תעלות וגדרות תיל שיוו לו אופי של מבצר, ו„צבי" הוא הרב צבי הירש קלישר, זצ"ל, מראשוני הרבנים שהקדישו עצמם לציון עוד לפני קום תנועת חיבת־ציון) ואומר: „אפשר כבר היום, אחרי 50 שנה, לקבוע בסיפוק שהחלום התגשם".

החלום, חלומם של חלוצים דתיים צעירים, שהשתייכו לקבוצות — „שחר" ברחובות, קיבוץ „רודגס" בפתח־תקוה וקיבוץ כפר יעבץ: קבוצות קטנות, שהחליטו להתיישב בעמק בית־שאן. בהן ייקים פולנים וליטאים.

באותם ימים, וכנראה רק בהם, הממסד היה אנטי דתי וקשה היה לקדם את רעיון ההתיישבות. כשנדמה היה לחברי הקבוצות שהנה, ניר־דוד תופסת את המקום הטוב ביותר אליו ייחלו, החליטו הייקס שיש לקבוע עובדה, וקבוצה של 10 איש נשלחה להתמקם בפינה הדרום־מזרחית של עמק בית־שאן.

עם פרוץ המאורעות מקבלת הקבוצה הוראה חד־משמעית מההגנה להתפנות. חבריה צועדים לכיוון בית־אלפא, אך השומר, שלא מבחין בחשכת הליל בכיפות שעל ראשיהם, אינו נחפז להכניסם בשערי הקיבוץ. משהם נכנסים, נכנס גם לתולדות טירת־צבי אחד הפרקים היפים והזכורים לטוב, וזהו הקשר עם בית־אלפא.

שנה שוהים שם חברי טירת־צבי על מנת להכשיר עצמם להתיישבות. „למרות ששמרנו על אורח חיים דתי", נזכר אפרים, „לא האמינו בבית־אלפא שקיבוץ דתי זה בגדר האפשר. הם אמרו לנו — אם אתה רוצה להיות דתי, אתה צריך לפתוח חנות בירושלים. ואם אתה רוצה להיות קיבוצניק, אתה צריך לשמור ולחלוב, לקטוף עגבניות, ואיך בכלל תכניס בתוך זה אורח חיים דתי? ואני חושב", אומר אפרים, „שהוכחנו שזה אפשרי. אחרי 50 שנה העובדות בשטח מדברות בעד עצמן, והרי גם בבית־אלפא לא עברו 8 ימים..."

לא קלים היו הימים על חברי טירת־צבי עם שובם לנקודת הקבע. אירועים בטחוניים רבים, 80 איש מול מאות ערבים, כשתמיד שליש מהחברים חולה בקדחת, שליש עוסק בשמירה והשאר מנסים להוציא לחם מן האדמה, חורקים שן עד שרואים ברכה בעמלם. „כל ערבי שנכנס לטירה היה מקבל טיפול רפואי, כוס תה, לחם בריבה. השלינו עצמנו שזה עושה אותם לידידים ואוהדי הרעיון הציוני. כמובן, זה לא אותם הערבים שישבו אצלנו, ולא אותם אלה שהתקיפו אותנו. היתה לנו תחושה", ממשיך אפרים, „שקרה לנו נס. לא נס גלוי כמו מתן תורה, קריעת ים סוף. אבל 1000 איש מול קומץ אנשים שהיו אמנם חדורי אמונה שיש יעוד, שיש להחזיר עטרה ליושנה, וזה מאד עורר אותם."

בנוסף, יש לזכור את קשיי האקלים, הקיימים, כמובן, גם היום, אלא שבדירה בה מזמזמים שני מזגנים, החום בחוץ הוא יותר בבחינת קוריוז מהעבר, „כאילו": „לפני שהלכנו לישון היינו מתקלחים ולא מתנגבים, על הרצפה היינו שופכים מים והם קצת קיררו..."

„הג'וק הכמעט ראשון שנכנס לנו בראש, נוסף על ההתיישבות שלנו, היה, לפתח כאן גוש התיישבות דתית בגלל בית־ספר, ובשל הרצון לשיתוף אזורי. בחלומות הכי ורודים לא הייתי מעלה בדעתי", אומר אפרים, „שהקיבוץ הדתי יתפח בצורה כזאת (שלושה ישובים נוספים בסביבה — שלוחות, עין־הנצי"ב, ושדה־אליהו), שכל בוקר יבואו הנה 5 אוטובוסים לאסוף את הילדים לביה"ס (בשדה־אליהו). ולא רק בשיתוף עם הישובים הדתיים יש להשתבח, כי אם בשילוב כולל של חיים בצוותא עם כל ישובי האזור למרות הבדלי גישות והשקפת חיים".

*

אומרים עליו, על קיבוץ טירת־צבי, שבסולם, שבקצהו האחד ניצבת עין־צורים כדוגמה לישוב שחי בשלום עם אי־סדר ופתיחות שאיננה יודעת גבול, ובקצה השני עומד שדה־אליהו, השכן הידוע באורחות חייו הנוקשים והמחמירים, ניצב טירת־צבי במקום טוב, באמצע.

וזה, אולי יותר מכל, משקף את אופיו של הקיבוץ. מחד פתיחות רבה, חמימות, עקרון חשוב, האומר שאין להכנס ברגל גסה לחיי הפרט, ומאידך סדר ומשמעת, מוסר עבודה גבוה, תחושה ברורה שהדברים לא יסתדרו מעצמם אם לא תעבוד קשה לקיומם.

„היתה כאן", מספר לי אהוד אשל (41), בן המקום, „שיחה עם אישיות בטחונית בכירה ברימוס, שנשא גם בתפקיד ציבורי רם, בעקבות תופעה, שנדמה היתה שפושה, של התפקרות בנים בצבא, והוא אמר לנו הרבה דברים חשובים. אבל הוסיף גם שהוא מאמין, שהחינוך זה כמו מזג אוויר. לא משנה כל כך בעצם מה תעשה בנידון. אצלנו זה בדיוק ההיפך. לעולם לא נתייחס לחינוך כמו אל תופעת מזג אוויר".

„כאן", ממשיך אפרים, „יש חינוך לערכים. כל הבנים והבנות משרתים בצבא מגיל צעיר ומתחנכים על כיבוד אב ואם, שהם מערכי היסוד. אני זוכר שבבית־אלפא היה ניכור כזה. הורי החברים שהיו שם, לא ידעו עברית וילדי המקום היו רצים אחריהם וצועקים ,מתושלח, מתושלח'. פה אנחנו עושים הכל שחבר ירגיש טוב לעת זקנה. את זאת אני אומר בכאב גם בעקבות מקרה כיתי־אורן. כל זמן שאפשר להחזיק חבר בבית הוא יהיה כאן.

„בדחיות של הדור השלישי", אומר אפרים, „יש הקצנה לשני הצדדים. אנחנו עושים הכל בכדי שלא יהיו יותר קיצוניים. יש לנו על מה להסתמך. הרמב"ם הוא שאמר, כי כל המידות הטובות הן אלו שבאמצע לא נקמן ולא ותרן, אלא זה שבינתיים. התורה, כידוע, דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. אף אחד לא קבלן של הצלחה בחינוך. שיעור עזיבת הבנים עומד על 50 אחוז. בין אלו שעזבו ישנם גם כאלה שעזבו את הדת. למרות הכאב, את הקשר עימם לא מנתקים, והם רצויים כאן".

כך אומרת גם חנקה, העובדת לצד אפרים בארכיון, שבתה, בכורת טירת־צבי, חיה היום בעין־הנצי"ב, ובנה הצעיר הגביה עוף מעל עול־מצוות ומעל פני האדמה, והיום הוא סגן מפקד־הכנס־שהיה־צריך־להיות־של־אביאם.

„אם לא כואב? ודאי שכואב", אומרת חנקה „אבל כל אחד לפי נטיות ליבו ושומרים על קשר".

*

בגן־הילדים של טירת־צבי, אחד משלושה הנקרא גן „הטירה", עובדת זמירה (28), צעירה שחרחורת ונאה בת קיבוץ גשר. זמירה היא לא מקרה קלאסי של חוזרת בתשובה אלא „מקרה על רקע אהבה". מה לעשות — אחד הצדדים צריך, כידוע, לוותר.

זמירה הכירה את בעלה בצבא וזה „היה מעבר איטי מאד. התחלתי ללמוד במקביל ללימודי החינוך, להתעניין. זה היה תהליך שהבשיל והיום אני שלמה עם עצמי מאד. בגשר היו קצת עקיצות, לא משהו רציני, מלבד אחד, שראה זאת כבגידה. מעניין שבזמן האחרון, כשאני באה לשם לבקר, הוותיקים מתחילים לפתוח ליבם ולספר לי על בית־אבא. קבלת הפנים כאן היתה טובה, וכך גם הקליטה. העובדה שמיד מההתחלה לבשתי כיסוי ראש הרשימה כאן את האנשים, ואילו לי מאד החמיא שמיד נתנו לי לגנן. בסך הכל סדר היום והשיטה בגן, היא כמו שמלמדים באורנים. השוני בולט בעיקר במה שלא קשור ליום־יום, כמו חגים, למשל. לי יש אז עבודה קשה פי כמה וזה מדרבן אותי לפתוח ספרים, להתעמק".

אחד הילדים ניגש אליה עם ציור מעשה ידיו. היא כותבת את התאריך הלועזי, ומתנצלת „מההרגל „הזה עוד לא נגמלתי. הילדים פה מתעסקים המון עם שאלות סביב האלוהים. אם נפטר מישהו או אם נעשה להבדיל מעשה טוב. איך אלוהים משתלב בתמונה. יש להם תשובות לדברים מסויימים אבל גם המון מטלות מגיל רך, כמו כיפה וחובת תפילה לפני ואחרי. סוג של אחריות מגיל מאד צעיר".

ניכר בה, בזמירה, שהיא שלמה ויותר, עם הצעד שעשתה, ויש בה לא מעט הכרת תודה של מי שזכתה באורח חיים חדש: „נשמרים כאן ערכים מאד חשובים. הם מעין חוט שדרה של המקום, של מי שחיים בו. התא המשפחתי חזק מאד, וזה מקרין על החברה כולה. התכנים התרבותיים יותר עמוקים ויש על מה לבסס את החג. על אותן 10 הדיברות מתחנכים גם החילונים, אלה הם הערכים הבסיסיים, רק קוראים להם בשם אחר. ביני לבין הסביבה הקודמת בה חייתי נפער פער עמוק, ולא הייתי חוזרת אליה היום, אבל יש לא מעט דברים משותפים".

380 ילדים גדלים בטירת־צבי. בכ־100 יותר ממספר החברים. אם ירצו, יוכלו להפוך את המשק למדינת הילדים. גם כך, כשאתה יושב בשעת ארוחת הצהריים בחדר־האוכל, אתה מוקף מצהלות ילדים, וזה מזכיר שמעניין לברר היכן מלינים את כולם כשמדובר בלינה משפחתית ובממוצע של 4 ילדים למשפחה. אז כך, אם יש לך מעל 5 ילדים — ויש לא מעט משפחות כאלה — תקבל חדר טרומי שיודבק לדירה בעלת סלון, מטבחון + שלושה חדרים קטנים. אם יש לך רק ארבעה...

טוב נו. כשצניעות היא דגל, וכמעט מצווה היא להסתפק במועט, ממשיכים לומר כן ירבו ותודה לאל.

*

אי אפשר להזכיר את טירת צבי בלא להזכיר את הטיב שלה, הלא הוא ביהח"ר למוצרי בשר. אהוד אשל, שהיה זמן רב מנהל ייצור ועתה עוסק בפיתוח מוצרים, מספר שהמפעל בהחלט ממלא אחר הציפיות שתלו בו. נדובר גם על הרחבה בקרוב, אבל כאיזה סדר גודל לא מוכנים לומר. מחשש עינא בישא ותחרות.

על קירות המשרד בו הוא יושב, תלויות תעודות רבות של יצואן מוסמך ותעשייה יפה.

(המשך בעמוד הבא)

זיוה שילה ■

לקיבוץ טירת צבי
ולמפעלו „טיב"
שלוחות ברכות
ביום החג
להמשך ההתפתחות השגשוג
ושתוף הפעולה
מעדני מזרע
קיבוץ מזרע

לקיבוץ טירת צבי
ומפעלו „טיב"
מיטב הברכות והאיחולים
ביום חגכם
„אבדת"
קיבוץ שדה־נחום

לקיבוץ טירת צבי — *ביובלו*
ולמפעלו טיב טירת צבי—*בחגו*
ברכות ואיחולי הצלחה
דפוס אקספרס
בהנהלת פיני לונסי
בית שאן, איזור תעשיה־בעיר
טלפון: 06־588908

לקיבוץ טירת צבי
ומפעל „טיב"
ביום חגכם
שאו ברכה חמה
להתרחבות פתוח ושגשוג
מעדני יחיעם
קיבוץ יחיעם

לקיבוץ טירת צבי ומפעלו
ביום חגכם
מיטב הברכות והאיחולים
„פוירן"
קיבוץ נערן

לקיבוץ טירת צבי
ולמפעלו „טיב" טירת צבי
שלוחה ברכה חמה
להמשך הדרך
דב לובלינסקי ובניו בע"מ
ת"א, המלך ג'ורג' 14 טל. 03־284860

לקיבוץ טירת צבי
ומפעלו „טיב"
ביום חגכם
קבלו ברכתנו הנאמנה
להמשך התנופה והשגשוג
סילורה
קיבוץ כפר מסריק

לקיבוץ טירת צבי ביובלו
ולמפעלו טיב טירת צבי בחגו ה־40
שלוחות מיטב הברכות
לשגשוג ולהתעצמות
מדביק
תוויות ומדבקות בגלילים
טל' 662679, 04־663237
טל' 662632, 04־662956
חיפה, רח' אליהו הנביא 3, ת.ד. 1701

לקיבוץ טירת צבי
ולמפעל טיב טירת צבי
בחגכם — מיטב הברכות
מרכז הבשר — גרבלי משה ובנו
טבריה, רח' הבנים 27, טל. 06־720566

לקיבוץ טירת צבי
בחגו — ברכה
אלקטרומכניקה (1984) מ. ש. בע"מ
י. מיטרני — י. שטיינברג — מנועים וגנרטורים
עבודות חשמל לתעשיה ואניות
חיפה, רח' חלץ 10, נשר 10, טל' 04־644238

לקיבוץ טירת צבי ומפעלו
בחג היובל
ברכות לבביות ומיטב האיחולים
מאיירס שווק (1981) בע"מ
חברה להספקה ושרות בע"מ
ת.ד. 4580, אזור התעשיה סגולה
פתח־תקוה 49277
טל. 900274, 908521, 03־909942
ציוד וחומרים למתקני תקרים ולמוסכים

למפעל „טיב" ולקיבוץ טירת צבי
בחג היובל
שפע ברכות ומיטב האיחולים
דרוט תעשיות (1970) בע"מ
ייצור שקי נייר ונייר אריזה מודפסים
ייצור סלילי נייר קרטון ונייר ביתי
רמת־גן, רח' שפירא 7
טלפון: 03־721430

לקיבוץ טירת צבי — ביובלו
ולמפעלו „טיב" טירת צבי
קבלו ברכותינו החמות
חב' זומריך (1983) בע"מ
טל. 03־839883 — 03־820503

לקיבוץ טירת צבי — *ביובלו*
ולמפעל טיב טירת צבי
בחגו ה־40
שלוחות ברכות חמות
ואיחולים להצלחה ושגשוג
מיכה ורפי
שמר סוכנויות
סוכנות „טיב" ירושלים
ירושלים, טל. 02־715531

לקיבוץ טירת צבי — *ביובלו*
ולמפעלו טיב טירת צבי
בחגו ה־40
מיטב הברכות
ואיחולים להצלחות ושגשוג
העוף המעולה בע"מ
בית דגן, ת.ד. 40
טלפון: 03־985227

לקיבוץ טירת צבי — *ביובלו*
ולמפעל טיב טירת צבי
בחגו ה־40
ברכה חמה ואיחולים
להמשך והתעצמות
גרופית
תעשיות מאיר מולד בע"מ
חמרי עזר לתעשיות המזון
יבנה, אזור תעשיה, ת.ד. 599
טל. 08־436651

לקיבוץ טירת צבי ביובלו
ולמפעלו טיב טירת צבי
ברכות להמשך והתעצמות
ש.לדנר יצור מוצרי אריזה בע"מ
טל' 04־666306
* יצור ושווק סרטי הדבקה מ־פי.וי.סי ופוליפרופילן.
* הדפסת סרטים דביקים בכל הגדלים מ־פ.וי.סי ופוליפרופילן.
* הדפסת תוויות בגלילים.
* צילום, גרפיקה ולוחות במקום.
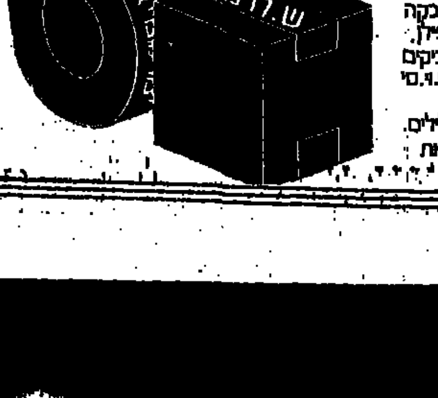

למפעל „טיב" ולקיבוץ טירת צבי
בחג היובל
ברכות לבביות ומיטב האיחולים
להמשך פורה ומשגשג
מאחלים: **נחמיה לחוביץ**
חברה ישראלית לקרור והספקה בע"מ

יומולדת

אפשר לומר שהחלום

(המשך מעמ' קודם)

שלא רק 50 החברים זכו בה, אלא גם 30 שכירים העובדים במפעל.

היו שנים שמספרם של אלה צומצם, אך כשרואים ברכה, רואים גם את ברכה וציפורה וחבריהן לעבודה מבית־שאן והסביבה, למרות שאף אחד לא מאושר מכך.

על השולחן עומד גלוי לוח שנה של „טבעול", מפעל למזון מן הצומח. „לא", מחייך אהוד, „אנחנו לא חוששים לתחרות מצידם".

הרבה יותר מרענן מהעבודה במפעל הבשר היא מלאכת גידול האתרוגים. וזה מה שעושה חיים יעקבי (77), אחרי שנים רבות של עבודה בחקלאות, ובעיקר הדרכה, מטעם משרד החקלאות.

חיים הוא ממייסדי טירת־צבי ומעניין מה שהוא זוכר מימי בית־אלפא: „מניין, הרכבנו עם הורי החברים. ילדי הקיבוץ התאספו סביב לצריף וראו בחורים צעירים מתפללים ולא הבינו את המתרחש. הרי להם היה ברור שמגיל 70 מתפללים, ומגיל 70 ומטה עובדים: היו ויכוחים בבית־אלפא, אם לתת לילדים לראות מתפללים."

חיים עוד זוכר שבבית־אלפא אמרו להם, או שבת או חקלאות. יחד זה לא ילך. „כשבאנו להזמין אותם לחגיגות ה־40 היתה התרגשות גדולה..."

היות שהיה גפיר, פיספס חיים את יום העלייה על הקרקע ועל כך הוא מיצר, כצפוי, עד היום. אבל בקריצה שבבית הוא אומר, זה מה שיש והיש אינו מועט, ברוך השם. נכון שיש קצת הרגשה מצד השכבה שלנו שאנחנו כבר לא נחוצים, אבל איך אני חשבתי כשהייתי בן 35? וכשאני רואה איך החברה הצעירים הולכים בדרכנו, זה משמח. לנר", אומר חיים, „אין בעיות כמו שאתם כותבים עליהן ב'ריף־היורוק'. סמים וירידה זה לא שייך לחצר שלנו. גם מה שקרה בבית־אורן לא. הגישה של הצעירים לחיים שונה בתכלית. אצלכם מלמדים לציונות סוציאליזם ואחוות עמים, ויהדות לא. משהו כאן חסר. בשביל בחור שלנו, מעשיהם של משה רבנו, יהושע בן־נון ודוד המלך הם ההיסטוריה שלו, וביסור הוא הולך בעקבותיהם. ואתם, את הצעיר שלכם ניתקתם מהעבר. אצלכם ההיסטוריה מתחילה עם הרצל. תשמעי, את מוכרחה פעם להיות כאן בשבת. זה דבק. זה נותן טעם לגעגוע".

*

בלא מעט צער מודים בטירת־צבי שבצד ההתייחסות היפה למצוקות הפרט קיים מחסור במבני ציבור ושירותים לכלל. ישנו בית־הכנסת, בו מתכנסים יום־יום והוא משמש גם למפגש חברתי, וכמובן חדר־אוכל שהוא צר מהכיל, ועתה מצוי בשלבי הרחבה. מרכולית אין עדיין, וגם לא מועדון חברים ובית־מדרש. האחזקה השוטפת של מבני החברים והילדים אף היא קצת צולעת.

חרף המחסור הזה, כשפוגשים בעמוס צביאלי המזכיר, הוא נראה יותר כמו אתרוג טרי ורענן מהחלקה של חיים, מאושר כמו מזכיר המסיים קדנציה שניה.

אין לו סיבה, הוא מודה, להיות שפוף. בהביטו סביב הוא רואה חברה יציבה, ללא סערות מיוחדות, ללא עזיבות ומשברים חברתיים. „ישנן בעיות שלא היו בקדנציה הקודמת, כמו בעיית הקשישים. עם זאת, שילוב הדורות הוא טוב, וכך גם היחס לחבר הוותיק. עיין ערך בית־אורן. כאן החרדה לא תהיה מוצדקת. רוב האוכלוסיה המבוגרת מתפקדת במקומות העבודה ואנו נערכים בזמן, לפי דעתי, לקראת הבאות."

„תמיד", אומר עמוס, המגדיר עצמו כאופטימיסט מושבע, „יש מה לשפר. הן מבחינה דתית והן מבחינה קיבוצית. אנחנו גם לא מתהלכים עם חזה מנופח מגאווה בשל מצבנו הטוב ולא מסתנוורים. יש בעיות ומתמודדים איתן, תוך בקרה עצמית מתמדת. מבנה המוסדות הוא כזה, שאין ריכוזיות גבוהה מדי בידי המזכיר: הרוב מחולק לוועדות ולבעלי תפקידים, שאני, כמזכיר, משמש כמתאם ביניהן, וככזה, אני לא יכול לציין בעיה קרדינלית שתאיים על טירת־צבי. 50 שנה של נהלים, מסורת ותקנות גמישות בהחלט, נותנים את אותותיהם: אז נכון שיש בעיה, כמו רכוש פרטי. אנחנו הולכים לדון בכך, זה נושא שיעלה בעוד כמה חודשים על שולחן. הדיונים של מועצת הקיבוץ הדתי, אבל היא לא כזאת שמחייבת דיונים עם הכרעות חד־משמעיות. אנחנו עוזרים לבנים עוזבים. יש ועדה מיוחדת והוקמה קרן עם סכום מסוים. במקרים מסויימים עזרנו בצורה מסיבית. יש לנו עתה חברת נוער, בה אנו משקיעים רבות וחושבים כבר על הבאה בתור. למרות הקשיים, מחזורי הבנים המשתחררים כיום הם קטנים, בשל 'חור' דמוגרפי בשכבת ההורים, אך בשנים הבאות ילכו ויגדלו. מבחינה דתית, אנחנו על הגל הנכון — מזוהים עם הציונות הדתית־לאומית מבחינת יחסנו למדינה, ולאלה שאינם דתיים. מאידך, אנחנו לא יורדים בדרישות שלנו. הולכים בראש אחד עם הקיבוץ הדתי. אין לנו, למרות שהצבא הוא לא חגורת ביטוח, בעיות עם השרות הצבאי של הבנים והבנות. אנשים רבים כאן לומדים אחרי שעות העבודה, בין אם לימודי דת או לימודים אחרים. בחול־המועד העבודה מסתיימת בשעה 13.00 ואחר כך לומדים. הוותיקים לומדים בכל יום.

„אנשים חיים כאן", מסכם עמוס, „עם משמעות פנימית חזקה. יכול להיות שהיא נובעת מתוך הכרה, הן חברתית, הן דתית. לפעמים נדמה שלאנשים שחיים כאן יש עוד איזו הרגשת שליחות חלוצית, וזה מניע מצוין לקום בבוקר עם שיר בלב".

דליה יוחנן, צעירה לאחר שרות צבאי ונשואה לבן המקום, סטודנטית באורנים אומרת: „להגיד שאין בכלל ג'וקים? שלא הייתי רוצה לנסוע לחו"ל, להכיר צורת חיים אחרת? לא אומר. אבל זה לא סותר את ההרגשה, שגם כאן מצפה לי אתגר. כאשה, אני יודעת ששום דבר לא ימנע ממני לפעול ולתרום. מבחינה זו, אין הבדל בין האשה בקיבוץ הדתי לזה שאינו. מידת סגירותה בביתה תלויה אך ורק ברצונה ובשאיפותיה. מוצא חן בעיני", אומרת דליה, „שעל המדרכות שאני הולכת היום הסיעו אותי פעם בעגלה, הובילו אותי לחופה, ובאותם שבילים ילכו בעתיד גם ילדי. ממש בית. עם כל החסרונות והיתרונות".

*

בשעה 14.30 יסגור אפרים יעירי את הארכיון ויפנה לחדרו לנוח. לכשיקום, יישב להתכונן לקראת השיעור בגמרא אותו הוא מעביר אחה"צ. „זאת הדרך", אומר אפרים, „שילוב הרעיון עם המעשה. שילוב של תורה ועבודה, הקיים מהימים הראשונים כשאנשים השכימו ב־5 בבוקר ולמדו גמרא על גג ,הטירה'. החלום, גם מבחינה דתית וגם מבחינה קיבוצית התגשם".

זיוה שילה ■

חיים יעקבי — בבית־אלפא אמרו או שבת או חקלאות

חוזרת בתשובה זמירה. מאז שלמה עם עצמה

לחברי קיבוץ טירת צבי

בחגכם ה־50
ברכת חברים

להמשך פורה ומשגשג

תנובה
ת.ד. 7083 תל־אביב

למפעל „טיב" ולקיבוץ טירת צבי

בחגכם 40 שנה למפעל ו־50 שנה לקיבוץ
ברכות לבביות ומיטב האיחולים
להמשך פורה ומשגשג, להידוק, וחיזוק הקשרים המשותפים

S **סנקור** — הספקת בשר ומוצריו
חלקי פנים – דגים, מוצרי הודו ועוף
מחלקה לבשרים מוכשרים
ספקים למוסדות, מפעלים, אולמות, בתי מלון ומטבחים
תל־אביב, רח' ריבל 4 – טל. 03-374514

לקיבוץ טירת צבי — *ביובלו*
ולמפעל טיב טירת צבי
בחגו ה־40
מיטב הברכות
טרמורד בע"מ
עבודות צנרת, קיטור, אויר
מים וצנרת פוליבוטילן
קרית טבעון, אזור תעשיה,
ת.ד. 10382, טל. 04-932306

לקיבוץ טירת צבי ביובלו
ולמפעלו טיב טירת צבי בחגו ה־40
מיטב הברכות והאיחולים
להמשך, שגשוג והתעצמות
סוכנים בלעדיים בישראל
ספקי קרור חיפה (1976) בע"מ
טל. 643836, 666377
מסילת גולני 58, חיפה
סוכנים בלעדיים של:
מדחסים חצי־פתוחים לקירור ומיזוג אויר:
קופלנד USA, ביצר – גרמניה, פרסקולד.
מדחסים סגורים לקירור ומיזוג אויר:
אספרה, קופלנד, מטושוטה.
אביזרי פיקוד: אלקו, סגינומיה
כלי־עבודה: אימפריול, ג'ן־סופר, קסטליה

לקיבוץ טירת צבי — *ביובלו*
ולמפעלו טירת צבי — *בחגו ה־40*
שלוחות מיטב ברכותינו
פחחי שאן וכל צוות העובדים
מבצע עבודות פחחות לבנין ותעשיה
בית שאן, אזור תעשיה, ת.ד. 513
טל. 06-584297 – 06-586873

לקיבוץ טירת צבי
שעלה להתישבות בעמק בית־שאן
לפני יובל שנים
ולמפעל טיב טירת צבי החוגג
40 שנה להקמתו
עלו והצליחו
מסגרית מוטי 1978
עבודות מתכת אזור התעשיה בית שאן ת.ד. 283
טלפון: 06-584296 מעונו: 06-586519

לקיבוץ טירת צבי במלאת יובל
ולמפעלו טיב טירת צבי
שאו ברכה נאמנה להמשך פורה ומשגשג
מוצרי הוד לבן בע"מ
מעדני בשר ונקניק מבקר, הודו ואווז
☆ כשר ☆
☆ בפיקוח וטרינרי ☆
הוד לבן hod lavan כשר
אזור התעשיה עמק חפר, טלפון: 063-35474

לקיבוץ טירת צבי
ביובלו — מיטב ברכותינו
אביזרי צנרת ושסתומי מים, דלק, אויר וגז
סניפים:
חיפה, טל' 04-674352 חדרה, טל' 06-332277;
תל־אביב, טל' 03-556422

לקיבוץ טירת צבי — ביובלו
ולמפעלו „טיב" טירת צבי — בחגו ה־40
מיטב הברכות ואיחולי הצלחה
ש. ברטל ובניו בע"מ **טכנו בר בע"מ**
רח' חלץ 10, ליד גשר פז מול מכבי־אש, חיפה 32950, טל' 641003, 04-640996
ציוד טכני הנדסי וחומרי גלם ● אויר – קיטור – מים – דלקים מוצקים – מזון

לקיבוץ טירת צבי
ביובלו
מיטב הברכות ואיחולי הצלחה
קובי שמעון אופטומטריסט מס. רשיון 540
קובי משקפיים
מרכז לאופטיקה ועדשות מגע
המכון המתקדם ביותר בידע
וציוד אופטי משוכלל
בית שאן, מרכז רסקו, טל. 06-584365

לקיבוץ טירת צבי
ביובלו
ברכות ואיחולים
לשגשוג והצלחות
קרדוס ורשבסקי בע"מ WELLA
חיפה, שדרות בן־גוריון 38–36,
טל. 531162/3 ת.ד. 9092, מיקוד 35023
מפיץ בלעדי למוצרי „ולה"
לאיזור הצפון

לקיבוץ טירת צבי — *ביובלו*
ולמפעלו טיב טירת צבי
בחג ה־40
מיטב הברכות ואיחולי הצלחה
אמסלם
חברה לשיווק מזון בע"מ
חיפה, רח' הנמל 53, טל. 04-643979

לקיבוץ טירת צבי
ביובלו
שלוחות מיטב הברכות
ממוסך שמסי
סוכנות סוזוקי ופיג'ו
שרות ותיקון קטנועים
עפולה, אזור תעשיה,
טל. 06-566927 – 06-596273

לקיבוץ טירת צבי — *ביובלו*
ולמפעלי טיב טירת צבי
בחגו ה־40
קבלו את מיטב ברכותינו
ואיחולים להצלחה והתעצמות
אחים יפרח
סוכנות למוצרי מזון
באר־שבע, אזור תעשיה,
עמק שרה, טל. 30129

לקיבוץ טירת צבי ביובלו
ולמפעל טיב טירת צבי בחג ה־40
מיטב הברכות ואיחולי הצלחה
אילון השבחת מים בע"מ
40 שנה בשרות ההתישבות העובדת
המשרד הראשי והמפעל: מפרץ חיפה, רח' היצירה 7,
ת.ד. 586, חיפה, טל' 04-729142/3/4.
המשרד בתל־אביב: רחוב הגר"א 39.
ת.ד. 2153, ת"א, טל' 03-374055.
ירושלים: טל' 02-226773.

לקיבוץ טירת צבי
ולמפעלו „טיב" טירת צבי
שלוחות מיטב הברכות
והאיחולים להצלחה
מערכות אריזה והדפסה
(דביקול) בע"מ
יצרני תוויות דביקים בגלילים
ומכונות להדבקה אוטומטית
המכביל 6, רמת־גן טל: 7-709176